PRESES APSKATS

06.11.2026

Sagatavoja:
Uzziņu un informācijas centrs
Latvijas Nacionālā bibliotēka

Preses apskatā:
Kultūras nozare gatavojas protesta akcijai "Kultūra (iz)dzīvo”; LNB Grāmatu svētki, Sidgundas bibliotēkas vadītāja Anete Dace Zutere; Bebru pagasta bibliotēkai 80. gadadiena; Ogres bibliobusam 30. gadadiena; Dienvidrietumu bibliotēkā pieejamas audiogrāmatas; u.c. bibliotēku aktualitātes.

Žurnāla "Ir" 6. nov. numurā informācija par gaidāmajiem Grāmatu svētkiem LNB.
Žurnāla "Mājas Viesis" 5. nov. numura rakstā "Pasaules dēku vilinājums" izmantoti attēlo no periodika.lv.

Preses apskatā iekļauti raksti no Latvijas centrālajiem un reģionālajiem laikrakstiem.

TIESĪBAS UZ LASĪŠANU

RĪGAS Grāmatu svētku ietvaros Latvijas Nacionālās bibliotēkas Ziedoņa zālē 6. novembrī plkst. 13–17 norisināsies starptautisks simpozijs *Tiesības uz lasīšanu: Turpinājums*. 2025. gada oktobrī, noslēdzot programmu *Latviešu grāmatai 500*, simpozijā *Tiesības uz lasīšanu* tika pieņemts Rīgas manifests. Simpozijs turpinās sarunu par lasīšanas lomu Latvijas valstiskumā.

Avots: Diena
Datums: 03.11.2026

RĪGAS GRĀMATU SVĒTKI

NACIONĀLAJĀ bibliotēkā 6. novembrī no plkst. 10 līdz 20 un 7. novembrī no plkst. 10 līdz 17 Rīgas grāmatu svētkos notiks lasītāju, izdevēju, autoru un mākslinieku satikšanās. Draugu telpā notiks lekcijas un sarunas: lekcija *Pasaule attēlos. Ilustrētie latviešu žurnāli XIX—XX gs. mijā; Kam raksta pētnieks?* – saruna par to, kam un kāpēc raksta akadēmiskais pētnieks; *Kā es nekļuvu par rakstnieku* – pieredzes stāstos dalīsies rakstnieki Akvilina Cicēnaite (Lietuva, attēlā), Anti Sārs (Igaunija), Lorenss Šimels (ASV/Spānija), pasākums notiks angļu valodā. Programmā – virkne latviešu autoru un ārzemju rakstnieku grāmatu atvēršanas svētki, piemēram, tikšanās ar romāna *Estere un miesniece* autori somu rakstnieci Marīu Niskavāru un tulkotāju Maimu Grīnbergu (attēlā). Pilna Rīgas grāmatu svētku programma *Lnb.lv*. Ieeja visos pasākumos bez maksas.

Avots: Diena
Datums: 06.11.2026

Avots: Kultūrzīmes
Datums: 04.11.2026

Vai 2026. gads Latvijas ku

Kopējais finanšu grozs kultūras resoram ir kritiski zems, bet ir jāturpina nodrošināt pamatfunkcijas

DIĀNA JANCE

Latvijas kultūras nozare ir nonākusi kritiskā situācijā – zemais darbinieku atalgojums un pieaugošās iestāžu uzturēšanas izmaksas apdraud ne vien kultūras institūciju darbību, bet arī profesionāļu pēctecību un kultūras pieejamību sabiedrībai.

Lai pievērstu uzmanību problēmas mērogam un nepieciešamībai pēc steidzamiem risinājumiem, valsts kultūras institūcijas – biedrība "Laiks kultūrai" un Latvijas Profesionālo mūzikas kolektīvu asociācijas vadība – rīko vairāku dienu akciju "Kultūra (iz)dzīvo", kura 10. novembrī noslēgsies ar gājienu un koncertu.

Uz diskusiju par kultūras nozīmi nacionālas valsts pastāvēšanā un aizsardzībā, par ilgstošo nevienlīdzību dažādu nozaru valsts darbinieku atalgojumā "Kultūrzīmes" aicināja Latvijas kultūras ministru **Nauri Puntuli**, Latvijas Nacionālās bibliotēkas direktori, biedrības "Laiks kultūrai" valdes priekšsēdētāju **Dagniju Baltiņu,** Latvijas Profesionālo mūzikas kolektīvu asociācijas valdes locekli, Latvijas Nacionālās operas un baleta direktoru **Sandi Voldiņu,** Latvijas Nacionālā arhīva direktori **Māru Sprūdžu,** Latvijas Nacionālā vēstures muzeja direktoru **Tomu Ķikutu**, Valmieras Drāmas teātra direktori, biedrības "Laiks kultūrai" valdes locekli **Evitu Ašeradenu** un Latvijas Kultūras akadēmijas prorektori zinātniskajā darbā un Kultūras un mākslu institūta vadītāju **Andu Laķi.**

Samazinājums – nevis skaļš, bet spiedošs

D. Jance: Cik ilgi mūsu valstī bijis aktuāls jautājums par atalgojuma pacelšanu kultūras darbiniekiem?

Sandis Voldiņš: Ciņa par to bijusi vienmēr. Šī, manuprāt, ir strukturāla problēma, kas tieši saistīta ar valsts pārvaldes "bagātajiem" un "nabadzīgajiem" resoriem. Par to savulaik ļoti precīzi revīzijā par atalgojuma sistēmu rakstīja Valsts kontrole, norādot uz vēsturiski izveidotu nevienlīdzīgu finansējuma sadalījumu. Kultūra ir bijusi pacietīga. Mēs saprotam, ka jāsākārto skolotāju, mediķu, iekšlietu sistēmas algas, tagad aizsardzības nozares. Skolotājiem ir grafiks, mediķiem – reforma ar mērķiem pa gadiem, arī iekšlietu dienestiem no 2025. gada tika celtas pamatalgas. Mēs neskaužam – tas ir pareizs lēmums. Bet tas pierāda – ja ir visas valdības politiska griba un plāns, problēmu var atrisināt. Kultūrai šobrīd nav nekā no tā. Mēs esam kļuvuši par viszemāk atalgoto nozari sabiedriskajā sektorā. Un atalgojuma plaisai ir tendence pēdējos gados pieaugt, nevis samazināties. Operā mēs to jūtam ļoti konkrēti – kvalificēti cilvēki, bez kuriem nav iespējama neviena izrāde, piemēram, skatuves tehniķi un gaismotāji, aiziet uz citām nozarēm.

Dagnija Baltiņa: Pēdējos gados finansējuma samazinājums nav bijis skaļš, bet bijis spiedošs. Šogad mums ir samazināts finansējums, iezīmēts finansējuma samazinājums arī nākamgad. Pagājušajā gadā samazināts atalgojuma reformā solītais atalgojuma pieaugums un šogad darbinieku atalgojums ir ticis iesaldēts, inflācija nav kompensēta. Tagad mums kā vadītājiem ir būtiski izcelt šo jautājumu, jo (algu samazināšanas) spiedienu vairs nedrīkst turpināt. Esam nonākuši pie sliekšņa, kur kopējais finanšu grozs kultūras resoram ir kritiski zems, bet mums ir jāturpina nodrošināt pamatfunkcijas. Turklāt – kultūras nozarē atalgojums ir kritiski zems un netaisnīgs pret pārējiem valsts pārvaldē nodarbinātajiem. Vienlaikus – jebkurš ieguldītais eiro kultūrā ir ar būtisku atdevi, tas silda ekonomiku un griež tautsaimniecību. Nacionālas valsts balss nostiprinās ticībā sev, un kultūrā ļoti labi pieredzam, ka esam izdevusies un spēcīga valsts. Spēja priecāties par Latvijas veiksmi ir būtisks spēka avots un spiediens samazināt kultūras institūciju finansējumu istenībā paužvienaldzību par valsts nākotni.

IEVA ČIKA/LETA FOTO

Kultūras protesti līdz šim izcēlušies ar retumu un sporādiskumu, nevis gadu gaitā sistemātiski izvirzītām prasībām. Attēlā: 2015. gada novembrī protestējot pret plānoto 21% pievienotās vērtības nodokļa piemērošanu kultūras un izklaides pasākumiem, ja to mērķis ir gūt peļņu. Galu galā grozījumus atlika līdz 2017. gadam.

Evita Ašeradena: Izdzīvošanas režīms diezgan lielā mērā bijis visu laiku. Gatavojoties šai akcijai, lasījām vairāk nekā desmit gadu ilgo saraksti, ko biedrība "Laiks kultūrai" sūtījusi visiem iepriekšējiem Ministru prezidentiem, sākot jau ar Valdi Dombrovski.

Māra Sprūdža: Īpaši lieli uzlabojumi nav bijuši jau kopš padomju okupācijas laikiem. Tiesa, neatkarības atgūšanas laikā arhīvā kādu brīdi bija jāstrādā ar lieliem izziņu apjomiem, turklāt iestādes pašu ieņēmumus drīkstēja lietot, maksājot darbiniekiem par izdarīto darbu. Uzskatu, ka valsts atjaunošana bez arhīva vispār nebūtu bijusi iespējama. Visiem vajadzēja izziņas, lai iegūtu pilsonību, lai atjaunotu īpašuma tiesības. Taču tas bija ļoti īss brīdis, nesen kolēģi atrada 2006. gada plakātu, kas uzdeva līdzīgu jautājumu – kad beidzot (kultūras darbinieku) darbs tiks novērtēts atbilstoši mūsu prasmēm un zināšanām?

Darba piedāvājuma piemērs: uz noteiktu laiku tiek meklēts vecākais speciālists krājuma digitalizācijai Latvijas Nacionālajā mākslas muzejā, atalgojums no 985 eiro bruto. Kas liek pieteikties šādam darbam – izmisums, cerība to apvienot ar citu darbu, misijas apziņa?

Sandis Voldiņš: Visi trīs. 985 eiro bruto ir apmēram 800 eiro "uz rokas" par pilnas slodzes darbu ar nacionālo mākslas kolekciju. Muzeja vadība maksā tik, cik tai ir. LNMM vidējā mēnešalga pērn bija 1142 eiro. Kāpēc cilvēki tomēr piesakās? Jo viņi redz savu piepildījumu darbā ar mākslu. Jo jaunam speciālistam tā ir iespēja iekāpt profesijā. Jo daudzi strādā vēl kaut kur citur. Bet pēc gada vai diviem viņi aiziet, un līdz ar viņiem aiziet zināšanas. Mēs esam uzbūvējuši sistēmu, kas balstās uz cilvēku misijas apziņu. Misijas apziņa ir skaista, bet ar to nevar samaksāt komunālos maksājumus.

Toms Ķikuts: Lielākoties speciālists, kurš kādu dzīves apstākļu vārdā atnāks uz darba vietu ar šādu atalgojumu, paralēli turpinās skatīties darba sludinājumus, un, tiklīdz pienāks labāka iespēja, aizies prom. Tiesa, ļoti daudzi šajās zemāk atalgotajās nozarēs kategorijās gribētu strādāt un palikt nozarē.

Anda Laķe: Tāds atalgojums ir pazemojošs, atliek cerēt, ka pēc desmit un vairāk gadiem par 2026. gadu nebūs jārunā kā par Latvijas tumšajiem laikiem. Protams, šāds atalgojuma piedāvājums izriet no LNMM finansiālajām iespējām, bet tas ir neatbilstošs. Izmantot cilvēkus, lai tie radītu noteiktas vērtības, sabiedrības vēsturē sauc par ekspluatāciju.

Cik ilgi – izdzīvošanas režīmā?

Anda Laķe: Kultūras, mākslas un radošo industriju sektorā nodarbināto cilvēku zemais atalgojums ir ilgtermiņa problēma, kuru pavada zināms paradokss – nozare, kurā tiek radītas vērtības, kas definētas kā Latvijas valsts pamats, gadiem ilgi darbojas taupības un zināmā izdzīvošanas režīmā, jo īpaši, ja ir runa par cilvēkresursu un atalgojuma politiku. Politiskie lēmumi par jebkura publiskā finansējuma piešķīrumu tiek pieņemti ekonomiskā lietderīguma, tirgus ekonomikas un utilitārisma vērtību kontekstā, kā rezultātā ieguldījumi, tostarp atalgojumā kultūrā un mākslā, ir kritiski zemi. Tos tikai daļēji var argumentēt, izmantojot peļņas un fiskālos ieguvumus, jo efekti, ko kultūras un mākslas procesi dod nacionālas valsts pastāvēšanai, ir daudz plašāki – uzticēšanās un piederība valstij, saiknes starp cilvēkiem, uzvedības modeļu vadība krīžu apstākļos utt. Šos ieguvumus labāk redz un izprot tikai tie, kas paši ir vai bijuši nodarbināti kultūrā un mākslā. Taču atalgojuma problēma kultūras nozarei nav tikai Latvijas problēma, šos jautājumus, strādājot pie Mākslinieku hartas un citām rekomendācijām, kā uzlabot darba apstākļus mākslā un kultūrā nodarbinātajiem, risina arī Eiropas Savienības līmenī. Ekonomiskā lietderīguma koncepts šobrīd uzvar daudzās sabiedrības un kultūrās, kur tiek pieprasīta nemitīga argumentācija kultūrā un mākslā nodarbināto cilvēku kvantitatīvam un fiskālam ieguldījumam tautsaimniecības un valsts attīstībā, tādējādi izkropļojot kultūras un mākslas daudzdimensionālo nozīmi.

"Bagāto un nabadzīgo resoru" plaisa

Varbūt saskatāt iespēju mu ietaupījumu esošajā budžetā? Varbūt ir kādi "melnie caurumi"?

Nauris Puntulis: Kultūras nozares izaicinājumi pēdējos gados ir samilzuši tiktāl, ka noveduši pie akcijas "Kultūra (iz)dzīvo". Arī es kā kultūras ministrs esmu pie vienas galda, ne tā dažādās pusēs, ar akcijas rīkotājiem, lai runātu par finansējumu nozarē. Pēdējais būtiskais atalgojuma pieaugums Kultūras ministrijas institūcijās bija 2020. un 2022. gadā – laikā, kad iepriekšējo reizi vadīju nozari. Taču pēdējos gados kopumā Kultūras ministrijas budžets turpinājis sarukt. Līdz ar to neredzu nozarē iespēju būtiskiem ietaupījumiem. Taču, protams, jāpārskata nozares finansējums katrā jomā detalizēti, ar domu par efektīvāku darbu, taču galarezultātā arī,

ANDA LAĶE:

"Nozare, kurā tiek radītas vērtības, kas definētas kā Latvijas valsts pamats, gadiem ilgi darbojas taupības un zināmā izdzīvošanas režīmā."

PAULA ČURKSTE/LETA FOTO

Avots: Kultūrzīmes
Datums: 04.11.2026

ltūrā ieies kā tumšie laiki?

ja atrastu kādu teorētisku ietaupījumu, tā summa ne tuvu neatrisinātu nozares atalgojuma problēmas kopumā. Esmu pieprasījis atjaunināt un iesniegt ministrijā vēl detalizētākus datus par padotības iestādēm, muzejiem, teātriem, koncertorganizācijām, bibliotēkām un VKKF, lai ministrijai un nākamajam ministram, lai kurš tas būtu, ir iespēja ieraudzīt detaļas un konkrētos cilvēkus, kurus vēlamies sasniegt. Atalgojumam jābūt taisnīgam un krīze, iespējams, ir labākais brīdis labām pārmaiņām. Jaunajā valdībā Kultūras ministrijā būs virkne steidzamu jautājumu, kur būs nepieciešamas arī steidzamas atbildes un izcili laba sadarbība ar pašu nozari.

Ministrijas un nozares aprēķini liecina – lai kultūras resora atalgojums pietuvotos sabiedriskā sektora vidējai bruto darba samaksai, būtu nepieciešami vismaz papildu 31,7 miljoni eiro. Tad atalgojums pietuvotos vidējai mērķa algai 1926 eiro.

Sandis Voldiņš: Ietaupījumus meklē nepārtraukti. Apstākļos, kad inflācija ietekmē mūs tieši tāpat kā katru darbinieku individuāli, ieņēmumu palielināšana un paralēli ietaupījumu meklēšana ir vienkārši nepieciešamība, lai varētu samaksāt rēķinus un arī iespēju robežās no biļešu ieņēmumiem piemaksāt darbiniekiem. Pagājušajā gadā no biļešu ieņēmumiem papildu atalgojumam un veselības apdrošināšanai varējām novirzīt apmēram 1,5 miljonus eiro. Esam izdarījuši to, ko no mums prasa: pacelt pašu ieņēmumus. Biļešu ieņēmumi pēdējos trīs gados ir audzēti par 37,21 un 27 procentiem. Cīnoties ar izmaksām, vidējā biļetes cena ir sasniegusi šogad jau 39,82 eiro, kas ir krietni augstāka nekā Lietuvas un Igaunijas nacionālajās operās. Tam diemžēl ir arī negatīvas blaknes – samazinās pieejamība cilvēkiem ar zemākiem ienākumiem. Kultūras darbinieku algu pietuvināšana sabiedriskā sektora vidējai algai nav iespējama kā ietaupījums tikai kultūras sektorā.

Kultūras ministrijas iestādēs mēnešalga pērn bija vidēji 79% no algu skalas vidus punkta – zemākais rādītājs starp visiem resoriem. Vidēji valsti tie ir 87%, augstākais Satiksmes ministrijā – 108%. Tātad divi cilvēki vienā un tajā pašā mēnešalgu grupā saņem būtiski atšķirīgu algu tikai tāpēc, ka viens strādā kultūrā. Tā ir tieši tā "bagāto un nabadzīgo resoru" plaisa, par kuru runā arī Valsts kontrole.

Dagnija Baltiņa: Kultūras nozare vēsturiski jau ir pierādījusi sevi kā gan reformām gatavu, gan realitātei līdzi domājošu. 2009. gada krīzē tieši kultūras resurss, gan samazinot institūciju skaitu, gan reorganizējot dažādus procesus, gan arī pārskatot finansējuma sadalījumu, spēja iznest diezgan nozīmīgas pārmaiņas. Šobrīd vērsām uzmanību, ka, iespējams, pašmērķīgs pieprasījums pēc reformas nesasniegs mērķi iegūt milzu papildu līdzekļus, jo šobrīd nozare jau atrodas pie zemākā sliekšņa. Jāskatās sameriba un saprāts, bagātāka institūcija var atteikties no kādas summas, bet īsterminā šķietams finansiāls samazinājums kultūras resorā var būt nepanesami liels zaudējums, kuru mēs kā nacionāla valsts neesam ieinteresēti iznest. Viena no kolēģēm definējusi līdzību: ja cilvēkam, kurš ir korpulents, kāds nomest 10 kilogramus, viņš, visticamāk, kļūs veselīgāks. Ja cilvēkam, kurš jau ir zem svara, lūgs nomest tos pašus 10 kilogramus, viņš, visticamāk, nomirs.

Toms Ķikuts: Mazai valstij katrā nozarē uzturēt tādu pašu pakalpojumu tīklu kā lielām valstīm ir nesalīdzināmi grūtāk, un, protams, ka mums jābūt racionāliem, taupīgiem un, iespējams, arī jāsašaurinās. Tomēr tas nevar notikt lineārā griezumā ar rīkojumu no augšas.

Evita Ašeradena: Viss neapšaubāmi nav nevainojami, sākot ar iepirkumiem nozarē un beidzot ar "Rail Baltica" visā valsti. Nedomāju, ka Kultūras ministrija varētu būt izņēmums, tomēr – mēs jau paši vien vēlējām cilvēkus, ar kuriem esam spiesti strādāt.

Kas patiesībā mūs visus teātrī ļoti uztrauc, ir biļešu cenu celšana, jo tad kultūra kļūtu par elitāru nodarbi, kuru apmeklētu pavisam mazs cilvēku skaits – vien tie, kuri var samaksāt vairāk. Teātrī biļešu cenu politiku veidojam, rēķinoties ar to, ko šajā reģionā cilvēki var atļauties, tomēr daļa izrāžu jau ir par lielāku biļešu cenu, nekā cilvēki būtu spējīgi nopirkt, tiesa, gandrīz 60% mūsu skatītāju ir rīdzinieki. Kā uzrāda aptaujas, lai gan kopējais kultūras patērētāju skaits paliek nemainīgs, teātrī tomēr skaidri jūtams, ka tas samazinās, un milzīgs paldies skatītājiem, ka viņi joprojām pērk biļetes uz mūsu izrādēm. 2025. gadā trešā daļa bija iestudējumi bērniem un jauniešiem, uz kuriem vidējā biļešu cena bija 19 eiro. Teātros un operā lielu daļu izdevumu sastāda arī skatītājiem neredzamā daļa, proti, tehniskie darbinieki, ēkas apkope, dekorāciju ražošana un būvēšana, kas ir ļoti atbildīgs darbs, bet kuru (veicēju) algas ietekmē inflācija.

Māra Sprūdža: Runājot par atmiņas institūcijām – vienkārši vairs nav resursu. Neesam atkopušies no 2008. un 2009. gada krīzēm. Toreiz arhīvā bija 697 darbinieki, šodien esam 309. Lai kā pārskatītu savu budžetu, nevaram vairs atļauties samazināt neko. Krājums katru gadu pieaug par vismaz 200 000 glabājamo vienību. Jā, tagad, izmantojot visas tehnoloģijas, spējam nodrošināt to pašu darba apjomu, ko agrāk veicām ar daudz vairāk cilvēkiem, bet tam ir sasniegti griesti.

Kultūrizglītībai šobrīd tiek novirzīta aptuveni trešdaļa ministrijas finansējuma. Vai tas liekas pareizs dalījums?

Sandis Voldiņš: Kultūrizglītība ir mūsu pamats: katrs operas dziedātājs, orķestra mūziķis un baleta dejotājs ir izgājis cauri šai sistēmai. Tomēr, samazinoties bērnu skaitam, arī šeit neizbēgami agrāk vai vēlāk būs nepieciešamas pārmaiņas. Ar tām gan uzmanīgi – ja kultūrizglītības sistēmu nepārdomāti novājināsim, pēc desmit gadiem mums nebūs kam kāpt uz skatuves. Vienlaikus – kultūrizglītība ir nozares daļa, kurai finansējums pēdējā laikā ir audzis, galvenokārt pateicoties pedagogu algu pieauguma finansējumam. Šī gada budžetā kultūrizglītības programma palielinājās par 4,1 miljonu eiro, un gandrīz viss šis pieaugums ir pedagogu algām. Es par to priecājos un to nepārmetu. Tas ir labākais pierādījums tam, ko mēs sakām: ja ir plāns un politiskā griba, tad arī risinājumi tiek atrasti.

Kā izaudzināt lojālus pilsoņus

Latvijas Satversmes pirmais teikums pauž, ka Latvijas valsts izveidota, apvienojot latviešu vēsturiskās zemes un balstoties uz latviešu nācijas negrozāmo valstsgribu un tai neatņemamām pašnoteikšanās tiesībām, lai garantētu latviešu nācijas, tās valodas un kultūras pastāvēšanu un attīstību cauri gadsimtiem.

Toms Ķikuts: Šis atgādinājums tieši valsts svētku laikā ir ļoti būtisks: varam būvēt ceļus, domāt par aizsardzību, veselību un visu pārējo, tomēr tikai nacionālās kultūras ietvars dod apzināšanos, kas mēs esam un kāpēc esam. Šobrīd daudziem šādas izpratnes trūkst.

Anda Lāce: Ar šo paši skaidri pasakām, ka kultūra un māksla ir mūsu nācijas un valstiskuma pamats, bet tad, kad krīžu kontekstos jārisina praktiski jautājumi, par kultūras un mākslas lomu politiskie lēmēji gaida papildu pierādījumus. Iznāk diezgan liekuliģi, vienā vārdā sakot – jā, kultūra un māksla ir mūsu nācijas pamats, bet otrā šajā jomā apšaubām ieguldījumu nepieciešamību.

Nesen tikos ar Zviedrijas kultūras žurnālistu, kurš brīnījās, kā Latvijas valdība var neizprast kultūras nozīmi valsts aizsardzības spēju stiprināšanā...

Nauris Puntulis: Tas tiesa, sabiedrības noturība un izturētspēja krīzes apstākļos balstās ne tikai militārajās spējās un infrastruktūrā, bet arī cilvēku pašapziņā, piederības sajūtā un kopīgā identitātē. Es nedomāju, ka valdība neizprot, ka kultūra stiprina nācijas mentālo noturību, kas nosaka arī aizsardzības spējas. Taču Latviju šobrīd nevar salīdzināt ar Zviedriju, mums tomēr ir atšķiriga valsts finansiālā situācija.

Toms Ķikuts: Tomēr brīžiem ir sajūta, ka mūsu kopība un piederības izjūta valstij tiek uztverta kā pašsaprotamība, kā dabiski pastāvošs lielums, bet tas ir kultūras process, kas tiek nodots no paaudzes paaudzē. Mums apkārt ir ienaidnieks, kurš būs ļoti priecīgs, ja šī piederība un identitātes zīmju pārnešana uz nākamo paaudzi nenotiktu, un viņi varētu to ietekmēt.

Dagnija Baltiņa: Zviedrija ir viena no NATO dalībvalstīm, kas kultūru ļoti skaidri definējusi kā neatraujamu sastāvdaļu no valsts vispārējās aizsardzības. Kultūra ir viens no tiem pamatelementiem, kas nodrošina to, ka valsts spēj sevi aizsargāt un ilgtermiņā noturēt aizsardzības un aizstāvības garu. Ir jāaizsargā sava valsts, sava kultūra un sava valoda, un attiecīgi savas kultūras institūcijas, savs mantojums, sava atmiņa, savi kultūras pieminekļi un arī savi kultūras darbinieki.

Interesanti, ka Latvijas valsts jau pašā aizsākumā iedzīvinājusi nacionālās kultūras institūcijas kā savu pastāvēšanas garantu. Un šo institūciju darbs garantē, ka varam turpināt pastāvēt kā Latvijas valsts. Tās glabā pierādījumu kopumu, uz kuriem balstām savu eksistenci, arī uzkrāj informācijas kopumu par šodienu, ar kuru pēc simt, divsimt, piecsimt gadiem pierādīsim un turpināsim pastāvēt par Latvijas valsts neatkarību un brīvību. Turklāt, šie sākotnēji iedzīvinātie mehānismi ļauj panākt turību, jo mūsu turības avots nav kaut kāds ārējais ekonomiskais brīnums, bet mūsu pašu spēja mobilizēt iekšējos resursus. Nacionālās kultūras institūcijas Latvijas valsts pastāvēšanas laikā ir sevi pierādījušas, ka tās ir kā klintis, uz kurām stāv Latvijas valsts.

Runājot NATO terminoloģijā, kultūras institūcijas ir patiesie Latvijas drošības spēku reizinātāji. Mēs esam tik stipri, cik spēsim izmantot to jaudu. Ieraugot kultūras institūciju pienesumu kā reizinātāju tam, par ko iestājas visas mūsu tiešās investīcijas drošībā, mēs savu gatavību un noturību multiplicējam un padarām sevi par spēcīgu un pārliecībā daudz izturīgāku sabiedrību un valsti.

Ar šo akciju gribam parādīt, ka esam nobriedusi nācija, kas spēj arī iznest sarežģītas situācijas, jo redzam lielāko virsmērķi – ticību Latvijas valstij un Latvijas kultūrai, valodai un nācijai.

Māra Sprūdža: Manuprāt, esam vienīgā valsts Eiropā, kur 50 gadu laikā nav uzcelta neviena arhīva ēka. Šobrīd, izjūtot masīvo propagandu, atmiņu institūciju ieguldījums, lai cilvēkiem stāstītu vēstures arī nepatīkamos un grūti skaidrojamos faktus, ir īpaši svarīgs. Ir būtiski veidot vienotu vēsturisko izpratni par piederību šai vietai un lepnumu, bez nācijas nav iespējama nacionāla valsts.

Evita Ašeradena: Izaudzināt Latvijas valstij lojālus pilsoņus var, vairāk ieguldot tiši viņu garīgajā attīstībā un dodot viņiem iespēju redzēt latviešu kultūru un piedalīties tajā. Tas ir viens no mūsu svarīgākajiem uzdevumiem. Tikko bija veikta aptauja par to, cik cilvēki būtu gatavi aizstāvēt savu valsti un Latviju tās bija mazākais no visām Baltijas valstīm. Šis ir jautājums nevis par to, vai mēs varam, bet vai mēs gribam. Galvenais, ko kultūra šobrīd var izdarīt, ir sarunāties ar cilvēkiem; tā jauniešiem ir pieejama, vienalga, vai viņi ir krievvalodīgie, ukraiņu bērni vai visi pārējie, kas dzīvo Latvijā. Mums ir jāsarunājas ar šiem jaunajiem cilvēkiem, lai viņi dzīvotu latviskajā kultūras vidē, lai viņiem būtu sajūta, ka viņi grib aizstāvēt šo valsti. Varēt ir pavisam cits jautājums. Jautājums ir par to, vai brīdī, kad tev jāizšķiras, vai tu to gribi darīt. Es tiešām esmu svētī pārliecināta, ka kultūra ir viens no pašiem svarīgākajiem instrumentiem, ar ko šo varēšanu padarīt par savu atbildību un savu daļu. KZ

NAURIS PUNTULIS:

"Galarezultātā, arī ja atrastu kādu teorētisku ietaupījumu, tā summa ne tuvu neatrisinātu nozares atalgojuma problēmas kopumā."

KASPARS KRAFTS/LETA FOTO

UZZIŅAS

DAŽI NO ŠOBRĪD AKTUĀLAJIEM DARBA PIEDĀVĀJUMIEM:

- Latvijas Nacionālā bibliotēka aicina darbā Pakalpojumu departamenta Periodikas nodaļas galveno bibliotekāru ar atalgojumu no 1050 līdz 1150 EUR pirms nodokļu nomaksas. www.lnb.gov.lv
- Valsts kamerorķestris "Sinfonietta Rīga" aicina pieteikties konkursam uz vakanto orķestra flautas grupas mūziķa vietu. Darba mēnešalga pirms nodokļu nomaksas EUR 1478. www.sinfoniettariga.lv

AKCIJA "KULTŪRA (IZ) DZĪVO"

- 4. novembrī Latvijas Leļļu teātris aicina uz monoizrādi pieaugušajiem "Nē! Nē! Nē!" (16+) un sarunu "Starp misiju un izsikumu: kultūras nozares šodiena" par mākslinieku izdegšanu, paškenzūru un radošo brīvību.
- 10. novembrī plkst. 14.30 notiks nozares protesta gājiens, kuru rīko studenti no Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijas, Latvijas Kultūras akadēmijas un Latvijas Mākslas akadēmijas.
- 10. novembrī plkst. 19 Kongresu namā – koncerts "Kultūra (iz) dzīvo". To atklās Latvijas Nacionālās operas un baleta mūziķi ar fragmentu no Karla Orfa kantātes "Carmina Burana". Koncertā piedalīsies arī Latvijas Nacionālais simfoniskais orķestris, "Sinfonietta Rīga", Liepājas Simfoniskais orķestris, Valsts akadēmiskais koris "Latvija", pūtēju orķestris "Rīga", Latvijas Radio bigbends, "Kremerata Baltica", kā arī (ar ieraksta starpniecību) Latvijas Radio koris, kurš tobrīd atradīsies ārvalstīs.

Avots: Kultūrzīmes
Datums: 04.11.2026

Vai kultūra (iz)dzīvo?

Zintis Cepurnieks: "Nepieciešams cilvēka cienīgs atalgojums, lai nepazemotu savu amatu un radoša cilvēka pašcieņu."

no 1. lappuses

Kultūras nozare bieži vien balstās cilvēku entuziasmā, milestībā pret savu darbu un pārliecībā, ka tas, ko viņi dara, ir vajadzīgs sabiedrībai. Taču aiz koncertiem, izstādēm, pasākumiem un ikdienas kultūras dzīves norisēm slēpjas arī nogurums, liela atbildība, neskaitāmi pienākumi un nereti – nepietiekams atalgojums. Akcijas "Kultūra (iz)dzīvo" simbols – gandrīz izlādējusies baterija – liek aizdomāties, cik daudz enerģijas patiesībā patērē kultūras darbs un kas palīdz to atjaunot. Arī Alūksnes novadā sastaptie kultūras darbinieki atzīst – milestība pret savu profesiju, gandarījums par paveikto un cilvēku atsaucība ir tas, kas liek turpināt. Tomēr aiz šīs degsmes slēpjas arī neizrunātas grūtības, finansiālas rūpes un jautājums – cik ilgi nozari iespējams uzturēt tikai uz entuziasma rēķina?

"Latvijas koncerti" mārketinga un reklāmas daļas vadītāja Agnese Rozentāle akcijā "Kultūra (iz)dzīvo" atbild par komunikāciju, sabiedriskajām attiecībām. "Šī akcija ir ilglaicīgu ciešanu rezultāts. Pārsvarā runā pedagogi, mediķi. Kultūras nozares ļaudis ir pietiekami ilgi klusējuši, bet šobrīd esam vienojušies kopējā izmisumā," laikrakstam stāsta A. Rozentāle un uzsver, ka kultūras cilvēki saņēmuši vismazāk, tāpēc strādā vairākās darba vietās, lai varētu izdzīvot. "Tā kā šobrīd ir valdības maiņa, dienas kārtībā nav jautājumi, kas saistīti ar kultūru – tas nav *top* prioritāšu sarakstā. Tomēr, domāju, mēs jau šobrīd esam kaut nedaudz sadzirdēti, bijusi liela publiskā rezonanse. Katrā ziņā, mēs nevarējām turpināt klusēt. Prieks, ka nozarē sarosījušies – visi ir sadevušies rokās, un patiesībā tas ir ļoti aizkustinoši," atzīst akcijas organizatore. Piemēram, bibliotēkās un muzejos lielākoties darbiniekus meklē ar vairākiem augstāko izglītību grādiem un pretī piedāvāts atalgojums ir zem katras kritikas. "Prasības pilnīgi noteikti neatbilst samaksai. Tā ir ņirgāšanās no valsts puses, bet tā ir realitāte," stāsta A. Rozentāle un aicina visus kultūras pārstāvjus uz 10. novembra protesta gājienu Rīgā, kura mērķis ir vērst uzmanību uz kritisko finansējuma un zemā atalgojuma krīzi kultūras nozarē.

Daudzi jau pieraduši

Alūksnes novadā ir pietiekami daudz kultūras darbinieku ar stāžu, kuri savu darbu daudzu gadu garumā dara no sirds un ar lielu entuziasmu. Viena no tiem ir Gunita Paleja, Alūksnes Kultūras centra kultūras darba speciāliste, kura nu jau kādu laiku darbu apvienošanas kārtībā ir arī Alūksnes Tūrisma informācijas centra speciāliste. Abās darba vietās viņai ir 0,5 slodze. Kultūras dzīvē viņa rosās kopš 1989. gada.

"Domāju, daudziem darbiniekiem šī simboliskā baterija varētu būt pustukša, un ne tikai kultūras jomā. Baterija uzlādējas tad, ja jūtu interesi un degsmi no apkārtējiem. Svarīgi, lai kādam mans darbs ir vajadzīgs," vērtē G. Paleja. Viņa nenoliedz, ka atalgojums kultūras jomā noteikti neatbilst darba apjomam, taču viņai šis apstāklis nekad nav bijis noteicošais. "Man savos darba gados nav ienākusi prātā doma mainīt nodarbošanos tieši dēļ atalgojuma. Esmu bijusi kultūrā arī tad, kad alga bija pagalam smieklīga. Novērtēju to, ka darbs man nav mocības, tas sagādā prieku. Pilnīgi noteikti lielākā daļa kultūras darbinieku ir uz entuziasmu vērsti," viņa secina.

G. Paleja pieļauj, ka, dzīvojot mazpilsētā, kur cits citu labi pazīst, daļa kultūras darbinieku varbūt noklusē, ja ikdienā piedzīvo grūtības – finansiālas vai emocionālas, jo priecājas, ka vispār ir darbs. "Ir jāizvērtē, vai strādāt dēļ atalgojuma vai dēļ gandarījuma un dzīves piepildījuma. Mēs, kuri gadiem strādājam šajā nozarē, esam jau saauguši ar kultūru, kāds varbūt arī ir noguris, bet tāpat turpinām iesākto, jo tā jau ir kļuvusi par mūsu dzīvi. It kā jau vēlamies, lai nozarē ienāk jauni cilvēki, bet jārēķinās, ka viņiem ir lielākas ambīcijas, jaunā paaudze vēlas saņemt labu algu un tūlīt. Viņi, pamēģinot darbu kultūras nozarē, redz, ka pienākumu ir ļoti daudz un atalgojums īsti neatbilst, tādēļ nereti neturpina darba attiecības," atzīst speciāliste.

"Ikgadējais budžets kultūrai nav pietiekams, bet tad jājautā – kur tad tāds ir? Es taču nevaru prasīt, ka kultūrai vajag, bet, piemēram, medicīnai, izglītībai vai aizsardzībai nevajag – šīm nozarēm tomēr nepieciešams vairāk," secina G. Paleja.

Brauc ar savu degvielu

Mudīte Rusakova ir Bejas bibliotēkas vadītāja uz pilnu slodzi un, kā pati atzīst, viņai nav zelta receptes, kā varētu "uzpildīt" enerģijas izsīkumu kultūras darbiniekos. "Man jau sen ir šī izsīkuma sajūta. Esmu dzirdējusi no vairākiem kolēģiem, ka tieši no 60 gadiem kļūst arvien grūtāk celties, saņemties un iet uz darbu. Visu mūžu dzīvoju laukos, daru smagus darbus, turklāt, ņemot vērā ļoti zemo atalgojumu, viss saimniecībā jādara pašai, jo nevaru atļauties strādnieku," saka bibliotekāre. Viņa atzīst, ka visu viņas darba mūžu bibliotekāres atalgojums bijis ļoti zems – šajā nozarē M. Rusakova strādā kopš 18 gadu vecuma.

Vienlaikus bibliotekāra pienākumu skaits ir neadekvāts algai. "Ja cilvēks "uz rokas" saņem aptuveni minimālo algu (780 eiro pirms nodokļu nomaksas – red.), tad par ko vispār var runāt? Man jāpārzina tehnoloģijas, jāpalīdz iedzīvotājiem visdažādāko jautājumu risināšanā, jāatrod jebkura informācija. Visur braucu ar privāto mašīnu – katru dienu no Kolberģa uz Beju," viņa uzskaita. Kopš pagastu bibliotēkas pievienoja Alūksnes novada bibliotēkai kā struktūrvienību, darbiniekus var norīkot jebkurā novada bibliotēkā. "Piemēram, vienmēr jābūt gatavai, ka kādreiz nepieciešams aizvietot kolēģi citviet novadā. Darba jautājumos visur dodos ar savu automašīnu un degvielu tajā pildu no savas tā jau necilās algas," atzīst M. Rusakova.

Vienlaikus bibliotekāre nav no tiem, kuri primāri domā par savu maka biezumu, jo galvenais jau ir vērtības. "Skumji vien tas, ka no vērtībām vien nevar izdzīvot. Protams, nedzīvoju badā, bet uzskatu, ka ar bibliotekāra algu nevar dzīvot ar kvalitāti, piemēram, kaut vai dārgus medicīniskos pakalpojumus. Jāatļaujas tik, cik var, un viss. Protams, pāri visam tomēr ir milestība pret savu darbu – kaut tikai pamainītos uz labo pusi arī jautājumi, kas skar finansiālo pusi," cerīgi saka Bejas bibliotēkas vadītāja.

Nav nekāds "naudas kaķis"

Pozitīvāk noskaņota ir Jaunlaicenes muižas muzeja "Malēnieša pasaule" vadītāja Kristīne Kuropatkina, kura uz pilnu slodzi savā amatā ir ceturto gadu. "Personīgi man tā baterija nav izlādējusies. Varbūt vēl esmu tajā fāzē, kad mani uzlādē visi pasākumi muzejā – tas dod jaunu jaudu un enerģiju. Protams, piezogas arī brīži, kad jūtams nogurums, bet tas ir īslaicīgi," viņa enerģiski stāsta. "Es, kā malēniete, esmu godīga un saku – nevaru sūdzēties par atalgojumu, jo nav tā, ka es katru dienu strādātu no agra rīta līdz vēlam vakaram. Mans darbs ir sabalansēts dažādos virzienos – ir kā dokumentu kārtošana, tā pasākumu un ekskursiju vadīšana, viss ir līdzsvarā. Pēc būtības neesmu nekāds "naudas kaķis" un nevienā darba vietā neesmu sākusi strādāt ar jautājumu – cik liels būs mans atalgojums? Uzskatu, ka tas vispār ir gods un pateicība, ka ir darbs," saka K. Kuropatkina.

Ņemot vērā, ka mazpilsētā nav tik daudz darba iespēju, varētu būt, ka ir kāds kultūras darbinieks, kurš klusē un neizrāda savu neapmierinātību par atalgojumu, ja tāds ir. "Sevišķi aktuāli tas varētu būt pirmspensijas vecuma darbinie-

Alūksnes novada pašvaldības domes priekšsēdētāja vietnieks **Arturs Dukulis:**

"Kultūras darbinieku algas nosaka konkrētās iestādes vadītājs, un tās apstiprina pašvaldība. Algu likmes izdalītas atbilstoši kvalifikācijai. Diemžēl kultūras darbinieku algas nav konkurētspējīgas ar pārējām nozarēm. Situāciju pašvaldība var mainīt kontekstā ar pārējiem pašvaldības darbiniekiem. Jārēķinās, ka budžets ir tāds, kāds tas ir. Ļoti labi var redzēt, ka kultūras nozarē izsludina vakances, bet cilvēki nepiesakās. Tas jau ir viens no pamata rādītājiem.
Kultūra nekad nebūs tikpat pelnoša nozare kā uzņēmējdarbība. Ar uzņēmējdarbību cilvēks nodarbojas, lai gūtu peļņu. Pašvaldībai ir funkcija kultūras dzīves nodrošināšanai – tā nevar būt pelnoša, runājot par to līmeni, kas attiecas uz pašvaldību. Nav nekāds noslēpums, ka pašvaldībai nepietiek finansējuma visām tās funkcijām un kultūra ir viena no tām.
Veidojas jaunā valdība, un redzēs, kādas finanšu iespējas tiks nodrošinātas turpmāk pašvaldībām. Tad arī sapratīsim, cik varēsim atvēlēt kultūrai, sociālajai sfērai un visam pārējam. Es nekādā ziņā nevēlētos, lai kultūra ir kā pirmā, kurai mēs samazinām finansējumu. Visticamāk, ja jautātu kultūras darbiniekiem godīgi atbildēt, vai viņi ir apmierināti ar savu atalgojumu, 90 % atbildētu, ka nav. Var jau saprast tos jaunos cilvēkus – kurš gribēs strādāt par, piemēram, 900 eiro ar tādu darba slodzi, kā ir kultūrā. Ja cilvēks vairāk kā pusi mūža nostrādājis kultūrā, tas viņam kļuvis par dzīvesveidu. Esmu pateicīgs visiem kultūras darbiniekiem, ka viņi šādā finanšu situācijā vispār vēl turpina savu darbu, kas ir nenovērtējams un ļoti svarīgs ikvienam iedzīvotājam. Svarīgi ikvienam atcerēties – kad visi atpūšas, tad kultūras darbinieki strādā."

Alūksnes novada kultūras darbinieku vidējās algas:

Alūksnes novada bibliotēkas direktore – 1824 eiro
- Bibliotēku darba speciālisti (bibliotekārs, galvenais bibliotekārs, bibliogrāfs) – no 876 līdz 1080 eiro;
- struktūrvienību (pagastu bibliotēku) vadītājiem – 962 eiro

Alūksnes Kultūras centra direktore – 1905 eiro
- Galvenais speciālists kultūras darbā, direktora vietnieks kultūras vadībā – no 1293 līdz 1554 eiro
- Kultūras darba speciālists, pūtēju orķestra mākslinieciskais vadītājs – no 1011 līdz 1220 eiro
- Ansambļa vadītājs, deju kolektīva vadītājs, koncertmeistars – 806 eiro
- Mākslinieciskō kolektīvu vadītājs, pūtēju orķestra diriģents – no 806 līdz 1029 eiro
- Noformēšanas mākslinieks – 889 eiro
- Ēku uzturēšana, apkalpojošais personāls – no 886 līdz 1006 eiro

Alūksnes novada muzeja direktore – 1579 eiro
- Vēsturnieks, krājuma glabātājs – 979 eiro
- Galvenais krājuma glabātājs, izglītojošā darba un darba ar apmeklētājiem vadītājs, struktūrvienības vadītājs, ekspozīciju un iestāžu kurators – no 1035 līdz 1136 eiro

MAF Mediju atbalsta fonds Projektu "Reģions fokusā" līdzfinansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.

Avots: Alūksnes un Malienas Ziņas
Datums: 06.11.2026

▲ **ALŪKSNES** pilsētas svētki ir viens no gada svarīgākajiem novada pasākumiem, kura organizēšanā iesaistīta teju visa kultūras cilvēku saime. Var tikai iztēloties, kā nozares speciālisti ik gadu lauza galvu, lai iedzīvotājiem sarūpētu arvien jaunas, svaigas un pārsteidzošas kultūras aktivitātes viņu gaidītākajā gada pasākumā. Taču tas ir tikai viens no simtiem sarīkojumu, kas tiek radīts tagad un, cerams, arī nākotnē, tādēļ nozare prasa lielāku atbalstu viņu darbam.

FOTO: NO LAIKRAKSTA ARHĪVA

kiem. Nav jau lielu izvēles iespēju. Protams, situācijas dzīvē mēdz būt dažādas un ir gadījumi, kad kādam darbs jādara "sakostiem zobiem"," spriež muzeja vadītāja. Viņa, liekot roku uz sirds, apgalvo, ka nekad nav bijusi doma par darba maiņa tieši dēļ atalgojuma. "Uzskatu to par savu sirdsdarbu – kad cilvēks mīl, ko dara, tad baterija uzlādējas. Nevaru sūdzēties par pašvaldības budžetu tieši Jaunlaicenes muzejam. Esam sadzirdēti. Ja kādreiz saņemam kaut kam atteikumu, to vienmēr pamatoti izskaidro, paši saprotam, ka visu reizē nevar," pozitīva ir K. Kuropatkina.

Izdegšana – reāla dzīves sastāvdaļa

Smiltenes novada Gaujienas tautas nama vadītāja Laima Poševa ir to vidū, kuri atzīst, ka liela daļa kultūras nozarē strādājošo izjūt enerģijas izsīkumu. "Daudz kas atkarīgs no tā, kādā kultūras jomā cilvēks darbojas, cik aktīvs ir pats. Arī kultūras darbinieki nogurst, gluži tāpat kā citu profesiju pārstāvji. Šajā jomā strādāju jau vairāk nekā 33 gadus, un jāatzīst, ka piedzīvoti dažādi posmi. Tomēr man nekad nav ienākusi prātā doma mainīt profesiju tikai tāpēc, lai saņemtu lielāku atalgojumu. Kultūrā jābūt cilvēkiem, kuri patiesi mīl savu darbu, un man tā noteikti ir," saka tautas nama vadītāja, vienlaikus atzīstot, ka darbs ne vienmēr ir viegls. "Izdegšana nav tikai teorētisks jēdziens vai grāmatās aprakstīta problēma – tā ir reāla ikdienas sastāvdaļa. Īpaši sarežģīti ir strādāt mazākās kultūras iestādēs, kur darbinieku ir maz un vienam vai dažiem cilvēkiem jāspēj paveikt teju neiespējamo. Cilvēks nav robots – viņam ir sava veselība, emocionālā noturība un nervu sistēma, kas ilgstošas pārslodzes dēļ cieš," secina L. Poševa.

Arī Smiltenes novadā kultūras nozarē laika gaitā notikusi darbinieku maiņa. Kāds dodas pelnītā atpūtā, kāds nogurst no intensīvā darba ritma, cits maina dzīvesvietu un meklē jaunus izaicinājumus. "Domāju, ka darbinieku maiņa vismazāk saistāma ar finansiālo pusi – iemesli ir vairāk sadzīviski. Strādājot kultūras nozarē, svarīgi apzināties, uz ko tiecies un kādu ieguldījumu vēlies dot. Būtiski ir tas, ko kultūras darbinieks ar savu darbu spēj dot konkrētajai vietai un tās cilvēkiem," uzsver iestādes vadītāja. Viņas ieskatā kultūra ir nepieciešama ikvienā vecumā un ikvienā vietā. "Tā ir mūsu vērtība, kas veido cilvēku, kopienu un piederības sajūtu. Novembris ir patriotu mēnesis – laiks, kad īpaši izjūtam piederību savai zemei. Kultūra ir viena no vērtībām, kas šo piederības sajūtu palīdz stiprināt un nodot nākamajām paaudzēm. Novēlu mums visiem arī turpmāk saglabāt spēju radīt jaunas idejas, nepazaudēt enerģiju un entuziasmu, lai pietiktu spēka īstenot ieceres un vienmēr būtu cilvēki, kuri tās novērtē, atbalsta un apmeklē kultūras pasākumus!" novēl Laima Poševa.

Svarīgi nebūt vienam

To, ka darbam kultūrā ir divas puses, atzīst Alūksnes Kultūras centra direktore Sanita Bērziņa. "Skaists tāpēc, ka kultūras darbinieks ir radošs, nav divu vienādu dienu un viņš ikreiz veido pasākumu, notikumu no jauna. Grūts, jo tā ir atbildība par to, ko piedāvāt apmeklētājiem, kā strādāt kopā ar amatiermākslas kolektīviem. Zinām, cik daudz komentāru par to, kad kādam no malas šķiet, ka pasākumam, tā saturam, māksliniekiem vajadzēja būt citādākiem – ir tik daudz viedokļu, kas jāuzklausa kultūras speciālistam. Protams, konstruktīva kritika un viedokļi ir vajadzīgi, bet īsti neviens darbinieku neaizsargā no šīs publiskās kritikas," viņa atzīst.

Iestādes vadītāja nenoliedz, ka šobrīd ir grūti atrast speciālistus, un vērtē, ka "tas ir rādītājs, ka kultūras nozarei nav viegli laiki". "Darbs ir vakaros, brīvdienās, pienākumu ir daudz, nepārtraukti kaut kas jārada no jauna... Viens no motivatoriem cilvēkam noteikti ir atalgojums, un kultūras nozarē tas nav pietiekošs. Darbs kultūras nozarē prasa lielu savu iekšējo resursu," saka Kultūras centra direktore un uzsver – kultūra nav profesija, tas ir dzīvesveids – tikai ieguldot sevi visu, rodas labs rezultāts.

Taču tam nereti mēdz būt sekas - caur šo radošumu, sevis atdošanu kultūras darbā cilvēki ir viena no lielākajām riska grupām tieši izdegšanas jautājumos. "Tādēļ svarīgi, lai pagastā kultūras darbinieks nav viens – lai ir bibliotēka, muzejs, amatiermāksla vai skola, ar ko sadarboties. Alūksnes novada pagastos nav tā, kad kāds būtu pilnīgi viens. Vienlaikus jāatzīst – jo mazāka komanda, jo grūtāk," vērtē S. Bērziņa.

Tāpat pagastu kultūras dzīvē liela nozīme ir sadarbībai starp speciālistu un iedzīvotājiem. "Mainījušās tradīcijas tieši pasākumu apmeklēšanas un pasākumu veidu nepieciešamības ziņā. Tāpēc svarīga ir sadarbība – kultūras darba speciālists nevis tikai viens pats organizē pasākumu priekš kāda, bet sabiedrība nāk kopā, vienojas kopējām vajadzībām, pasākumu veidam," saka Kultūras centra direktore un aicina iedzīvotājus būt aktīvākiem kultūras patērētājiem.

Kultūrā nevar vienkārši BŪT

Ņemot vērā visu iepriekšminēto, ir speciālisti, kuri neiztur, piedzīvo izdegšanu un vēlas kaut ko mainīt savā dzīvē. Līva Leimane, bijusī Alūksnes Kultūras centra kultūras darba speciāliste, kura ar kultūru bijusi saistīta 20 gadus, nesen mainījusi nodarbošanos un tagad ir Alūksnes novada pašvaldības Dzimtsarakstu nodaļas vadītājas vietnieces pienākumu izpildītāja. "Lielākie pārbaudījumi, strādājot kultūras jomā, bija darba laiks, tas arī bija noteicošais, kāpēc izlēmu kaut ko mainīt. Kultūras darbinieks neaizver durvis pulksten 17.00, bet gan strādā 24/7," stāsta Līva. Viņa piebilst, ka pēc visiem šiem gadiem kultūrā piedzīvoja izdegšanu. "Šādas pašas izjūtas piedzīvoju pirms 13 gadiem, kad uz trīs gadiem "atgāju malā" no kultūras, jo aizbraucu strādāt uz Angliju. Tur sapratu, ka tomēr nevaru bez radošās dzīves, un atgriezos, lai turpinātu iesākto ar jaunu iedvesmu. Bet kultūrā nevar tikai vienkārši BŪT – te jābūt radošam, priecīgam, sabiedriskam, domājošam, darošam, varošam. Primāri tas ir darbs ar cilvēkiem, tā ir nemitīga enerģijas apmaiņa," saka alūksniete. Tagad L. Leimane priecājas par jauniem izaicinājumiem un izbauda mieru, kas ir salīdzinoši lielāks nekā iepriekšējā darbā, jo, kā pati saka, "vairs nav nepārtrauktā skrējienā".

Ko viņa ieteiktu, lai tā nebūtu? "Kultūras iestādēs vajag vairāk darbinieku, tad arī viss būs sabalansēti. Tāpat vajadzīgs lielāks atalgojums, jo viens no iemesliem, kāpēc šajā nozarē strādājošiem ir vēlme to mainīt, ir zemais atalgojums, sevišķi jauniem cilvēkiem. Novēlu, lai kultūrā vairāk ienāk jauni cilvēki ar svaigu skatījumu, degsmi. Vienlaikus svarīgi, ka Alūksnes novada kultūrā ir stabili darbinieki ar stāžu, tādi, kuri kultūru uztver par savu dzīvi – ko gan mēs bez viņiem iesāktu? Esmu pateicīga ikvienam kolēģim kultūras jomā – visi šie gadi veidoja mani pašu, manu skatījumu uz pasauli. Man vienkārši radās iespēja dzīvē ko mainīt, un es to izmantoju," tā L. Leimane.

Vadītāja atalgojums – nozēlojams pabalsts

"Pārņem sajūta, ka pret kultūras vidi un mākslu veikta slepena, kaut kur valdošajās aprindās slēpta diversija. Jo, kā gan citādi to izskaidrot – ceļus un ēkas taisa par miljoniem, bet latviešu kultūrai, kura ir mūsu mazās tautas izdzīvošanas pamatu pamats, – nav naudas! Prieks, ka beidzot mums ir gaismā nākusi šī gadu desmitiem slēptā vai piesegtā realitāte – "kultūra izdzīvo", jo tā patiesi ir," teic komponists Zintis Cepurnieks. Viņš pirms 20 gadiem sāka restaurēt tēva mājas Zeltiņos, lai tur dzīvotu un radoši izpaustos – pats savā režīmā, nevis strādājot kādā iestādē. Z. Cepurnieks aktīvi iesaistās kultūras dzīvē un uzskata, ka problēma nāk jau no krietni vien senākas pagātnes. "Padomju laikā, līdzās pamatalgām, kādās mākslas iestādēs, skolās vai valsts pārvaldes struktūrā bija noteiktas nelielas atlīdzības par amatierkolektīvu vadīšanu. Bez tiešās vadīšanas šiem kolektīviem, protams, bija nepieciešami dažādi materiāli savas eksistences uzturēšanai. Parasti par šiem jautājumiem rūpējās un finansiālu atbalstu sniedza tā iestāde vai uzņēmums, pie kura konkrētais kolektīvs piederēja. Laikiem mainoties, krasi mainījās arī kolektīvu finansiālās bāzes pamati – pēkšņi vairs nebija naudas ne tērpiem, ne transportam. Palika tikai niecīgais vadītāja atalgojums, patiesībā, tāda, maigi izsakoties, nožēlojama pabalsta līmenī," pārdomās dalās mūziķis.

Viņš uzskata, ka jebkura amatierkolektīva vadītājs ar saviem līdzgaitniekiem šodien iznes visas tās rūpes, kas agrāk bija uz to iestāžu pleciem, pie kā piederēja konkrētais kolektīvs. "To daudzi nesaprot. Šīs visiem acīmredzamās pārvērtības kolektīva vadītāju, kurš patiesi vēlas nest kaut nelielu ieguldījumu vietējās mākslas vidē, padara par neiespējamās misijas supervaroni. Supervaroni, kuram papildus savam radošajam darbam ir personīgi jāiedziļinās un jārisina arī visi materiāli tehniskie jautājumi. Šādā situācijā spriedelēt, vai ir nepieciešams paaugstināt amatierkolektīvu vadītāju atalgojumu, ir ciniski. Jautājums par kultūras darbinieku atalgojumu bija jāpārskata jau sen. Nepieciešams cilvēka cienīgs atalgojums, lai nepazemotu savu amatu un radoša cilvēka pašcieņu," saka Z. Cepurnieks.

Tāpat viņš uzskata, ka jebkura darba devēja uzdevums ir rūpēties par saviem kadriem. "Jāmeklē iespēja paaugstināt algas! Kļūst skumji, ka kāds mudina strādāt ar milestību par šādu atalgojumu. Sak: "Pārtiksim no svaiga gaisa un milestības, un par naudu nerunāsim!" Kultūrā visi atalgojumi ir jāceļ, lai mēs vēl rīt varam pilnvērtīgi darīt lietas ar atdevi un labā kvalitātē," viņš saka. AMZ

Laura Felša

MAF Mediju atbalsta fonds Projektu "Reģions fokusā" līdzfinansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par saturu atbild "Alūksnes un Malienas Ziņas"

Avots: Alūksnes un Malienas Ziņas
Datums: 06.11.2026

Kultūras likumprojektu mantojums

Kultūras nozarē iestrēgušos likumprojektus nāksies skatīt jaunajai Saeimai

Aisma Orupe

▲ **RUNĀJOT** par kultūras darbinieku algām, Nauris Puntulis norādīja, ka šo jautājumu nevar skatīt tikai akcijas *Kultūra iz/dzīvo* kontekstā, jo ir kultūra, kas arī labi dzīvo. Tāpēc svarīgi ir sniegt atbalstu tur, kur «situācija ir degoša». FOTO – LETA

KULTŪRAS MINISTRIJA (KM) likumdošanas jomā šajā gadā strādājusi trijos virzienos: kultūras mantojums, atbalsts Latvijā ražotam saturam un kultūras organizāciju pārvaldība, mazinot birokrātiju. Viens no pēdējiem likumprojektiem, ko izdevās apstiprināt aizejošajai Saeimai, ir Arhitektūras likums. Taču nākamajam sasaukumam mantojumā paliek gan tā saucamais *Netflix* nodoklis, gan Latvijā ražotas mūzikas kvotas, gan vienotā Dziesmu svētku biroja izveide un citu kultūras jomas likumu izmaiņas.

Dziesmu svētki – prioritāte

Viens no šāgada jaunumiem mantojuma jomā – Kuldīgas vecpilsētas saglabāšanas un aizsardzības likums, kas stājās spēkā 12. martā. Tāpat 2026. gadā pieņemtas izmaiņas Krimināllikumā, kas paredz atbildību par mantojuma apdraudēšanu bruņota konflikta gadījumā (spēkā no 16. aprīļa), kā arī Likums par kultūras vērtību aizsardzību bruņota konflikta gadījumā. «Tas nozīmē, ka tagad esam pilnvērtīga Hāgas konvencijas Otrā protokola dalībvalsts,» Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisijas (IKZK) sēdē skaidroja KM valsts sekretāres vietniece kultūrpolitikas jautājumos Baiba Mūrniece.

Attiecībā uz kultūras organizāciju pārvaldību ir pieņemti šādi normatīvie akti: Nacionālās koncertzāles *Rīgas filharmonija* likums (no 29.04.), Latgales vēstniecības *Gors* likums (no 15.10.), grozījumi Bibliotēku likumā (no 10.07.) un Arhīvu likumā (28.10.), Profesionālās izglītības likumā (no 1.08.) un Publisko pasākumu drošības likumā (no 29.07.). Izmaiņas vērstas arī birokrātijas mazināšanas virzienā, proti, cenrāžus turpmāk apstiprinās nevis Ministru kabinets, bet iestādes pašas uzņemsies atbildību.

Aizejošās valdības kultūras ministrs Nauris Puntulis (NA) atgādināja, ka, uzņemoties nozares vadītāja pienākumus, viņa prioritāšu augšgalā bija Dziesmu svētku jautājums. Gandarījums, ka izdevies pieņemt svētku attīstības plānu un iedarbināt mākslinieciško kolektīvu vadītāju reformas atalgojuma mehānismu. Lai to ieviestu, nākamā gada budžetā jāatrod «nieka 300 tūkstoši eiro». Tiesa, ar vienotā Dziesmu svētku biroja izveidi neiet tik gludi. «Šobrīd nespējam atrast kompromisu starp skolēnu un pieaugušo svētku rīkotājiem. Līdz šim atrodas kāds, kas ir ļoti neapmierināts,» teica N. Puntulis, piebilstot, ka viņa padomnieks Ints Teterovskis ar to strādājot un, cerams, risinājums būšot.

Nodokļi un kvotas

Autortiesību nodokļu maksāšanas režīms šobrīd ir procesā – grozījumi Likumā par iedzīvotāju nodokli izskatīti IKZK 21. oktobrī. (Plānots saglabāt pašreizējo kārtību līdz 2030. gadam.) Ar to, visticamāk, problēmu nebūs, pieļāva N. Puntulis. Savukārt Arhitektūras likuma, kas tika galīgajā lasījumā pieņemts 29. oktobrī, kontekstā nācās saskarties ar uzņēmēju pretestību, tostarp uzklausīt pārmetumus, ka tas nav ticis pietiekami izdiskutēts. Lai gan šis jautājums dienaskārtībā ir bijis jau 20 gadu.

Likumam par Latvijā radītas mūzikas popularizēšanu radio arī ir gara vēsture. Nākas saskarties ar ievērojamu

Ar vienotā Dziesmu svētku biroja izveidi neiet tik gludi

raidorganizāciju pretestību, bet, par laimi, šobrīd jau ir panākta virzība uz priekšu un diskutēts tiek par procentu likmēm. N. Puntuļa ieskatā latviešu mūzikas kvotu noteikšana ir pareizs risinājums, jo daudzviet šāds solis jau ir sperts, lai «aizsargātu savu kultūru un valodu», nosakot pat stingrākas prasības, nekā to plāno Latvija. Piemēram, Francijā tā nav tikai Francijā radīta mūzika, bet tieši franču valodā.

Gludi neiet arī likumprojekts par straumēšanas platformu ieguldījumu Eiropas audiovizuālajos darbos un Latvijas kino nozarē jeb tā saucamo *Netflix* nodokli, kas paredz, ka straumēšanas platformām būtu jāiegulda vismaz 3,5% no iepriekšējā gadā Latvijā gūtajiem ieņēmumiem vietējā audiovizuālā satura veidošanā, tā izplatīšanas tiesību iegādē vai iemaksās Nacionālā kino centra budžetā. Tas ļautu nozarei papildus iegūt 600 tūkstošus eiro gadā. Šāds nodoklis ir ieviests daudzās Eiropas valstīs, arī Somija un Igaunija plāno tādu kārtību noteikt. N. Puntulis cer, ka Latvija nepaliks pēdējā, kas to izdarīs, jo «tas ir tikai drosmes un izšķiršanās jautājums». Tomēr premjers Andris Kulbergs iebilst, uzsverot, ka šāda prasība varētu pasliktināt attiecības ar ASV, un rosina rast līdzekļus valsts budžetā. Patlaban likumprojektam ir atcelta steidzamība, līdz ar to jautājums nodots atkārtotai izskatīšanai atbildīgajā komisijā.

Ne visi tikai izdzīvo

Česlavs Batņa (AS) rezumēja, ka nākamgad IKZK nāksies strādāt ar pieciem likumprojektiem: autortiesību nodokļa, straumēšanas platformu, mūzikas kvotu, Barikāžu muzeja un Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB).

N. Puntulis paskaidroja, ka autortiesību nodokļa režīmā izmaiņu ieviešanā nesaredz šķēršļus, jo ir panākta politiskā vienošanās. Bet ar kvotu apstiprināšanu tik ātri neizdosies panākt risinājumu. Runājot par Barikāžu muzeju – likumprojekts jau ir sagatavots un drīzumā tiks iesniegts Saeimā. LNB savukārt gatavo grozījumus, kas skar maksas cenrāža apstiprināšanu. KM vēlētos šogad panākt arī vienotā Dziesmu svētku biroja izveidi.

Vaicāts, ko domā darīt ar kultūras darbinieku algām, N. Puntulis norādīja, ka šo lietu nevar skatīt tikai akcijas *Kultūra iz/dzīvo* kontekstā (šoměnes plānota protesta akcija, lai pievērstu uzmanību zemajai darba samaksai un finansējumam kopumā), jo ir kultūra, kas arī labi dzīvo. Piemēram, ne no Dailes, ne Jaunā Rīgas teātra nav saņemti signāli par algām. Vienlaikus ir jomas, kā bibliotēku un arhīvu darbinieki, kuri tiešām cīnās par izdzīvošanu. Tāpēc svarīgi ir pirmām kārtām atbalstīt tur, kur «situācija ir degoša», un tas prasīs vairākus grozījumus likumos.●

Avots: Diena
Datums: 05.11.2026

Aicina nepieļaut kultūras budžeta samazināšanu

Latvijas Radošo savienību padome un Laikmetīgās kultūras nevalstisko organizāciju asociācija atklātā vēstulē iebilst pret kultūras budžeta samazināšanu 2027. gadā.

Patlaban apdraudēta ir ne tikai kultūras institūciju darbinieku atalgojuma stabilitāte, bet arī individuālo mākslinieku iespēja radīt jaunas Latvijas kultūras vērtības. Organizācijas atzīmē, ka mākslinieka darbs neaprobežojas ar konkrēta darba radīšanu vai publisku notikumu, bet ietver profesionālo pilnveidi, jaunu zināšanu apguvi, pētniecību un eksperimentēšanu visa darba mūža garumā.

"Šis darbs ir būtisks Latvijas kultūras attīstībai, tomēr tā veikšanai bieži trūkst stabila un pietiekama finansiālā pamata. Radošais darbs nav iespējams bez atbilstoša atbalsta," pausts vēstulē.

Organizācijas norāda, ka viens no galvenajiem individuālo mākslinieku atbalsta instrumentiem ir Valsts kultūrkapitāla fonda (VKKF) finansējums. 2026. gadā VKKF noteiktais radošās stipendijas apmērs ir 1220 eiro mēnesī par vienu mēnesi radošā darba. Vēstulē pausts, ka arī šāds stipendijas apjoms līdzekļu trūkuma dēļ tiek piešķirts uz īsu laika posmu.

Akcijā "Kultūra (iz)dzīvo" jau minētā sabiedriskā sektora vidējā bruto alga 2026. gada otrajā ceturksnī bija 1926 eiro, kas pēc standarta nodokļu piemērošanas atbilst aptuveni 1424 eiro mēnesī pēc nodokļu nomaksas. Tādējādi radošā stipendija ir par aptuveni 14% mazāka nekā šis neto atalgojuma salīdzinājums. Organizācijas skaidro, ka stipendija nav pielīdzināma darba algai, un šis salīdzinājums neatspoguļo visas sociālās aizsardzības atšķirības.

Vēstulē secināts, ka pat ar publiskā finansējuma atbalstu māksliniekiem bieži vien ir ierobežotas iespējas nodrošināt ikdienas vajadzības un vienlaikus veltīt pietiekami daudz laika profesionālajam darbam. Organizācijas akcentē, ka individuālie mākslinieki strādā uz entuziasma robežas.

"Samazinot finansējumu, var izzust nozares, kam nav valstiskas institūcijas, piemēram, rakstniecība, laikmetīgā deja, vizuālās mākslas organizācijas. Kultūras nevalstiskās organizācijas strādā uz izdzīvošanas robežas," pauž vēstules autori.

Vēstules autori atsaucas uz VKKF datiem, proti, vidējā mēneša atlīdzība 2025. gadā par darbu VKKF finansētajās nevalstiskajās kultūras organizācijās no VKKF līdzekļiem bija 797 eiro. Atsevišķās amata pozīcijās tā svārstījās aptuveni no 630 līdz 1072 eiro mēnesī.

Vēstules autoru ieskatā kultūras nozares pārstāvji, individuālie mākslinieki, valsts un pašvaldību kultūras institūcijas un nevalstiskās organizācijas nedrīkst nonākt situācijā, kurā jāsacenšas par to, kurš saņem vismazāk. Pēc organizāciju domām, šāda sacensība neatrisina nozares problēmas un neļauj novērtēt katras kultūras darba jomas nozīmi kopējā ekosistēmā.

Organizāciju ieskatā, ja kultūras finansējums tiek samazināts un arvien lielāka daļa izmaksu pārlikta uz iedzīvotāju pleciem, kultūra riskē kļūt par privilēģiju, kas pieejama tikai šauram sabiedrības lokam. Tas ir pretrunā idejai par kultūru kā kopīgu vērtību, kas vieno sabiedrību, veido identitāti, stiprina valodu un nodrošina radošu un kritisku domāšanu.

"Kultūra nav tikai izdevumu pozīcija valsts budžetā. Tā ir ieguldījums Latvijas sabiedrības attīstībā, tās noturībā un nākotnē. Kultūrai ir jābūt pieejamai visiem, un tās radītājiem ir jābūt iespējai strādāt un dzīvot cienīgos apstākļos," pausts vēstulē. Kz

LETA

Avots: Kultūrzīmes
Datums: 04.11.2026

Atklājot grāmatu pasauli

Piektdien un sestdien, 6. un 7. novembrī, Latvijas Nacionālajā bibliotēkā norisināsies Rīgas Grāmatu svētki "Rudens 2026".

Tolaikā lasītāji varēs satikt latviešu un ārvalstu rakstniekus, iepazīt jaunākās grāmatas, piedalīties diskusijās un radošajās darbnīcās, kā arī atklāt grāmatu pasauli kopā ar bērniem. Svētku programma pievērsīsies gan literatūras daudzveidībai, gan grāmatu un lasīšanas nozīmei.

Piektdien, 6. novembrī, dienas gaitā apmeklētāji varēs pievērsties gan grāmatu vēsturei un vizuālajai kultūrai, gan literatūras tapšanas noslēpumiem un pētniecības nozīmei.

Plkst. 18, turpinot Grāmatu svētkos pavasarī aizsākto tradīciju, izdevniecība "Liels un mazs" un Jāņa Rozes apgāds rīkos pasākumu "Kā es (ne)kļuvu par rakstnieku", kurā trīs autori, kas ir arī grāmatu tulkotāji, dalīsies pieredzes stāstos par rakstnieka veidošanās ceļu. Sarunā piedalīsies lietuviešu rakstniece Akvilina Cicėnaite, igauņu rakstnieks Anti Sārs un Spānijā dzīvojošais ASV autors Lorenss Šimels.

Pasākums notiks angļu valodā, un to līdzfinansē Eiropas Savienības programma "Radošā Eiropa".

Savukārt Ziedoņa zālē no plkst. 13 līdz 17.30 norisināsies starptautiskais simpozijs "Tiesības uz lasīšanu. Turpinājums", kas pievērsīsies lasīšanas veicināšanas stratēģiju piemēriem, izzinot arī citu valstu pieredzi.

Diskusijā "No vērotāja līdz aizstāvim. Kā lasīšana veido valsti?" tiks meklētas atbildes uz jautājumu, kā lasīšana stiprina sabiedrības noturību. Tā sāksies ar ziņojumu no Ukrainas par to, ko grāmatas un lasīšana nozīmē tautai, kura aizstāv savu pastāvēšanu, brīvību un neatkarību.

Sestdien, 7. novembrī, svētku programmā līdzās grāmatu atvēršanas pasākumiem un sarunām ar autoriem būs iespēja iepazīt dažādu valstu literatūru, diskutēt par valodu un tulkošanu, kā arī paraudzīties uz grāmatām no neierastiem skatpunktiem.

Rīgas grāmatu svētkos "Rudens 2026" padomāts arī par jaunākajiem lasītājiem un ģimenēm. 7. novembrī bērnus un jauniešus gaidīs radošās darbnīcas, grāmatu prezentācijas, lasījumi un iespēja pašiem iesaistīties stāstu veidošanā. KZ

ANITA BORMANE

EDIJS PĀLENS/LETA FOTO

Rīgas Grāmatu svētkos lasītāji varēs satikt latviešu un ārvalstu rakstniekus un iepazīt jaunākās grāmatas.

UZZIŅA

RĪGAS GRĀMATU SVĒTKU "RUDENS 2026" IZLASE

Piektdien, 6. novembrī, LNB Draugu telpā, 1. stāvā

- Plkst. 16 – dokumentāli vēsturiskā piedzīvojumu romāna "Rēveles monētmeistars Pauls Guldens" atvēršana (tikšanās ar igauņu rakstnieku, vēsturnieku Ivaru Leimusu un tulkotāju Kristīni Ducmani; apgāds "Madris").
- Plkst. 17 – Donatellas di Pjetrantonio grāmatas "Atdotā" atvēršana (tikšanās ar itāļu autori Donatellu di Pjetrantonio un tulkotāju Daci Meieri, "Latvijas Mediji").
- Plkst. 18 – Daces Judinas romāna "Atpakaļceļa nav" atvēršana. Sērijas "Izmeklē Anna Elizabete" 25. grāmata ("Latvijas Mediji").

Sestdien, 7. novembrī, LNB Draugu telpā, 1. stāvā

- Plkst. 11.30 – tikšanās ar somu rakstnieci Mariu Niskavāru, kura sarakstījusi neparastu, provokatīvu romānu "Estere, miesniece", un tulkotāju Maimu Grīnbergu (Jāņa Rozes apgāds).
- Plkst. 12.30 – tikšanās ar lietuviešu rakstnieci Akvilinu Cicėnaiti un tulkotāju Daci Meieri par grāmatu "Angļu valodas vārdnīca" (Jāņa Rozes apgāds).
- Plkst. 13.30 – diskusija par grāmatu sēriju "Theoria" (Jāņa Rozes apgāds).
- Plkst. 14.30 – sērijas "Vakara romāns" autoru diskusija. Piedalīsies: Andra Rušmane-Vēja, Ilze Upīte, Antra Grebe, Inese Poriņa ("Latvijas Mediji") un redaktore Linda Kusiņa-Šulce..
- Plkst. 15.30 – Ko par mūsu novadiem stāsta ģerboņi (tikšanās ar "Ģerboņu grāmatas" autoru Edgaru Simu, "Jāņa sēta").

Sestdien, 7. novembrī

Skatuve -1. stāvs

- Plkst. 11 – grāmatas "Ielu maldos: pilsēta latviešu modernistu vērojumā" atvēršana (Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūts).
- Plkst. 12 – Vitas Kalniņas grāmatas "Pirmās attiecības cilvēka dzīvē" atjaunota un papildināta izdevuma atvēršana ("Līna").
- Plkst. 13 – Jāņa Buholca grāmatas "Sociālo mediju laikmets" atvēršana (LU Akadēmiskais apgāds).
- Plkst. 14 – saruna ar rakstnieci Leldi Kovaļovu ("Zvaigzne ABC").
- Plkst. 15 – saruna ar grāmatas "Sīpoli, dimanti un citi brīnumi" autoru Georgu Rubeni ("Zvaigzne ABC").
- Plkst. 16 – Viļa Kasima grāmatas "Marijas stāsts" atvēršana un diskusija "Kā uzrakstīt psiholoģisku mīlas romānu" ("Latvijas Mediji"). Piedalās Vilis Kasims, romāna redaktore Jana Egle un projekta vadītāja Jūlija Dibovska ("Latvijas Mediji").

Baltā vilka klase

- Plkst. 11 – tikšanās un radošā darbnīca ar grāmatas "Puķu banda" autori Dainu Tabūnu un mākslinieci Aneti Bajāri-Babčuku ("Liels un mazs").
- Plkst. 13 – tikšanās un radošā darbnīca ar bilžu grāmatas "Kā man veicas" autoru Lorensu Šimelu (ASV/Spānija), grāmatas tulkotāju Elīnu Brasliņu un dizaina adaptācijas autori Ūnu Laukmani ("Liels un mazs").
- Plkst. 14 – mākslinieces Marinas Heniņas darbnīca bērniem (saistībā ar grāmatu "Es tā negribēju").
- Plkst. 15 – grāmatas "Kā es nekļuvu par rakstnieku" atvēršana (piedalīsies autors Anti Sārs (Igaunija), māksliniece Rūta Briede, tulkotāja Maima Grīnberga; ("Liels un mazs")). Līdzfinansē Eiropas Savienības programma "Radošā Eiropa".

8. stāva lasītavā

- Plkst. 11.30 – Signes Ērmanes komiksu grāmatiņas "Minka un Pinka" atvēršanas svētki ("Baltais valis").
- Plkst. 12.30 – Ilzes Skrastiņas grāmatas "Brālis, kurš nokrita no koka" atvēršana ("Iddea").
- Plkst. 13.30 – Ingunas Ulas Cepītes un Jura Zvirgzdiņa grāmatas "Tobiass, Fufū un lielie plūdi" atvēršana un mākslinieces Viviannas Marias Staņislavskas meistarklase ("Pēterklase").

Avots: Kultūrzīmes
Datums: 04.11.2026

Viss sākas ar pārmaiņām sirdī

DIĀNA JANCE

Nedēļas nogalē, 6. un 7. novembrī, Latvijas Nacionālajā bibliotēkā norisināsies Rīgas grāmatu svētki "Rudens 2026", kuros būs iespēja satikt arī vienu no šī gada pasaules literatūras uzlecošajām zvaigznēm – somu autori Mariu Niskavāru, kuras debijas romānu "Estere miesniece" Maimas Grīnbergas tulkojumā latviski nesen klajā laidis Jāņa Rozes apgāds.

PUBLICITĀTES FOTO

Somu rakstniece Marīa Niskavāra (no labās) kopā ar sava romāna "Estere miesniece" tulkotāju Maimu Grīnbergu.

Kā raksta ievērojamā somu literatūras apbalvojuma – Runeberga balvas – žūrija, ""Estere miesniece" nekādā ziņā nav parasts romāns. Vēstījums ir pārsteidzoši, absurds, komisks un ārkārtīgi savdabīgs. Grāmata ir līdz malām piebārstīta ar gaļu un miesiskumu, teikumi noasināti tik smaili kā naži".

Pagājušajā nedēļā "Kultūrzīmēm" bija iespēja sarunāties ar rakstnieci un mēģināt iejusties Niskavāras pasaulē.

Pagājis jau gads, kopš jūsu debijas romāns tika izdots somu valodā...

M. Niskavāra: Grāmata nu jau pārtulkota 32 valodās, pirms dažām dienām tā nāca klajā arī bulgāriski. Toreiz pabeidzot domāju, ka būtu jauki saņemt vienu vai divas labas recenzijas, taču nekad nebūtu ticējusi, ka lasītāju būs tik daudz! Šobrīd šķiet, ka viss vēl turpinās ar pilnu jaudu – grāmatu paredzēts izdot vēl daudzās citās valstīs, pavasarī gaidāmi vērienīgi prezentācijas pasākumi, daudzi lielie notikumi ap to vēl ir tikai priekšā.

Vai ikdienā rakstīšanu izjūtat kā smagu darbu?

Patiesībā nejūtu dabisku aicinājumu rakstīt, rakstīšana man pat vienmēr ir sagādājusi zināmas grūtības, jo man ir disleksija. Īpaši bērnībā, pirms iemācījos kārtīgi rakstīt, tā man radīja pamatīgas galvassāpes, bija ļoti grūti saprast, kā valoda darbojas un kā to lieto. Gan ar rakstīšanu, gan lasīšanu man vienmēr bijušas sarežģītas attiecības, joprojām lasu ļoti lēni, manas smadzenes ne visai labi uztver un apstrādā tekstu. Mana stiprā puse ir mana iztēle, galva vienmēr bijusi pilna ar dažādiem stāstiem un tēliem; mana iekšējā pasaule ir ļoti spilgta un krāsaina. Atceros, kā bērnībā sapņoju, ka kāds zinātnieks varētu izdomāt veidu, kā ar vadu savienot manu galvu ar kāda cita, tādējādi varētu parādīt visu, ko redzu. Bija tiešām grūti vārdos izteikt tās brīnišķīgās lietas, kas risinājās manā prātā, tāpēc tikai jau pieaugusi sāku domāt, ka, iespējams, varētu savus stāstus sākt pierakstīt. Iesākumā gan apsvēru domu kļūt par kinorežisori, jo manā prātā nemājoja vārdi, bet kustīgi attēli, šķita, ka kino varētu būt īstais veids, kā parādīt to, ko redzu. Kādu laiku arī mācījos filmu režiju, bet tad sapratu, ka kino veidošanai nepieciešamas izcilas prasmes strādāt komandā, proti, lielā kolektīvā, bet es esmu diezgan noslēgts cilvēks, kuram labāk patīk darboties vienatnē. Tāpēc drīz vien sapratu, ka kino tomēr nav domāts man. Tad nolēmu pamēģināt kaut ko uzrakstīt un sāku trenēties. Rakstīšana no manis pieprasa patiešām smagu darbu, taču iztēle manī mājojusi vienmēr.

Vai jūs pārsteidza, cik viegli bijis ievest savā pasaulē tik daudzus lasītājus, turklāt tik dažādās valstīs?

Tiešām biju diezgan pārsteigta, cik labi cilvēki to uzņēma, jo mazliet baidījos, ka stāsts varētu šķist pārāk dīvains. Tiesa, mani pašu tas uzjautrināja un šķita aizraujoši ko tādu uzrakstīt, taču nebiju pārliecināta, vai arī citiem tas šķitīs tikpat interesanti. Esmu prieciga pieredzēt, ka dažādu veidu lasītāji uzskata Esteri par ļoti spēcīgu tēlu un izbauda laiku kopā ar viņu. Manuprāt, būtībā viss griežas ap Esteri; ar viņu cilvēki var patiesi identificēties un viņu iemīlēt – grāmatai ir tik plašs lasītāju loks, tieši pateicoties Esterei.

Vai Estere pie jums atnāca tieši tāda, kādu aprakstāt, vai arī rakstīšanas procesā tēlu nācās mainīt?

Nē, neko nemainīju, kad Esteri ieraudzīju pirmo reizi, viņa jau bija pilnībā izveidojusies. Tieši tajā brīdī sapratu: "Ak, Dievs, lūk, īstais cilvēks, īstais tēls! Viņa ir brīnišķīga!" Viens no grūtākajiem uzdevumiem bija Esterei pilnībā uzticēties – man par viņu bija jāstāsta, ievērojot absolūtu patiesumu.

Rakstot katru dienu, man bija jāpieņem ļoti stingrs lēmums – neko nemainīt. Estere ir tāda, kāda viņa ir, un man jāpaliek viņai uzticīgai, tāpēc jāizstāsta viņas stāsts tieši tāds, kāds tas ir, nevis tāds, kādu es to vēlētos redzēt. Tas bija princips, pēc kura vadījos visā procesa gaitā.

> *Mēs sevi atdodam sociālo mediju platformām, bet vairs nerūpējamies par savu iztēli, savu prātu, intelektu un sirdi. Par cilvēka spēju mīlēt.*

Kas radās vispirms – stāsts vai tā galvenā varone?

Laikposmā starp 2016. un 2018. gadu universitātes maģistrantūrā studēju salīdzināmo literatūrzinātni un vienlaikus apmeklēju arī radošās rakstniecības skolu. Tajā laikā rakstīju tādus pavisam nelielus, pat ļoti īsus stāstiņus, kas risinājās pasaulē, kura bija pārpilna ar gaļu. Pat nemāku izskaidrot, kāpēc šī "gaļas pasaule" toreiz bija manā prātā. Un tad pamazām tajā parādījās arī kāds tēls, kuru nosaucu par Miesnieku, un viņš nodarbojās arī ar mākslīgo apsēklošanu. Taču es vēl īsti nezināju, kāds ir viņa stāsts. Pagāja vairāki gadi, līdz nonācu pie atbildes – tās pašas, kas tagad ietverta grāmatā. Tas bija pavisam konkrēts brīdis: pēkšņs atklāsmes uzplaiksnījums, un es nodomāju: "Oho! Lūk, kur tas ir! Tagad man tas ir. Tagad man tas viss tikai jāpieraksta."

Kā mūsdienu cilvēkiem pietrūkst un kādēļ arvien vairāk padodamies mākslīgajam intelektam, nevis izmantojam savu fantāziju?

Saistībā ar mākslīgo intelektu mani patiešām uztrauc, ka mums arvien vairāk pietrūkst kolektīvās pieredzes, proti, iespējas dalīties domās klātienē. Mēs arvien vairāk laika pavadām aiz ekrāniem. Mums pietrūkst tādu ļoti cilvēcisku lietu – stāstu, kas ir kā anekdotes par mūsu dzīvi, kopīgas pasaules izjūtas un kopienu veidošanas caur šādu kopīgu stāstīšanu. Mēs arvien retāk tiekamies un arvien retāk veidojam kopienas; šķiet, ka kaimiņi mums vairs nav vajadzīgi, mēs vairs tik ļoti nerūpējamies cits par citu. Mūsu kultūra ir kļuvusi tik individuālistiska. Mēs sevi atdodam sociālo mediju platformām, bet vairs nerūpējamies par savu iztēli, savu prātu, intelektu un sirdi. Par cilvēka spēju mīlēt. Mēs šo spēju atdodam biedējoši viegli, pat dedzīgi.

Runājot par sociālajiem medijiem, šķiet, cilvēki tos joprojām izbauda, taču zināmā mērā tie mums ir nevis ko devuši, bet atņēmuši – cilvēcisko spēju dalīties.

Stāsts par Esteri ir arī par ekoloģiju, tāpat arī jūsu doktora disertācijas darbs ir par ekoloģiju. Ko gan viena balss var paveikt tik piesārņotā pasaulē?

Nemāku teikt, vai viena balss spēj daudz ko mainīt, neesmu pat pārliecināta, vai kāda cita, daudz "spožāka" balss tiešām spētu mainīt pasauli. Turklāt, runājot par daiļliteratūru kā mākslas veidu, tas vienmēr ir nedaudz miklains, jo grūti pateikt, ko tieši tas pauž. Darba interpretāciju vienmēr veic lasītājs, kurš mani nepazīst, pats izlemjot, ko tieši no stāsta vēlas paņemt sev līdzi. Lasītājs arī lemj, kā izmantot savu interpretāciju, kas radusies lasīšanas gaitā, lai kāda tā arī būtu. Tāpēc esmu nedaudz skeptiska par to, vai grāmata spēj paveikt kādas izmaiņas. Romānam arī piemīt noteikts laika mērogs – tā uzrakstīšana man prasīja vairākus gadus, bet lasītājiem ir savas domāšanas gaitas. Tādējādi daiļliteratūras laika mērogs ir pavisam citāds nekā, piemēram, ziņu laika mērogs. Protams, mani uztrauc dzīvnieku tiesības un ekoloģiskā krīze, tomēr zināmā mērā nācās sev pateikt, ka nevaru paļauties, ka mana balss vai mani daiļliteratūras darbi spētu kaut ko patiešām mainīt. Jo... kas īsti ir jāmaina? Kad lasītāji lasa grāmatu, viņiem rodas noteiktas domas, un interpretācija zināmā mērā liek viņiem citādi paraudzīties uz ekoloģiju vai dzīvnieku tiesībām. Patiesībā – pārmaiņām būtu jānotiek ikviena cilvēka sirdī. Tas ir vienīgais ceļš. Un vienīgais, kas man pieder, ir cerība, ka varbūt kaut kas mainīsies lasītāju sirdīs, un tad, iespējams, kaut kas patiešām varētu mainīties arī pasaulē. Taču priekšā vēl tāls ceļš.

Vai jūs pati ēdat gaļu?

Reti, bet dažreiz gadās, neesmu arī vegāne. Man ir vistas, kuras gandrīz katru dienu dēj olas, tāpēc ēdu savu vistu olas.

Ko jums nozīmē būt rakstniecei no samērā nelielas valsts, no Somijas?

Protams, diezgan reti gadās, ka visā pasaulē kļūst pazīstams autors no tik mazas valsts, kur tās valodu runā vien mazāk nekā seši miljoni iedzīvotāju... Ja valoda ir maza, mazāk ir tās tulkotāju, un tā tālāk. Tomēr, manuprāt, mākslinieki nepieder vienai tautai vien, kad rakstīju grāmatu, es to neorientēju vienīgi uz somiski lasošo auditoriju. Tiesa, iespējams, romānā ir kādas somiskas nianses, ko spētu uztvert tikai somu lasītāji. Taču priecājos, ka, pateicoties tulkošanas procesam, manu grāmatu atrod arvien vairāk cilvēku, kuri, iespējams, saprot, kāda veida daiļliteratūru spēj radīt somu autori. Ceru, ka Estere pavērs durvis arī citiem somu rakstniekiem, lai viņi varētu sasniegt starptautisko auditoriju. Būtu brīnišķīgi, ja tā notiktu.

Vai jums jau ir padomā nākamais romāns?

Jā, ir gan. Patiesībā šobrīd rakstu savu otro grāmatu, kuras izdošanas tiesības jau nopirkušas vairāku valstu izdevniecības. KZ

UZZIŅA

MARĪA NISKAVARA (1988): DZĪVES PIETURPUNKTI

- Dzimusi mazā, industriālā Somijas pilsētā Valkeakoski – līdzīgā vietā, kur varētu būt norītējis arī Esteres dzīvesstāsts.
- Rakstniece sākotnēji studējusi filmu režiju, tad pievērsusies salīdzinošās literatūras un mākslas vēstures pētniecībai.
- Strādājusi par kuratori Espo Modernās mākslas muzejā (EMMA) un šobrīd izstrādā doktora disertāciju par dzīvnieku ķermeņu un to atlieku izmantošanu mākslas izstādēs. Savā pētnieciskajā projektā viņa tematizē gaļas, ķermeņa un trūdēšanas estētiku vides krīzes kontekstā, attīsta posthumānisma idejās balstītu kūrēšanas metodi un risina muzeju institucionālās varas un dzīvnieku nāves attiecības.
- Rakstniece vēlas parādīt – lai arī cilvēki ilgstoši dzīvo uz citu sugu dzīvības rēķina, tas nenozīmē, ka dzīvniekam nav dvēseles vai vērtības. Viņasprāt, dzīvnieki ir emocionāli jūtīgāki par cilvēkiem.
- Grāmata ir ļoti laikmetīga un neparasta. Romāns uzreiz pēc izdošanas 2025. gadā ieguvis plašu atzinību, apbalvots ar prestižo "Helsingin Sanomat" balvu par labāko debiju un nominēts tikpat prestižajai Runeberga balvai. Tiesības uz darba tulkošanu pārdotas vairāk nekā 30 valstīm.
- Tulkotāja – Maima Grīnberga.

Avots: Kultūrzīmes
Datums: 04.11.2026

Anete Dace Zutere: Bibliotēkas sirds

Baiba **TRUMEKALNE**

Sidgundas bibliotēkas vēsture jau vairāk nekā četrus gadu desmitus ir cieši saistīta ar Zuteru ģimeni. No 1981. līdz 2023. gadam to vadīja Irene Zutere, bet tagad viņas iesākto turpina mazmeita ANETE DACE ZUTERE – enerģiska, radoša sieviete, kurai netrūkst ne ideju, ne apņēmības tās īstenot. Abas vieno interese par bibliotekāra darbu un mīlestība pret Sidgundu – ciemu, kur reiz darbojās skola, dzelzceļa stacija, pasts un kultūras nams, bet šodien bibliotēka palikusi vienīgā pašvaldības iestāde. Anete tic, ka kopīgiem spēkiem Sidgundu var iedzīvināt, un pati jau šodien cenšas ienest košus krāsu triepienus tās ikdienā.

Anete kopā ar dzīvesbiedru Sandi Grīnbergu, 2025. gada 18. novembrī saņemot apbalvojumu «Siguldas novada Gada novadnieks» par nozīmīgu ieguldījumu Sidgundas kultūras un sabiedriskās dzīves attīstībā. Sandis ir Anetes lielais atbalsts un domubiedrs.

Sidgundas bibliotēka iekārtota daudzdzīvokļu namā Zvaigžņu ielā 5. Tās rīcībā ir tikai piecdesmit seši kvadrātmetri, kuros vieta atrasta grāmatu plauktiem, bērnu stūrītim, datoriem un nelieliem pasākumiem. Taču šīs telpas glabā arī kādas ģimenes stāstu, kas aizsācies pirms vairāk nekā četrdesmit gadiem.

Irene bibliotēkā sāka strādāt 1981. gada jūlijā, turklāt gluži nejauši. Iepriekšējā bibliotekāre piedāvājusi viņai darbu, jo bibliotēka atradusies līdzās skolai, kur drīzumā bija jāsāk mācīties Irenes dēlam. «Viņa man teica: nu re, abi varēsiet nākt uz skolu!» Irene atceras. Tobrīd viņa bijusi bērna kopšanas atvaļinājumā. Jau strādājot bibliotēkā, Irene apguvusi nepieciešamās zināšanas un nokārtojusi eksāmenus. Tā sācies viņas četrdesmit divus gadus ilgais darba mūžs bibliotēkā.

Sākotnēji bibliotēka atradusies «Sauliešos», netālu no skolas. Vēlāk tā pārcelta uz kultūras namu, kur apstākļi nebūt nav bijuši viegli. Otrajā stāvā ziemā valdījis aukstums, apkures nav bijis, un telpas nācies sildīt ar krāsniņām, ko sameistarojis Irenes dēls Andris. Ar laiku ēkas tehniskais stāvoklis kļuvis arvien sliktāks – tecējis jumts, bojājušies logi. Kad pārdošanā nonācis dzīvoklis Zvaigžņu ielā, pašvaldība pieņēma lēmumu to iegādāties bibliotēkas vajadzībām. Lai iegūtu vairāk vietas grāmatām un lasītājiem, likvidēta vannasistaba un nojaukts pieliekamais. Pārcelšanās darbos piedalījusies arī mazā Anete. Toreiz viņa vēl nevarēja iedomāties, ka reiz pati būs šīs bibliotēkas saimniece. «Es jau zināju, ka tā būs viņa! Zvaigznēs tas bija ierakstīts,» smejoties piebilst Irene.

Kad mazmeita studējusi Latvijas Kultūras koledžā, vecmāmiņa viņai ieteikusi papildus apgūt arī bibliotekāra zinības. Un tiešām – dzīve iegrozījusies tā, ka 2023. gada jūlijā bibliotēkas atslēgas no vecmāmiņas rokām nonāca mazmeitas Anetes rokās.

Starp vilcieniem un grāmatām

Anete ir dzimusi Siguldā, bet izaugusi Sidgundā, bijušajā dzelzceļa stacijas mājā, kur savulaik tirgotas arī vilciena biļetes. Turpat blakus bijusi dzelzceļa līnija Rīga–Ērgļi. «Sešos no rīta vilciens jau rībināja. Es pēc vilcieniem zināju, cik ir pulkstenis. Zināju, kurš vilciens cikos pienāk,» ar smaidu atceras Anete.

Viņas bērnība bijusi piedzīvojumiem bagāta. Ar māsu Signi un citiem bērniem izskraidītas apkārtnes pļavas, ar velosipēdiem izbraukāti visi ceļi, ziemās baudīti nobraucieni no kalniņiem. Bet īpaši mīļa Anetei bijusi bibliotēka, kur saimniekoja ome: «Mēs tur visu bijām izložņājušas. Grāmatas man nav bijušas svešas kopš bērnības – sākumā krāsojamās un pasaku grāmatas, vēlāk skolas obligātā literatūra. Ome mums grāmatas dāvināja arī dzimšanas dienās un Ziemassvētkos. Tolaik to īpaši neapzinājos, bet tagad saprotu – grāmatas man bijušas līdzās visu laiku.»

Anete absolvēja Sidgundas pamatskolu, pēc tam Suntažu vidusskolu. Desmitajā klasē latviešu valodas skolotāja ieteikusi pamēģināt spēkus teātrī. Tā sākusies aizraušanās, kas turpinās jau divpadsmit gadus – Anete joprojām spēlē amatierteātrī «Sauja». Pēc vidusskolas viņa Latvijas Kultūras koledžā apguva pasākumu organizēšanu un vadīšanu. Kādu laiku kopā ar dzīvesbiedru Sandi dzīvojusi Rīgā, taču abi sapratuši, ka lielpilsētas dzīve nav domāta viņiem. «Mēs abi esam lauku bērni. Sandis nāk no Cēsu novada Amatas pagasta. Sākām draudzēties, kad mācījos desmitajā klasē, un joprojām esam kopā,» viņa priecājas. Abi pārcēlušies uz Lauberes pagastu Ogres novadā. Anete strādājusi Rīgā, telekomunikāciju uzņēmuma finanšu departamentā, taču ikdienas braukāšana kļuvusi nogurdinoša. Pēc aiziešanas no darba kādu dienu saņēmusi vecmāmiņas lūgumu aizvietot viņu bibliotēkā veselības problēmu dēļ. «Es neatteicu. Pēc tam ome palūdza vēlreiz. Un tā nu es bibliotēku pieskatu jau trešo gadu,» Anete smejas. Jaunajā darbā viņa atradusi iespēju pašai plānot ikdienu, radīt idejas un tās īstenot.

Lai gan Irene un Anete uzaugušas dažādos laikos, abu atmiņās Sidgunda ir daudz dzīvīgāks ciems nekā šodien. Irene uz Sidgundu pārcēlās 1951. gadā kopā ar vecākiem un brāli. Ģimene nāca no Saulkalnes, abi vecāki bija dzelzceļnieki. Tēvs strādāja uz dzelzceļa līnijām, bet māte bija Sidgundas stacijas priekšniece. Vēlāk Irene apprecējās ar savu skolasbiedru Daini, un ģimenē uzauga divi dēli – Andris un Agris.

Divas bibliotekāru paaudzes

Astoņdesmitajos gados Sidgundā bijusi skola, pasts, medicīnas punkts, dzelzceļa stacija, kultūras nams, estrāde un pat trīs veikali. Apkārtnē rosījušās saimniecības, netrūcis darbavietu, un mājas bijušas ļaužu pilnas. «Toreiz cilvēku bija daudz vairāk. Domāju, pat trīs reizes vairāk nekā tagad. Darbs bija, algas bija, dzīve nebija tik dārga. Cilvēki arī vairāk nāca uz bibliotēku, lasīja, bija draudzīgāki. Tagad cilvēki ir ļoti noslogoti – lai varētu iztikt, daudz jāstrādā,» spriež Irene.

Arī Anetes bērnībā ciema sporta laukumi, pļavas un kalniņi vēl bijuši bērnu pilni: «Vasarās te čumēja un mudžēja. Visi kaut kur skrēja, spēlējās. Ziemā ar māsu gājām uz centru, lai kopā ar citiem bērniem brauktu no kalniņa. Tagad vasarā, kad sešos vakarā beidzu darbu, futbola laukumā reizēm redzu vien dažus bērnus.»

Būtisks pavērsiens Sidgundas dzīvē bija pamatskolas slēgšana 2014. gadā. «Ja pazūd skola, pazūd dzīvība,» secina Anete. Ciemā vairs nav arī pasta un ģimenes ārsta prakses. Palicis viens veikals, daži vietējie uzņēmumi un bibliotēka – vienīgā pašvaldības iestāde. Daudzi iedzīvotāji strādā ārpus Sidgundas, bērni mācās Mālpilī vai Suntažos. Tomēr ir arī pozitīvas pārmaiņas. Bijušo skolas ēku iegādājās vietējie zemeņu audzētāji, kas pārvērtuši to par «Zemeņu muižu», kur notiek koncerti un citi pasākumi. Anete priecājas, ka vēsturiskā ēka atguvusi dzīvību. Apkārtnes sabiedriskajā dzīvē savu vietu ieņēmis arī «Māla krogs».

Irene un Anete pārstāv divas atšķirīgas bibliotekāru paaudzes. Kad Irene sāka strādāt, galvenais bibliotēkas uzdevums bija grāmatu izsniegšana un lasītāju skaita uzturēšana. Viss tika reģistrēts papīra formulāros, grāmatas bija salīdzinoši lētas, un bibliotēkas krājums – krietni lielāks nekā tagad. Pieprasīta bija daiļliteratūra, dzeja, grāmatas par dabu, vēsturi un fantastiku. Bērni labprāt nākuši, jo skola atradusies līdzās. Sākoties datorizācijai, Irenei nācies apgūt datoru, internetu un elektronisko grāmatu uzskaiti: «Sākumā nebija nekādas saprašanas. Mālpilī bija datorspeciālists Salvis. Viņš man teica: «Tu tur neko samaitāt nevari!» Ja kaut ko nesapratu, zvanīju un prasīju, ko darīt. Lēnām mācījos, līdz tiku galā,» ar smaidu atceras Irene. Kad bibliotēkai iegādāti četri datori, tā kļuvusi par iecienītu pulcēšanās vietu bērniem – vieni gatavojuši skolas projektus, citi spēlējuši datorspēles. Pie datora viņi drīkstēja pavadīt stundu, un reizēm bijis tā, ka viens spēlē, bet trīs stāv blakus un skatās.

Šo tradīciju – būt vietai, kur bērni labprāt pavada laiku, – turpina arī Anete, tikai ar savu skatījumu uz bibliotēkas vidi: «Es negribu bibliotēku veidot kā vietu, kur bērns ienāk un viņam uzreiz pasaka: neskrien, neaiztiec, esi kluss! Es gribu, lai viņš te jūtas labi. Lai drīkst būt zinātkārs, paņemt grāmatu, pašķirstīt, apskatīties. Man nav grūti pēc tam visu salikt atpakaļ.» Bērnu zonā ir ērti pufi, iespēja klausīties mūziku un neliela pastkastīte, kur var iemest bibliotekārei adresētu vēstuli. Kādā no vēstulītēm bērni ieteikuši vēlēšanos pēc «Bluetooth» skaļruņa. Anetei mājās bijis viens nelietots, un viņa to atnesusi. «Ja bērniem tas sagādā prieku, kāpēc ne? Protams, ir robežas – nevar būt pārlieku skaļi. Bet es pati arī labprāt klausos mūziku darba laikā.»

Tikpat svarīgi Anetei ir seniori, kurus viņa mīļi sauc par savām omēm: «Man ir manas omes un mani bērniņi,» viņa pasmaida. «Ir seniori, kuri at-

Avots: Rīgas Apriņķa Avīze
Datums: 03.11.2026

ir grāmatas, bet cilvēki – tās dzīvība

FOTO: NO PRIVĀTĀ ARHĪVA

Šogad oktobra sākumā Anete saņēma sertifikātu par dalību «Erasmus+» pieaugušo izglītības mobilitātes projektā Patrasā Grieķijā, kur darba ēnošanas laikā organizācijā «Achaia Adult Education Institute» iepazinās ar pieaugušo izglītības darba metodēm un guva jaunu profesionālo pieredzi.

nāk ne tikai pēc grāmatas, bet arī tāpēc, ka grib ar kādu parunāties. Reizēm iedzeram tēju, aprunājamies. Cilvēkam vajag, lai viņu uzklausa.»

Šobrīd bibliotēkā reģistrēti simt divdesmit seši dažādu paaudžu lasītāji, un pieprasītākā literatūra ir romāni un detektīvstāsti. «Daudzi visu dienu strādā, un vakarā viņiem negribas lasīt kaut ko ļoti sarežģītu. Gribas paņemt nelielu romānu, atpūsties, varbūt vienā vakarā izlasīt. Mans uzdevums nav cilvēkam uzspiest savu gaumi, bet atrast grāmatu, kas viņam patiks,» stāsta Anete. Sākumā lielākais izaicinājums bijis iepazīt lasītāju gaumi, bet tagad viņa jau zina, kādu grāmatu katram ieteikt, un lasītāji viņas izvēlei uzticas. Ja vajadzīgās grāmatas Sidgundā nav, to var pasūtīt no citas novada bibliotēkas.

Lai ikdienā vairāk krāsu

Anete ir pārliecināta, ka bibliotēkas loma neaprobežojas tikai ar grāmatu izsniegšanu. Viņa rīko izstādes, pasaku vakarus, radošās nodarbības un tikšanās, liekot lietā gan kultūras koledžā apgūtās zināšanas, gan teātra pieredzi. Arī dekorācijas lielākoties top pašas rokām – kartona kastes pārtop pasaku tēlos un ziedos, bibliotēkas durvis maina rotājumus līdz ar gadalaikiem, bet bērnu pasākumos Anete pati mēdz iejusties dažādos tēlos. Tomēr ne vienmēr ieguldītais darbs vainagojas ar cerēto atsaucību: «Reizēm tu izdomā pasākumu, gatavojies, ieguldi laiku un sirdi, bet atnāk divi cilvēki. Sākumā es to ļoti pārdzīvoju. Domāju: ko es daru nepareizi? Vai cilvēkiem tas nav vajadzīgs?» atklāj Anete.

Lai uzrunātu iedzīvotājus, viņa gatavo afišas, informē sociālajos tīklos un reizēm pati izstaigā ciemu, ievietojot aicinājumus pastkastītēs. Taču ar laiku sapratusi, ka ne visus iespējams ieinteresēt: «Es nevaru nevienu ar varu atvest uz bibliotēku. Trešajā darba gadā esmu iemācījusies ar to sadzīvot. Protams, sirsniņa reizēm nodreb. Man pašai šķiet, ka daru par maz, kaut citi saka: tu jau tik daudz dari!» Tomēr vēlme iepriecināt cilvēkus ir spēcīgāka par vilšanos, ko reizēm nākas piedzīvot. «Apkārt jau tā ir pietiekami daudz pelēkuma. Cilvēkus nospiež ikdiena, rūpes, viss, kas notiek pasaulē. Ja es varu būt kaut neliels krāsas stariņš un cilvēks no bibliotēkas aiziet ar smaidu, mans darbs ir padarīts. Ja viņš atgriežas vēlreiz – tas man ir vislielākais gandarījums.» Anetes paveikto novērtē ne tikai pašvaldība un kolēģi, bet arī vietējie iedzīvotāji, kuriem viņa velta savu darbu. 2025. gadā Anete saņēma apbalvojumu «Siguldas novada Gada novadnieks» par ieguldījumu kultūrā un kopienas veidošanā.

Nelielās bibliotēkas vadīšana Anetei netraucē meklēt jaunas idejas un pilnveidot profesionālās zināšanas. Programmas «Erasmus+» ietvaros viņa piedalījusies pieredzes apmaiņā Polijā un Grieķijā, kur iepazinusi pieaugušo izglītības iespējas un citu valstu bibliotēku darba metodes. «Man svarīgi nav tikai aizbraukt un apskatīties, kā citi strādā. Es gribu atvest mājās idejas, ko varam izmantot arī savā bibliotēkā,» viņa saka. Pēc Polijā gūtās pieredzes Sidgundā tapušas «Digitālās pirmdienas» – četru nodarbību cikls, kurā pieci seniori apguvuši datorprasmes un digitālo rīku izmantošanu.

Kopš 2025. gada aprīļa Anete veic arī klientu apkalpošanas centra speciālista pienākumus. Bibliotēkā iedzīvotāji var saņemt palīdzību valsts un pašvaldības e-pakalpojumu izmantošanā – sagatavot iesniegumus, elektroniski parakstīt dokumentus vai deklarēt dzīvesvietu. Īpaši nozīmīgi tas ir senioriem, kuriem vairs nav jādodas uz Mālpili, lai nokārtotu ikdienišķas formalitātes.

Ar pašvaldības atbalstu bibliotēkā uzlaboti arī apstākļi – atjaunota bērnu zona un datortelpa, ierīkots jauno grāmatu stends, bet eļļas radiatoru vietā uzstādīts siltumsūknis.

Īpaši mīļš Anetei ir darbs ar bērniem. Jau otro gadu viņa sadarbojas ar Mālpils pirmsskolas izglītības iestādi «Māllēpīte», kur regulāri dodas vadīt lasīšanas veicināšanas nodarbības kopā ar roku lelli Lapsu. Iejūtoties dažādos pasaku tēlos, Anete kopā ar bērniem lasa, rotaļājas un palīdz viņiem atklāt grāmatu pasauli. «Kad eju prom, visi skrien klāt un mani samīļo. Tas ir tik sirsnīgi!» priecājas Anete.

Vecmāmiņas padoms noder

Lai gan Anete bibliotēkā jau saimnieko patstāvīgi, vecmāmiņas ilggadējā pieredze joprojām ir vērtīgs atbalsts: «Īpaši pirmajā gadā es diezgan bieži zvanīju: om, kā tu to darīji? Kā aprēķināji statistiku? Kā izvēlējies grāmatas? Mēs kopā skatījāmies jaunākos izdevumus, domājām, ko iegādāties. Tagad jau aizvien retāk traucēju vecmāmiņu.»

Irene uzskata, ka līdzās profesionālajām zināšanām bibliotekāram ir nepieciešama arī prasme saprast cilvēkus. Ne vienmēr apmeklētājs pats zina, ko vēlas lasīt, tāpēc svarīgi ir viņu uzklausīt un palīdzēt atrast piemērotu grāmatu. «Bibliotekāram jābūt komunikablam. Cilvēks ienāk, un tev viņš jāsaprot. Ja tā ir sveša vieta, jāparāda viss labākais, kas bibliotēkā ir, lai viņš justos gaidīts,» saka Irene. Arī viņa pati joprojām ir aizrautīga lasītāja un ir pārliecināta, ka drukātā grāmata savu nozīmi nezaudēs. «Man šķiet, ka grāmata atgriežas. Telefonā jau arī var lasīt, bet tas nav tas pats. Grāmata jāpaņem rokās, jāaptausta. Tad tu sajūti, vai tā ir tava grāmata.»

Prieks par grāmatām Irenei iet roku rokā ar lepnumu par mazmeitu, kura turpina viņas iesākto. Īpaši viņu iepriecina vietējo lasītāju atzinība. «Man sievas saka: Anete lai nemaz nemēģina nekur iet prom! Ko mēs bez viņas darīsim?» Anetei šāda uzticēšanās ir liels gandarījums, jo bibliotekāres darba sākums nebūt nav bijis viegls. Viņa ar pateicību atceras cilvēkus, kuri palīdzējuši apgūt jaunos pienākumus, tostarp kolēģes un Siguldas novada bibliotēkas direktori Jeļenu Ozoliņu.

Sapnis par dzimto vietu un mājām

Anetes rosība neapsīkst arī pēc bibliotēkas darba laika. Nozīmīgu vietu viņas dzīvē joprojām ieņem amatierteātris – mēģinājumi reizēm ieilgst līdz pat desmitiem vakarā, bet brīvdienas aizrit izrādēs un viesizrādēs. Līdzās teātrim Anetei ir vēl kāda šķietami pavisam atšķirīga aizraušanās – tehnika. Interese par tehniku Anetei radusies jau bērnībā – ar lauksaimniecības tehniku strādājis gan tēvs, gan vectēvs. Arī tagad Anete ik palaikam labprāt rosās garāžā, kopā ar dzīvesbiedru Sandi darbojoties ar dažādu tehniku. Sandis labi pazīst viņas nemierīgo, idejām bagāto raksturu. «Sandis jau pēc manas sejas izteiksmes var pateikt, ka man atkal kaut kas ienācis prātā. Tad viņš zina – būs vai nu jāklausās vai arī jāpalīdz!» smejas Anete. Ieceru viņai reizēm ir vairāk, nekā iespējams īstenot, tāpēc svarīgi, lai līdzās ir cilvēks, kurš ne tikai atbalsta, bet arī palīdz saglabāt līdzsvaru.

Runājot par nākotni, Anetei ir divi lieli sapņi. Viens – pašai sava māja laukos. Otrs – Sidgunda, kurā atgriežas dzīvība. Šobrīd viņa ar dzīvesbiedru dzīvo Lauberē, kur pieejams bērnudārzs, bibliotēka, kultūras nams, skola jaunākajām klasēm un citi pakalpojumi. Tieši pakalpojumu pieejamība ir viens no iemesliem, kāpēc šādi ciemi ir pievilcīgi jaunajām ģimenēm. Tomēr sirdij vistuvākā joprojām ir Sidgunda: «Es negribētu savu māju pilsētā. Gribu laukos, kur ir miers, klusums, daba. Ideāli būtu kaut kur tepat Sidgundas apkārtnē. Te ir tik daudz skaistu vietu, upe blakus.»

Anete vēlētos, lai arī mazajiem ciemiem būtu nākotne. «Man šķiet, ka vajadzētu vairāk ieguldīt nevis lielo pilsētu paplašināšanā, bet mazo ciemu atjaunošanā. Ja ir skola, bērnudārzs, ārsts, pieejami pakalpojumi, cilvēki gribēs šeit dzīvot. Ne tikai seniori, bet arī jaunas ģimenes,» viņa ir pārliecināta. Jaunās bibliotekāres iztēlē Sidgunda pēc desmit gadiem ir neliels, sakopts un dzīvīgs ciems ar skolu, jaunu bibliotēkas ēku, kopīgiem pasākumiem un cilvēkiem, kuri pazīst cits citu. «Es gribētu, lai Sidgunda kļūst par tādu mazu, vienkāršu, sirsnīgu vietu, kur cilvēki satiekas, kur notiek gadatirgi, svētki, kur ir kopā būšana. Lai šeit nav tik daudz pelēko toņu.» Anete, protams, apzinās, ka ar vienas bibliotekāres entuziasmu nepietiek, lai atdzīvinātu veselu ciemu, taču, «ja katrs kaut nedaudz kaut ko izdarītu, piedāvātu kādu ideju, iesaistītos, mēs varētu daudz vairāk. Pāris cilvēku nevar vieni paši uzcelt ciemu no jauna. Vajag visus. Vajag kopienu.»

Pēc desmit gadiem Anete sevi joprojām redz Sidgundas bibliotēkā – cerams, jau plašākās telpās, kur pietiktu vietas gan grāmatām, gan cilvēkiem un jaunām iecerēm. Viņa ir pārliecināta, ka bibliotēku nākotne ir atkarīga ne tikai no lasītājiem, bet arī no cilvēkiem, kas tajās strādā, – viņu entuziasma, radošuma un vēlmes iet līdzi laikam. «Mums ir vajadzīgas jaunas idejas, cits skatījums, drosme kaut ko mainīt. Jo grāmatas ir bibliotēkas sirds, bet cilvēki – gan tie, kas tajā strādā, gan tie, kas to apmeklē, – ir tās dzīvība.»

MAF
Mediju atbalsta fonds
Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem.
Par publikācijas saturu atbild laikraksta «Rīgas Apriņķa Avīze» redakcija.

Avots: Rīgas Apriņķa Avīze
Datums: 03.11.2026

Bebru bibliotēka svin 80 gadu jubileju

Bebru pagasta bibliotēkas 80 gadu jubilejas pasākums pulcēja bijušos bibliotekārus, lasītājus, sadarbības partnerus un bibliotēkas draugus. Izskanēja atmiņu stāsti, tika šķirstītas bibliotēkas vēstures lappuses un godināti cilvēki, kuri gadu gaitā veidojuši un uzturējuši bibliotēkas dzīvi.

ATMIŅU LĪKLOČOS. Bibliotēkas darba gaitās piedzīvoto atceras tās kādreizējā vadītāja Ausma Rode.

Foto: **Laura Freimane**

Bebru pamatskolas vēstures skolotāja Ieva Puniņa pastāstīja par bibliotēkas vēsturi. Ziņas par bibliotēkas darbību atrodamas jau 1907. gadā, kad bibliotēku vadīja "Tupiešēnu" māju saimnieks Jānis Zirdziņš. Gadu gaitā mainījušās gan telpas, gan paaudzes, bet kopš 1988. gada bibliotēka atrodas Bebru centrā – "Papardēs".

Par bibliotēkas attīstību dažādos laikos rūpējušās Astrīda Grantiņa, Gunta Krieväre, Vija Lietauniece, Valentīna Kļavinska, Gaļina Marakova, Dzidra Karlsone, Ligita Kalniņa, Inta Gari-Jāne, Sarmīte Rode un Ausma Rode. Savukārt šobrīd bibliotēku vada Silva Grunšteina.

Jubilejas pasākumā īpaši tika godinātas bibliotēkas ilggadējās darbinieces. Kādreizējās bibliotekāres dalījās atmiņās par dažādiem laikiem bibliotēkas dzīvē. Gunta Krieväre atcerējās darbu padomju gados, savukārt Sarmīte Rode stāstīja par Atmodas laiku, kad bibliotēku plauktos nonāca iepriekš nepieejama literatūra. Ausma Rode atskatījās uz bibliotēkas attīstību, telpu paplašināšanu un tehnoloģiju ienākšanu ikdienas darbā.

Šobrīd Bebru pagasta bibliotēka darbojas kā Kokneses bibliotēkas struktūrvienība, un tajā reģistrēti ap 200 lasītāju. Silva Grunšteina bibliotēkā strādā kopš 2020. gada, bet no 2024. gada pilda vadītājas pienākumus. Viņa atzīst, ka bibliotēka ir vieta, kur

MELODIJA JUBILEJAS NOSKAŅĀS. Bibliotēkas jubilejas viesus priecēja Skrīveru Mūzikas un mākslas skolas audzēkne Amēlija Piliena un citi skolas audzēkņi.

satiekas cilvēki, notiek sarunas un veidojas kopiena.

Ar dzeju jubilejas viesus iepriecināja dzejniece un kādreizējā bibliotēkas vadītāja Sarmīte Rode, kā arī Bebru pamatskolas skolēni kopā ar skolotāju Lindu Šmiti un Annu Romanovsku. Muzikālus sveicienus veltīja Kokneses Mūzikas skolas audzēkne Emīlija Grunšteina un Skrīveru Mūzikas un mākslas skolas audzēkņi Patriks un Amēlija Pilieni.

Bibliotēkas jubilejā sveicienus un labu vēlējumus bija sarūpējuši pašvaldības pārstāvji, kolēģi, sadarbības partneri, lasītāji, kā arī pirmsskolas izglītības iestādes "Bitīte" bērni un pedagogi, vēlot bibliotēkai arī turpmāk pulcēt radošus prātus un kalpot par pagasta kultūras un sabiedriskās dzīves centru.

Avots: Aizkraukles Novada Vēstis
Datums: 02.11.2026

FOTO: Baiba Trumekalne

Ceļā jau 30 gadu

Ir bibliotēkas, uz kurām cilvēki dodas paši, un ir bibliotēka, kas dodas pie cilvēkiem. Ogres novadā tāda darbojas jau 30 gadu. Kopš 1996. gada 12. novembra, kad pirmajā maršrutā devās bibliobuss, mainījušies gan laiki, gan lasīšanas paradumi, gan paši autobusi – šo gadu laikā to bijis trīs. Taču nemainīgs palicis pats svarīgākais – cilvēki, kuri gaida grāmatas, un cilvēki, kuri tās piegādā. Lai uzzinātu, kāda ir bibliobusa ikdiena un ko šis pakalpojums nozīmē lasītājiem, devāmies līdzi.

BAIBA TRUMEKALNE

Kad 2021. gadā durvis vēra jaunā Ogres Centrālās bibliotēkas ēka, tās kompleksā īpaša vieta jau bija paredzēta arī bibliotēkas mobilajai filiālei – bibliobusam. Iespaidīgais, 12 metru garais autobuss jau pa gabalu piesaista uzmanību, taču tā īstā bagātība slēpjas aiz durvīm – grāmatu plauktos, kas regulāri dodas ceļā pie lasītājiem visā Ogres novadā. Bibliobusa pakalpojuma 30 gadu vēsturē par grāmatām un lasītājiem pirms pašreizējās komandas rūpējušās sešas bibliotekāres, bet pie stūres sēdušies pieci šoferi. Jau trešo gadu par bibliobusu un tā lasītājiem rūpējas bibliotekāre Arma Krecere un šoferis Dzintars Balams. Iepriekš Arma strādājusi Ogres Centrālās bibliotēkas Bērnu literatūras nodaļā, taču, kad pavērusies iespēja mainīt darba pienākumus un doties līdzi bibliobusam, viņa ilgi nav vilcinājusies. Arma atzīst, ka jaunais darbs viņai sagādā īpašu prieku, turklāt dienās, kad bibliobuss nedodas ceļā, viņa turpina apkalpot lasītājus Ogres Centrālās bibliotēkas Lasītāju apkalpošanas nodaļā.

Arma par bibliobusu runā gluži kā par dzīvu būtni. Viņa to mīļi dēvē par savu kolēģi, kuram nekad nav slikta garastāvokļa. «Šis ir mans mīļākais kolēģis! Viņš nekad nečīkst, vienmēr gatavs braukt. Ja saslimst, aizved pie daktera, visu sataisa, un varam turpināt ceļu,» viņa smejas. Bibliobusā Armai ir vēl viens kolēģis – šoferis Dzintars, par kuru Armai arī sakāmi tikai labi vārdi: «Dzintars ir filigrāns šoferis! Sēžu viņam blakus vienos miera vējos.»

Turpinājums 6. lpp.

Avots: Ogres Vēstis Visiem
Datums: 06.11.2026

Bibliobuss ceļā

Sākums 1. lpp.

Viņa uzskata, ka savstarpēja uzticēšanās šajā darbā ir ļoti svarīga. Pa lauku ceļiem, kas ne vienmēr ir gludi un viegli izbraucami, jāpārvadā ne tikai grāmatas, bet arī vesela bibliotēkas iedzīve. Savukārt pašai Armai ceļam daudz nevajagot: «Kruasānu, kafiju un ūdeni, un es varu braukt, braukt, braukt…»

Prieks vēderam un prieks dvēselei

Arma uzsver, ka daudzi bibliobusa apmeklētāji ir gudru mūžu nodzīvojuši, dzīves pieredzes bagāti cilvēki, kuri grāmatas mīlējuši visu mūžu un lasītprieku nodevuši arī bērniem, mazbērniem un mazmazbērniem. Taču starp lasītājiem ir arī jaunās ģimenes un bērni. Īpaši nozīmīgs bibliobuss ir tiem, kuriem nokļūšana līdz tuvākajai bibliotēkai sagādā grūtības. Kāds pārvietojas ar paliglīdzekļiem, citam nav sava transporta, vēl kādam attālums līdz bibliotēkai ir pārāk liels. Arma bibliobusa pakalpojumu salīdzina ar piegādi līdz mājām: «Tas, manuprāt, ir vēl labāk nekā «Omniva» – tur pēc pakas pašam jāiet. Drīzāk kā «Barbora», tikai tā sniedz prieku vēderam, bet šis – smadzenēm un dvēselei.»

Bibliotekāre uzsver, ka bibliobusa patiesā vērtība nav izmērāma skaitļos: «Bibliobuss nav ciparos, bet tajā, kas atrodas sirds apvidū.» Arma savus lasītājus pazīst ne tikai pēc vārda un uzvārda. Viņa zina, kādas grāmatas katram patīk, ko kurš jau izlasījis, un atceras arī iepriekšējās sarunās uzticēto. «Šajā skrejošajā, milzīgi dunošajā laikmetā – kad mēs īsti tiekamies ar savējiem? Jāņos, dzimšanas dienās, Ziemassvētkos? Bet te cilvēki ienāk katru mēnesi un stāsta par savu dzīvi.» Arma teic, ka katrs brauciens ir kā monoizrāde, kurā netrūkst ne sirsnīgu sarunu, ne negaidītu pavērsienu. Vienam jāpalīdz iekāpt autobusā, citam grāmatas jāaiznes līdz mājām, vēl kāds vēlas dalīties savos priekos un raizēs, pārrunāt izlasīto vai lūdz padomu nākamās grāmatas izvēlē. «Tā ir cilvēcība,» saka Arma, un tieši tajā viņa saskata bibliobusa īpašo vērtību. Armu aizkustina savu lasītāju labestīgums, vienkāršība un sirsnība: «Viņi iekāpj un ir tādi, kādi viņi ir, nevis tādi, kādi gribētu būt.»

Grāmatai jāatrod savs cilvēks

Bibliobusā viss iekārtots gluži kā nelielā bibliotēkā. Te ir jaunumi, latviešu oriģinālliteratūra, ārzemju romāni, detektīvi, nozaru literatūra un grāmatas bērniem. Arma pati plāno grāmatu iegādi, seko izdevniecību jaunumiem un cenšas izvēlēties tieši to, kas varētu ieinteresēt viņas lasītājus: «Man svarīgi, lai grāmata nestāv plauktā, bet atrod savu lasītāju.» Ja vajadzīgās grāmatas bibliobusā nav, viņa to meklē citās novada bibliotēkās un nākamajā reizē atved. Daži lasītāji jau laikus sagatavo sarakstus, citi uzticas bibliotekāres izvēlei.

Īpaši pieprasītas ir grāmatas par ievērojamām personībām, ceļojumiem, latviešu autoru darbi un detektīvi. Arma uzsver, ka grāmatas cilvēkiem ļauj iepazīt arī tālas zemes un vietas, kurās pašiem, iespējams, nekad neizdosies nokļūt: «Cilvēki ceļo grāmatās. Varbūt viņi paši nevar aizbraukt uz tām vietām? Tad tā ir pasaule, ko es viņiem aizvedu.»

Bibliotekāre Arma lasītājām pasniedz īpašus ielūgumus uz bibliobusa 30 gadu jubilejas svinībām 27. novembrī Ogres Centrālajā bibliotēkā. Arma uzsver, ka tieši lasītāju dēļ bibliobuss turpina doties ceļā un pieturvietās veidojas mazas, draudzīgas kopienas. Abas lasītājas priecīgi sola svētkos piedalīties.

Bibliobusa plauktos reizēm notiek savādi piedzīvojumi. Braucot pa bedrainiem ceļiem, grāmatas mēdz izkustēties no vietām. Arma smejoties stāsta par Žozē Freša triloģiju «Zīda imperatore», kuras visas trīs grāmatas pēc braucieniem regulāri atradusi pagriezušās ar vākiem pret lasītāju. Šķiet, *imperatorei* nav paticis kaimiņos novietotais «Rūgtais mīlas kauss». Arma pārvietojusi triloģiju uz citu plauktu, un, šķiet, jaunā vieta *imperatorei* iepatikusies – kopš tā laika grāmatas vairs nekur neceļo.

Pasaule aiz bibliobusa loga

Bibliobusa bibliotekāres darbs Armai ļāvis no jauna atklāt arī Ogres novada skaistumu. Viņa atceras, kā pirmajos braucienos pa Glāžšķūņa ceļu pārsteigusi stārķu un to ligzdu daudzveidība. Gadalaikiem mainoties, aiz autobusa loga paveras arvien citas krāsas un ainavas. Un gluži tāpat kā ainavas, arī katra tikšanās bibliobusa maršrutos atstāj savas atmiņas. Īpaši mīļš Armai ir stāsts par mazo Jēkabu, kuru viņa pazinusi vēl pirms skolas gaitu sākuma. Reiz puisēns iekāpis bibliobusā, pienācis pie bibliotekāres un, it kā uzticētu pasaulē lielāko noslēpumu, iečukstējis viņai ausī: «Es iemācījos lasīt!» Šajā īsajā teikumā bijis tik daudz prieka un lepnuma, ka Arma to atceras joprojām. Šādi mirkļi apliecina, ka grāmata var būt daudz vairāk par lasāmvielu – tā paver jaunu pasauli, sagādā prieku un satuvina cilvēkus. Un, lai cik ļoti pasaule trīsdesmit gados būtu mainījusies, Arma tic: «Grāmata vēl var būt brīnums kādam.»

Lai šo brīnumu ieraudzītu arī pati, devos līdzi bibliobusam tā sestajā maršrutā, kas ved pie lasītājiem katra mēneša ceturtajā otrdienā. Tas ir jaunākais no bibliobusa maršrutiem, izveidots 2025. gada februārī. Deviņās pieturvietās – no Aizupēm un Kalnājiem līdz Ikšķiles Brīvajai skolai un Ogrei – satiku cilvēkus, kuri gaida bibliotēku uz riteņiem, un uzzināju, ko viņiem nozīmē šis tikšanās. Tikko ieviešot šo maršrutu, tajā bija septiņi lasītāji, šobrīd ir jau 46, tostarp 18 bērnu. Tas apliecina, ka laikā, kad grāmatas pieejamas dažādos veidos, bibliotēka uz riteņiem joprojām ir vajadzīga un gaidīta. ●

Jaunogres pieturvietā bibliotekāre grāmatas palīdz izvēlēties 85 gadus vecajai Staņislavai Mikānei, kura bijusi lasītāja abos Latvijā esošajos bibliobusos – Grobiņas un Ogres. Pirms pārcelšanās pie meitas uz Ogri viņa izmantojusi Grobiņas bibliobusu Nīcas pusē. «Kad uzzināju, ka arī Ogrē ir bibliobuss, biju stāvā sajūsmā!» atceras Staņislava. Pārvietošanās grūtību dēļ viņai īpaši svarīgi saņemt grāmatas tuvu mājām. Mēnesī Staņislava izlasa pat septiņas grāmatas, reizēm lasot līdz diviem naktī. Arma jau pazīst viņas gaumi un laikus atliek piemērotu lasāmvielu. Jubilejā Staņislava novēl: «Lai motors strādā, riepas turas savās vietās, bremzes darbojas un šoferim laba veselība! Tad viss būs kārtībā!»

Izkāpjot no bibliobusa, Maija paņem pašvaldības izdevumu «Savietis» un pirmoreiz pamana uz autobusa sāniem attēloto novada karti. Lai gan bibliobusu apmeklējusi daudzkārt, līdz šim to nebija ievērojusi. Nu viņa kopā ar bibliotekāri karti aplūko tuvāk.

Avots: Ogres Vēstis Visiem
Datums: 06.11.2026

jau 30 gadu

Ikšķiles Brīvās skolas pieturvietā bibliobusu sagaida 2. saimes skolēni ar skolotāju Margrietu Lasmani. Ar bibliotēku uz riteņiem bērni iepazinušies jau pirmajā klasē un tagad tās ierašanos gaida ar prieku. Viņi zina, ka lasīšana palīdz kļūt gudrākiem un labāk mācīties. Bibliobusa 30 gadu jubilejā skolēni vēl tam ilgi braukt, vairāk grāmatu par Dogmenu un makšķerēšanu, kā arī rotaļlietas. Kāds pat sapņo par divstāvu bibliobusu, kura augšstāvā būtu bērnu grāmatas.

Elizabete lasīt iemācījusies jau četru gadu vecumā ar mammas palīdzību. Tagad viņa grāmatas lasa ar aizrautību, jo tajās var uzzināt daudz pārsteidzoša. Piemēram, grāmatā «Meža iemītnieki» atklājusi, ka lapsas prot peldēt. Šoreiz bibliobusā izvēlējusies «Atgadījumu ar raudošo spoku» sev un Kamillas Grebes detektīvromānu «Nemaņa» mammai, kura bērnībā sapņojusi kļūt par detektīvi. Bibliobusam Elizabete novēl: «Lai tam būtu daudz draugu un lai arvien vairāk cilvēku sāk lasīt grāmatas!»

Skolotāja Margrieta Lasmane kopā ar bibliotekāri izvēlas grāmatas lasīšanas stundām. Šobrīd klasē lasot Viestura Ķerus grāmatu, gatavojoties tikšanās reizei ar autoru, bet nākamā iecerēta Ērika Kestnera grāmata. Bērni bibliobusu gaida kā mazus svētkus – pulcējas pie skolas vārtiņiem un steidz izvēlēties lasāmvielu. «Ne visiem vecākiem izdodas aizvest bērnus uz bibliotēku. Bet te grāmatas pašas atbrauc pie viņiem, un tas rosina vēl lielāku interesi par lasīšanu,» atzīst Margrieta. Viņa novērtē Armas pacietību un prasmi katram piemeklēt īsto grāmatu un iedrošinošu vārdu.

Bibliobusa šoferis Dzintars Balams ir arī tā tehniskais saimnieks – rūpējas par autobusa tehnisko stāvokli, degvielas uzpildi un regulārajām apkopēm. Pie pasažieru autobusu stūres Dzintars aizvadījis gandrīz 40 gadu, bet bibliobusu vada trešo gadu. «Kad agrāk vedu pasažierus, viņi paši turējās, bet tagad vedu grāmatas – pa bedrēm tās var sākt birt ārā no plauktiem, jābūt īpaši uzmanīgam!» smejas Dzintars.

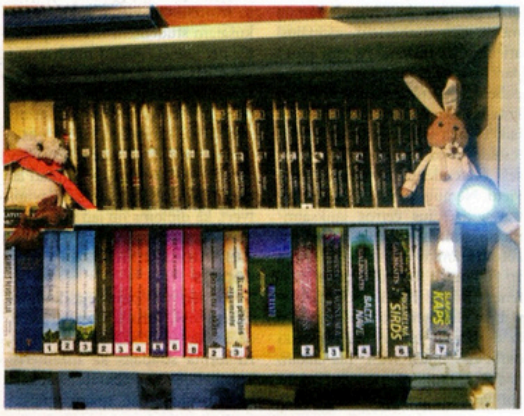

Bibliobusa komandā katram savi pienākumi – Dzintars rūpējas par autobusu un drošu braukšanu, Arma – par grāmatām un lasītājiem. Ceļā abi reizēm piestāj pēc kafijas vai uzcienājas ar lasītāju dāvanām – āboliem, šokolādi, pašceptiem gardumiem, reiz saņemts pat ķirbis! Šoreiz Dobelniekos lasītāja Alla bija sarūpējusi kārbu ar našķiem. Braucienos abi priecājas par novada ainavām un sirsnīgajām tikšanās reizēm, kā arī nogādā Ogres Centrālās bibliotēkas sūtījumus citām bibliotēkām. Arma bibliobusam sacerējusi pat himniņu, ko dzied kopā ar bērniem: «Laba slava Busiņam – tuvu, tālu draugi tam. Visi tajā iekāpt grib – paskatīties, kas tur ir!»

Pie lasītājiem bibliobuss vienmēr dodas tīrs un saposts. Vismaz reizi mēnesī tas piestāj uzņēmuma «ABC Partners» mazgātavā Ogrē, kur par tā tīrību jau piecus gadus rūpējas Valērijs un Jānis. Pusstundas laikā autobuss tiek rūpīgi nomazgāts. Bet vai pašiem mazgātājiem atliek laiks grāmatām? Valērijs smej: «Ja es lasīšu, tad bibliotekārei būs jānāk mazgāt autobusu!»

Bibliobusā mājo ne tikai grāmatas, bet arī vesela rotaļlietu saime, un katram tās iemītniekam ir savs uzdevums. Pūce Lūce simbolizē gudrību, tai blakus – zaķis Vilibalts Drosmiņš fon Pāks, kuru Armai uzdāvinājusi meita. Viņš ir galvenais Lieldienu vēstnesis. Bērnu grāmatas rūpīgi uzrauga Pelīte Pīpīte, bet busa logā sēž Bebene. Kādam citam pūkainajam iemītniekam vārds vēl nav atradies, taču skolēni jau ierosinājuši viņu saukt par Pūkaiņiti. Visus šos draugus bibliobusā sapulcinājusi Arma, kura par savu lomu smaidot saka: «Es tikai sagaidu un pavadu bērnus, visu pārējo izdara pats bibliobuss. Es esmu tikai tā fans!»

SKAITĻOS UN FAKTOS

Trīs bibliobusi 30 gados. Pirmais, no Norvēģijas atvestais bibliobuss, sāka kursēt 1996. gada 12. novembrī un kalpoja 19 gadu. No 2016. gada maija līdz 2020. gada maijam Ogres novadā kursēja Francijā ražots bibliobuss, bet kopš 2020. gada jūnija – Vācijā iegādāts, lietots, 1992. gadā ražots «Volvo». Tā garums ir 12,8 metri, degvielas tvertnes tilpums – 250 litru, patēriņš – ap 20 l/100 km. Astoņās dienās mēnesī bibliobuss nobrauc gandrīz 600 kilometru.

Bibliotēka 52 pieturvietās. Bibliobuss ik mēnesi dodas astoņos maršrutos – sešos pa novadu un divos pa Ogres pilsētu. Tas apkalpo lasītājus 14 pagastos un kopumā piestāj 52 vietās. Tālākais brauciens ved uz Ogres muižu Mazozolu pusē.

4000 grāmatu uz riteņiem. 2025. gada beigās bibliobusa krājumā bija 3835 grāmatas, tostarp 250 gada laikā iegādāti izdevumi. Pieejamas arī grāmatas ar palielinātu druku, vieglajā valodā un audiogrāmatas. Lasītāji var pasūtīt grāmatas no jebkuras Ogres novada bibliotēkas un saņemt tās savā pieturvietā.

Lasītāju kļūst vairāk. 2025. gadā bibliobusam bija 331 aktīvs lasītājs – par 60 vairāk nekā gadu iepriekš. No tiem 70 bija bērni un jaunieši līdz 18 gadu vecumam. Gada laikā bibliobuss apmeklēts 2908 reizes.

7000 izsniegtu grāmatu. 2025. gadā bibliobusa lasītājiem izsniegtas 7465 grāmatas. Vispieprasītākās bija Zanes Daudziņas «Bērnudienas Komunālijā», kas izsniegta 20 reižu, un Metjū Kostello «Čeringemas mistērijas. 2. grāmata», kas izsniegta 17 reižu.

Avots: Ogres Vēstis Visiem
Datums: 06.11.2026

"Lasīt" ar ausīm

Ligita Kupčus-Apēna, «Kurzemes Vārds»

Dienvidrietumu bibliotēkā ir ierīce, kurā iespējams ievietot drukātu tekstu. Ierīce to skenē un nolasa balsī, turklāt tekstu iespējams arī ierakstīt un saglabāt. Tas gan nav tas pats, kas profesionāli ierunāta audiogrāmata.

EGONA ZĪVERTA FOTO

Bibliotekāre Ilze Kārkliņa saka, ka audiogrāmata nav jāuztver kā drukātās grāmatas konkurente. Tā drīzāk ir vēl viens ceļš pie literatūras. Cilvēkam, kurš visu mūžu lasījis un pēkšņi redzes dēļ vairs nevar izšķirt burtus, iespēja pāriet uz audio nozīmē, ka grāmatas no viņa dzīves nepazūd. Bērnam ar disleksiju audio var palīdzēt uztvert tekstu un sekot līdzi mācībām. Citam tā vienkārši ir ērtāka forma.

Pa kreisi grāmata mums ierastā formā, pa labi – ierunāta kompaktdiskā. Lasītājiem pieejama arī jaunākā literatūra.

Grāmatu vairs ne vienmēr tur rokās. To var klausīties automašīnā, pastaigā, gatavojot vakariņas vai vakarā aizvērtām acīm. Vienam audiogrāmata ir ērts veids, kā saspringtajā ikdienā tomēr tikt pie literatūras, citam – iespēja turpināt lasīt laikā, kad redzes pasliktināšanās vai citas grūtības drukātu tekstu padarījušas nepieejamu. «ʒK»skaidroja, cik plašas iespējas latviešu valodā vispār ir tiem, kuri izvēlas literatūru uztvert ar ausīm.

DIVI TŪKSTOŠI GRĀMATU – DAUDZ VAI MAZ?

Viena no vietām Liepājā, kur pieejamas audiogrāmatas, ir Dienvidrietumu bibliotēka. Vadītāja Ilze Kārkliņa raksturo, ka agrāk šis pakalpojums bijis tādam kā slēgtajam klubiņam – lielākoties cilvēkiem ar redzes invaliditāti. Pēc izmaiņām Autortiesību likumā pielāgoto literatūru var saņemt plašāks cilvēku loks. «Ja cilvēks atnāk uz bibliotēku un saka, ka redzes problēmu dēļ vairs nevar labi izlasīt drukātu tekstu, bet vēlas turpināt lasīt citā veidā, viņš aizpilda reģistrācijas veidlapu un pats apliecina, ka atbilst nosacījumiem pielāgotās literatūras saņemšanai,» stāsta bibliotēkas vadītāja. Vienlaikus lasītājs uzņemas atbildību audiogrāmatu neizplatīt tālāk internetā, jo jāievēro autoru tiesības. Bibliotēkā pieejama ne tikai audioliteratūra, bet arī grāmatas lielajā drukā un Braila rakstā. Bibliotēkas vadītāja saka – svarīgākais ir tas, ka cilvēkam paliek iespēja lasīt pat tad, ja ierastajā veidā tas vairs nav iespējams.

No vienas puses, mūsdienās audiogrāmatas šķiet arvien ierastākas. No otras – latviešu valodā izvēle nebūt nav liela. I. Kārkliņa zina teikt, ka pieejams ap diviem tūkstošiem audiogrāmatu. «Tas nav pārāk liels piedāvājums,» viņa vērtē. Grāmatas lielākoties ieskaņo Latvijas Neredzīgo bibliotēkas ierakstu studijā Rīgā. Ilze kā labu piemēru min Lietuvu, kur vairāk iesaista brīvprātīgos, kas ielasa grāmatas, tādējādi piedāvājumu paplašinot. Iepriecinoša ir ziņa, ka Latvijas Neredzīgo bibliotēkā atvērs vēl vienu ierakstu studiju, kur plānots aicināt palīgos brīvprātīgos. Bet ar visu to citas bibliotēkas lasītājs ar redzes traucējumiem nevar vienkārši izvēlēties un «pasūtīt», kuru darbu vēlētos kā nākamo saņemt audio formātā. To izlemj Latvijas Neredzīgo bibliotēka.

I. Kārkliņa stāsta, ka ierakstu studija Rīgā darbojas jau kopš 20. gadsimta 60. gadiem. Sākumā bijuši lenšu ieraksti, pēc tam kasetes, vēlāk diski, bet tagad – digitālie faili. Līdz ar katru tehnoloģiju maiņu jādomā arī par to, kā saglabāt iepriekš ierakstīto un pārnest to jaunā formātā. Dienvidrietumu bibliotēkā vēl arvien sastopami lasītāji, kuri klausās diskus, jo ne visiem mājās ir internets vai pieejamas jaunākās tehnoloģijas. Taču pašlaik visbiežāk izmantotais formāts ir USB zibatmiņa. Grāmatas tajā ieraksta, ievieto īpašā aploksnē un var pat bez maksas nosūtīt lasītājam, piemēram, uz pansionātu vai citā Latvijas vietā. Tas ir valsts apmaksāts pasta pakalpojums cilvēkiem ar redzes traucējumiem.

Bibliotekāra darbā reizēm jābūt arī mazliet tehnoloģiju konsultantam. Audiogrāmatas var ierakstīt cilvēka telefonā vai planšetē, taču katra ierīce ir citāda. «Man ir jāatklāj katrā telefonā, kā tas cilvēks var veiksmīgi to grāmatu atrast un klausīties,» stāsta I. Kārkliņa. Pieeja esot ļoti individuāla. Jāpiebilst, ka bibliotēkas lasītāji ar redzes traucējumiem var attālināti izmantot bibliotēkas digitālos resursus un iespēju audiogrāmatas saņemt elektroniski, t. i., paši lejuplādēt bibliotēkas audiogrāmatu lejupielādes sistēmā «Balss».

SŪTA GRĀMATAS ARĪ PA PASTU

Dienvidrietumu bibliotēkai ir ap sešsimt lasītāju, kuri izmanto pielāgoto literatūru. Ne visi izvēlas tikai audio – daļa klausās grāmatas, bet izmanto arī izdevumus lielajā drukā. Aptuveni puse šo lasītāju pakalpojumu saņem attālināti – pansionātos, citās bibliotēkās un ārpus Liepājas. Pašā bibliotēkā regulāri nākot ap diviem simtiem un nedaudz vairāk vietējo lasītāju.

Viens no izplatītiem stereotipiem ir, ka audiogrāmata tomēr nav «īsta lasīšana» un klausoties teksts paliekot atmiņā sliktāk. Ilzes pieredze ar bibliotēkas lasītājiem to neapstiprinot. Arī cilvēki, kuri visu mūžu lasījuši drukātas grāmatas, uz audio formātu pārejot samērā viegli. «Es pati arī klausos un nejūtu nekādas uztveres atšķirības – vai tas ir rakstītais teksts, vai klausies,» teic I. Kārkliņa.

Turklāt daļai cilvēku tieši audio var būt vispiemērotākais veids, kā tekstu uztvert. Tas īpaši attiecas uz bērniem ar disleksiju un citām lasīšanas grūtībām. Ilze stāsta, ka audio atbalstu sen izmanto logopēdijā, jo bērnam, kurš tikai mācās lasīt vai kuram drukātā teksta uztvere sagādā grūtības, klausīšanās var palīdzēt saprast saturu un neatpalikt mācībās. Dienvidrietumu bibliotēka sadarbojas ar atsevišķiem logopēdiem, kuri bērnus ar lasīšanas grūtībām nosūta uz bibliotēku, lai viņi varētu izmantot audiogrāmatas. Daļa bērnu šo iespēju arī izmanto. Pieejami arī jaunāki bērnu literatūras darbi audio formātā.

Ilze gan atzīst, ka bērnu pagaidām nav ļoti daudz. Viņasprāt, te atkal izšķiroša ir informācija – jo vairāk par šādu iespēju zinās skolotāji, bibliotekāri, logopēdi un vecāki, jo vairāk bērnu to izmantos.

PATĪK GAN BIOGRĀFIJAS, GAN DETEKTĪVI

Vienu absolūti iecienītāko žanru I. Kārkliņa nosaukt nevar. Gaumes esot tikpat dažādas kā paši cilvēki. Daļai patīk ceļojumu literatūra, taču tās piedāvājums ātri tiekot izsmelts. Ļoti pieprasītas esot biogrāfijas un autobiogrāfijas par pazīstamiem cilvēkiem. Patīk arī latviešu autoru darbi – dzīvesstāsti, attiecību tēmas, stāsti par Latvijas laukiem. Tajā pašā laikā klausītāji labprāt izvēlas arī skandināvu detektīvus.

Pārsvarā audiogrāmatu piedāvājumā ir daiļliteratūra. Nozaru literatūras ir maz – pa kādam psiholoģijas vai reliģijas izdevumam, biogrāfijām, taču kopumā izvēle šajā ziņā esot ierobežota.

Un tas ir viens no galvenajiem trūkumiem – audiogrāmatu lasītājam nav tādas pašas izvēles kā cilvēkam, kurš var aiziet pie plaukta un paņemt jebkuru drukāto izdevumu. Pēdējos gados situācija pamazām uzlabojas, taču visnotaļ lēni.

I. Kārkliņa stāsta: lai arī strauji attīstās balss sintēzes programmas jeb tehnoloģijas, kas pārvērš rakstītu tekstu audio formātā, tomēr līdz šim tas nav palīdzējis papildināt audiogrāmatu piedāvājumu latviešu valodā.

KLAUSĪŠANĀS IR BŪTISKA VALODAS APGUVĒ

Liepājas teātra aktrise Karīna Tatarinova ir izveidojusi Liepājas Radio teātrī un nodevusi klausītājiem vairākas audioizrādes. Viņa gan īpaši uzsver – audiogrāmata un audioizrāde ir divas atšķirīgas lietas. «Bet, ja man jautā, kura ir vajadzīgāka, es teiktu – vajadzīgas ir abas! Audiogrāmatām mūsdienās noteikti ir sava vieta. Dzīves ritms ir tāds, ka cilvēkam bieži vien nav iespējas apsēsties un grāmatu izlasīt. Turklāt populārākās grāmatas bibliotēkās reizēm nemaz nav uzreiz pieejamas – uz tām stāv rindā. Tas gan, manuprāt, ir ļoti priecīgs fakts – ka cilvēki joprojām gaida rindā uz grāmatām.»

Taču audiogrāmata nav tikai ērtāks veids, kā literatūrai atrast vietu aizņemtā ikdienā. Daļai cilvēku tā ir iespēja turpināt lasīt vispār. K. Tatarinova spriež, ka audiogrāmata ir īpaši nozīmīga tiem, kuriem drukāto tekstu ir grūti vai vairs nav iespējams lasīt. «Daudziem vecākiem cilvēkiem ir redzes problēmas, citiem grūti nokļūt līdz bibliotēkai, un viņiem klausīšanās var būt daudz ērtāka. Manuprāt, audiogrāmatas var būt saistošas arī latviešiem, kuri patlaban atrodas citviet pasaulē. Tās var būt noderīgas arī cilvēkiem, kuri mācās latviešu valodu. Klausīšanās ir ļoti būtiska valodas apguves daļa, un grāmatas klausīšanās var palīdzēt gan valodas izjūtai, gan vārdu krājumam.»

Nora Sudmale sauc sevi par lielu audiogrāmatu klausītāju. Galvenais iemesls – viņa daudz laika pavada ceļā. «Braucot pie stūres, fizisku grāmatu lasīt nevaru un neko citu īsti arī darīt nevaru, tāpēc izmantoju laiku un klausos audiogrāmatas,» viņa stāsta. Pēdējā gada laikā proporcija starp fiziskajām un audiogrāmatām viņas ikdienā pat nosvērusies par labu klausāmajām, lai gan drukātās grāmatas Nora joprojām lasa.

Sākumā viņa izmēģinājusi dažādus žanrus – populārzinātniskas un pašpalīdzības grāmatas par psiholoģiju, paradumiem un personības attīstību. Taču, braucot ar automašīnu, kad uzmanība tomēr jāfokusē uz ceļu, šādu saturu bijis grūtāk uztvert. Tāpēc pamazām N. Sudmale pievērsusies daiļliteratūrai.

Pārsvarā Nora audiogrāmatas klausās angļu valodā, izmantojot platformu «Audible», kur tās iegādājas līdzīgi kā grāmatas interneta grāmatnīcā. Nora gan atzīst – pilnībā pāriet tikai uz lasīšanu un klausīšanos angliski viņa negrib. «Ir sajūta, ka valoda sāk noplicināties, ja klausās tikai svešvalodā,» viņa saka. Tāpēc fiziskās grāmatas labprāt izvēlas latviski – gan tulkojumus, gan latviešu autoru oriģināldarbus.

Viņas paziņu lokā audiogrāmatas gan vēl nav tik ierasta lieta. Daudzi klausās raidierakstus, taču N. Sudmale novērojusi, ka tas automātiski nenozīmē interesi arī par grāmatām audioformātā. Viens no iemesliem varētu būt cena – raidieraksti lielākoties ir pieejami bez maksas, savukārt kvalitatīva un jaunākā literatūra audiogrāmatu platformās bieži jāiegādājas vai jāabonē. Ir vēl kāda atšķirība no drukātās grāmatas. Fizisku grāmatu pēc izlasīšanas var iedot draugam un pateikt: «Man ļoti patika, izlasi arī tu. Ar iegādātu audiogrāmatu tā parasti nevar rīkoties – katram tā jāiegādājas vai jāabonē pašam. ■

• Vietnes, kur latviešu audiogrāmatas var atrast, iegādāties un klausīties: https://audiolasitava.lv/; https://audio-gramata.lv/ audiogramatas/; www.klausitava.lv.

Avots: Talsu Vēstis
Datums: 27.10.2026

Kiberdrošības nedēļa

Februārī projekta KiberACS ietvaros mācības "Kiberdrošības izglītība" uzsāka 22 bibliotekāri no visas Latvijas, tostarp viena Madonas novada bibliotēkas darbiniece – Laura Veckalniņa. Mācību mērķis bija pilnveidot bibliotekāru zināšanas par kiberdrošības riskiem un attīstīt prasmes šīs zināšanas nodot tālāk gan kolēģiem, gan bibliotēku apmeklētājiem.

Pēc teorētiskajām mācībām, kas ilga no februāra līdz aprīlim, dalībnieki praktiski izvērtēja kiberdrošības procesus savās darbavietās un izstrādāja ieteikumus to pilnveidei.

Madonas novada bibliotēkā tika veikta darbinieku zināšanu izpēte, novērtējot viņu tehniskās prasmes, rīcību kiberdrošības incidentu gadījumā un ikdienas kiberhigiēnas paradumus.

Iegūtie rezultāti un ieteikumi tika prezentēti vairāk nekā 30 Madonas novada bibliotēku darbiniekiem metodiskās dienas seminārā, rosinot pievērst lielāku uzmanību digitālās drošības jautājumiem un ikdienas darba paradumu pilnveidei.

Lai veicinātu arī bibliotēkas apmeklētāju izpratni par kiberdrošību, izveidoti izglītojoši video par biežākajām kļūdām, izmantojot publiski pieejamos datorus. Video materiāli balstīti ikdienas darba novērojumos un pievērš uzmanību personas datu aizsardzībai un drošai rīcībai publiskajās ierīcēs. Tie publicēti Madonas novada bibliotēkas *Facebook* lapā.

Tāpat izstrādāta izzinoša nodarbība vidējā skolas vecuma bērniem, kurā kiberdrošības jautājumus iespējams apgūt saistošā un interaktīvā veidā.

Papildus izveidota trīs plakātu sērija ar QR kodiem, kas ved uz praktiskiem kiberdrošības ieteikumiem, ar saukli "Esi možs, esi kiberdrošs!"

"KiberACS" ir Rīgas Tehniskās universitātes īstenota kiberdrošības izglītības programma, kuras mērķis ir sagatavot jaunus speciālistus un stiprināt kiberdrošības kapacitāti Latvijā.

Oktobrī, kiberdrošības mēnesī, aicinām ikvienu pievērst uzmanību savai digitālajai drošībai, rūpēties par personas datu aizsardzību un ikdienā ievērot kiberhigiēnas principus!

Meistaro Vidzemē – pieci amati piecos stāstos

Madonas novada bibliotēka rudens brīvlaikā skolas vecuma bērniem piedāvāja meistarklases kopā ar vietējiem amatniekiem projektā "Meistaro Vidzemē – pieci amati piecos stāstos". Tajā katru darbadienu bija iespēja satikt citu Vidzemes amatnieku, kā arī iemēģināt roku kādā no amatiem, apgūstot jaunas prasmes. Meistarklasēs bērni ne tikai iepazina amatniecības tehnikas un dažādu materiālu īpašības, bet arī attīstīja pacietību, radošumu un spēju darboties patstāvīgi.

Esam aizvadījuši aktīvu nedēļu, apgūstot celu jostiņu aušanu, ādas aproču un piekariņu darināšanu, filcēšanu, darbošanos ar mālu un maizes cepšanas mākslu. Katru dienu notika divas nodarbības, kopā iesaistot vairāk nekā simts dalībnieku no 11 skolām.

Sakām lielu paldies meistarklašu vadītājiem Sandrai Valainei-Kļaviņai, Antrai Cimiņai, Ījai Ezeriņai, Mārim Karlsonam, kā arī skolēniem un viņu vecākiem par lielo interesi!

Finansiālais atbalsts saņemts Vidzemes plānošanas reģiona īstenotās programmas "Vidzemes kultūras programma 2026" ietvaros, kas tiek realizēta Valsts kultūrkapitāla fonda mērķprogrammā "Latviešu vēsturisko zemju attīstības programma".

Jaunākās grāmatas Latvijas publiskajām bibliotēkām

Pateicoties Latvijas Nacionālās bibliotēkas īstenotajai programmai "Jaunākās grāmatas Latvijas publiskajām bibliotēkām 2026", novembrī Madonas novada publisko bibliotēku krājumi tiks papildināti ar daudzveidīgu un kvalitatīvu Latvijas izdevēju produkciju. Katrai bibliotēkai tika dota iespēja izvēlēties aktuālākās grāmatas 155,80 eiro vērtībā. Kopējais grāmatu skaits Madonas novadā – 282 grāmatas par summu 3895,07 eiro.

Ziemeļvalstu Literatūras nedēļa

Šogad tā notiek **no 9. līdz 15. novembrim**, tēma "Demokrātija Ziemeļvalstīs".

Ziemeļvalstu literatūras nedēļa ir lasīšanas pasākums, kad visās Ziemeļvalstīs, Baltijas valstīs un Ziemeļvalstu institūcijās visā pasaulē notiek lasījumi par kopīgi izvēlētu tematu. Projekts, kuru administrē biedrība "Norden", ir uzstādījis mērķi veicināt lasīšanu un popularizēt Ziemeļvalstu literatūru un Ziemeļvalstu stāstniecības tradīciju. Ziemeļvalstu literatūras nedēļa notiek reizi gadā 46. nedēļā, un šajā laikā bibliotēkas, skolas un citas kultūras institūcijas organizē lasījumus bērniem un jauniešiem rīta stundās un pieaugušajiem vakarā. Projektu finansē Ziemeļvalstu Ministru padome.

Ziemeļvalstīs projekts norisinās jau 29. reizi, Latvijā – 28. reizi. Nedēļas galvenais uzdevums ir Ziemeļvalstu literatūras un kultūras iepazīšana. Nedēļas laikā bibliotēkās, skolās un citviet notiek lasījumi, stāstu stāstīšana, literatūras izstādes, debates, konkursi un citi pasākumi. Aicinām sekot līdzi aktuālajai informācijai bibliotēkās!

Eiropas autoru diena

No 2026. gada 11. novembra līdz 12. decembrim visā Eiropā norisinās Eiropas autoru diena – starptautiska iniciatīva, kas vieno autorus, bibliotēkas, skolas un lasītājus kopīgos lasīšanas svētkos.

2026. gadā Eiropas autoru dienas uzmanības centrā ir draudzība. Šogad šī vērtība īpaši izcelta kā iedvesmas avots. Tas ir atvērts aicinājums satikties klātienē, kopīgi lasīt, sarunāties un dalīties idejās un emocijās. Arī novada bibliotēkās tiks organizētas dažādas aktivitātes bērniem, jauniešiem un pieaugušajiem., lai iepazītu Eiropas literatūras un valodu daudzveidību, vienlaikus īpaši izceļot arī latviešu oriģinālliteratūru.

Tikšanās ar Lindu Mūrnieci

Atsaucoties uz lasītāju vairākkārtējiem lūgumiem, Madonas novada bibliotēka aicina uz tikšanos **9. novembrī plkst. 17.00** Uzziņu lasītavā, kurā būs iespēja tuvāk iepazīt Lindu Mūrnieci, uzklausīt viņas dzīves un profesionālās pieredzes stāstus, kā arī uzzināt vairāk par grāmatām, radošo darbību un dzīves līkločiem.

Erudīcijas prāta spēles

26. novembrī plkst. 17.30, atzīmējot Kūku dienu, Madonas novada bibliotēkā norisināsies tematiskās erudīcijas prāta spēles "Kūku spēles". Madonas novada bibliotēka jau iepriekš ir organizējusi dažādām tēmām veltītas erudīcijas spēles, kas guvušas apmeklētāju atsaucību.

Šoreiz dalībniekus gaidīs salds zināšanu pārbaudījums, kurā kūkas un citi gardumi kļūs par iedvesmu jautājumiem un uzdevumiem. Būs iespēja likt lietā erudīciju, atjautību un komandas garu, kā arī uzzināt ko jaunu par saldo kārumu pasauli.

Savu komandu 2–5 dalībnieku sastāvā pieteikt līdz 24.11. (ieskaitot) pa telefonu 25471676. Jo kūkas ir saldas, bet uzvaras garša – vēl saldāka!

Novada bibliotēkās

▪ **Bērzaunes pagasta bibliotēkā** Sauleskalnā **29. oktobrī plkst. 15.00** interesenti tiek aicināti uz pasākumu "Krāsainā mandalu pasaule". Radošā atmosfērā krāsu un formu dažādību un mijiedarbību izskaidrot palīdzēs Līga Ragaine.

▪ **Bērzaunes pagasta bibliotēkā Bērzaunē līdz 30. novembrim** ir apskatāma Jura Berģa kokamatniecības darbu izstāde „KOKA RAKSTI. Jura Berģa darbi".

▪ **Vestienas** pagasta multifunkcionālais centrs sadarbībā ar Vestienas pagasta bibliotēku **31. oktobrī plkst. 18.00** aicina uz rudenīgu un sirsnīgu tikšanos **Vestienas tautas namā** – klausīties dzeju, mūziku un baudīt kopā būšanu. Vakara īpašo noskaņu veidos četras mākslinieces: Aija Āboltiņa klausītājus uzrunās ar dzejas rindām, savukārt trio – Samanta Ceruka, Adrija Apine, Māra Madara Imša – vakaru piepildīs ar kokles un alta skanējumu un dziesmām.

▪ **Sausnējas pagasta bibliotēkā līdz 5. novembrim** skatāma rokdarbu izstāde "Dzīvosim zaļi". Izstādē var aplūkot Ilzes Adamovičas tamborētus paklājus un pārklājus no dziju un trikotāžas izstrādājumu atlikumiem. Izstādē redzams, kā no materiāla, kas citur neder, var iegūt jaunus interjera priekšmetus.

▪ **Mārcienas pagasta bibliotēkā oktobrī un novembrī** Lubānas noskaņas – gleznu izstāde, veltīta novadniecei Broņislavai Martuževai. Lubānas mākslas studijas dalībnieces gleznas radījušas, iedvesmojoties no dzejnieces rakstītajiem dzejoļiem.

▪ **Dzelzavas pagasta bibliotēkas** pakalpojumu sniegšanas vietā **Aizpurvē no 5. novembra līdz 17. decembrim** skatāma Gulbenes novada Beļavas pagasta Ozolkalna lietišķās mākslas pulciņa "Superzile" adījumu un tamborējumu izstāde.

▪ **Praulienas pagasta bibliotēkā 4. novembrī plkst. 18.00** Pārgājienu stāstu vakars – iespēja izstaigāt jūras piekrasti kopā ar Antru Gotlaufu.

Praulienas pagasta bibliotēkas pakalpojumu sniegšanas vietā **Saikavā 12. novembrī plkst. 14.30.** iespēja iepazīt video materiālus par Praulienas pagasta dzimtu mājām Saikavas pusē.

▪ **Barkavas pagasta bibliotēkā 25. novembrī** notiks projekta "Barkava manās atmiņās" noslēguma pasākums. Šis būs sirsnīgs satikšanās brīdis, kurā pulcēsies atmiņu stāstu autori un citi interesenti, lai kopīgi vēlreiz izstaigātu Barkavas pagātnes takas, kavētos atmiņās un palūkotos uz dzimto vietu caur dažādu paaudžu cilvēku pieredzi. Pasākumā netrūks arī muzikālu priekšnesumu un iespējas pārbaudīt savas zināšanas par Barkavu, piedaloties aizraujošā prāta spēlē. Barkavas patiesā vērtība ir tās cilvēki, viņu atmiņas un stāsti veido mūsu kopīgo vēsturi.

Informāciju apkopoja DAIGA PUĶĪTE, Madonas novada bibliotēkas metodiskā darba vadītāja

Avots: Madonas Novada Vēstis
Datums: Oktobris, 2026

Siguldas novada bibliotēku darbinieki pilnveido zināšanas pieaugušo izglītībā, mūžizglītībā un iekļaujošā izglītībā

No 3. līdz 10. oktobrim Siguldas novada bibliotēku darbinieki piedalījās "Erasmus+" mobilitātē Grieķijā, Patrā, kur darba ēnošanas laikā iepazina pieaugušo izglītības un mūžizglītības organizēšanas pieredzi, iekļaujošas izglītības pieejas, darbu ar senioriem un bibliotēku lomu vietējās kopienas izglītošanā.

Mobilitātē piedalījās darbinieki no Siguldas novada bibliotēkas un Krimuldas, Lēdurgas un Sidgundas bibliotēkas. Darba ēnošana norisinājās Ahajas Pieaugušo izglītības institūtā (*Achaia Adult Education Institute*), kas darbojas pieaugušo izglītības, mūžizglītības un sabiedrības iekļaušanas jomā. Mobilitātes laikā dalībnieki iepazinās ar organizācijas īstenotajām izglītojošajām aktivitātēm, kursiem un projektiem, piedalījās semināros, diskusijās un radošajās aktivitātēs, kā arī apmeklēja bibliotēkas, ar kurām organizācija sadarbojas un īsteno aktivitātes pieaugušo izglītībā.

Viens no mobilitātes galvenajiem uzsvariem bija iekļaujoša izglītība un iespējas iesaistīties mūžizglītībā dažādām sabiedrības grupām, tostarp senioriem un cilvēkiem ar mazākām iespējām. Programmas laikā notika arī tikšanās ar Ahajas Pieaugušo izglītības institūta Grāmatu klubu. Tā bija iespēja iepazīt lasīšanas veicināšanas un kopienas iesaistes pieredzi, kā arī pārrunāt grāmatu klubu nozīmi pieaugušo izglītībā un sociālās mijiedarbības veicināšanā.

Būtiska mobilitātes programmas daļa bija veltīta medijpratībai, digitālajai pratībai un pieaugušo izglītības metodēm. Dalībnieki piedalījās semināros un prezentācijās, iepazinās ar digitālajiem rīkiem un aktuālajām tendencēm, kā arī iesaistījās grupu darbā. Šīs tēmas ir īpaši nozīmīgas darbā ar senioriem un citiem pieaugušajiem, kuri vēlas pārliecinošāk izmantot digitālās tehnoloģijas, orientēties informācijas daudzveidībā un atpazīt uzticamus informācijas avotus. Bibliotēkām ir būtiska loma digitālās plaisas mazināšanā, sniedzot praktisku atbalstu un veicinot iedzīvotāju patstāvību ikdienā. Mobilitātes laikā dalībnieki iesaistījās arī radošās aktivitātēs, iepazīstot dažādas metodes darbā ar pieaugušo auditoriju. Šādas pieejas ļauj mācību procesu veidot daudzveidīgāku, saistošāku un pieejamāku cilvēkiem ar atšķirīgām interesēm, pieredzi un mācīšanās vajadzībām.

"Erasmus+" mobilitāte sniedza iespēju Siguldas novada bibliotēku darbiniekiem iepazīt Grieķijas pieredzi un arī dalīties pieredzē par bibliotēku darbu Latvijā. Dalība "Erasmus+" mobilitātē apliecināja starptautiskās pieredzes apmaiņas nozīmi bibliotēku profesionālajā attīstībā un stiprināja izpratni par bibliotēkām kā atvērtu, pieejamu un iekļaujošu mūžizglītības vidi ikvienam.

Plašāka informācija par "Erasmus+" mobilitātes braucienu pieejama tīmekļvietnē www.sigulda.lv, sadaļā "Aktuāli".

Aktivitāti līdzfinansē Eiropas Savienība.

Līdzfinansē Eiropas Savienība

Avots: Siguldas Novada Ziņas
Datums: 27.10.2026

Nacionālo un starptautisko pētījumu rezultāti parāda, ka ievērojamai daļai Latvijas skolēnu ir nepietiekams lasītprasmes līmenis un grūtības ar teksta izpratni, turklāt skolēnu vidējie sasniegumi lasītprasmē pēdējos gados samazinājušies. Kritums vērojams visās skolēnu grupās, ko, iespējams, ietekmēja gan pandēmija, gan straujā digitalizācija, gan pārejas posms Skola 2030 ieviešanā.

Tāpēc lasītprasmes veicināšana pašvaldībās ir kļuvusi par virzienu, kuram jāpievērš uzmanība. Vietvaras ir tiešās izglītības iestāžu un vietējo bibliotēku dibinātājas, tāpēc tām ir būtiska loma praktisko risinājumu un atbalsta sistēmu ieviešanā. Pašvaldības sadarbībā ar Izglītības un zinātnes ministriju (IZM) veido metodiķu un ekspertu tīklu. Skolas ievieš jaunas prakses. Pašvaldību publiskās un skolu bibliotēkas aktīvi iesaistās nacionālajās programmās, kā arī organizē lasīšanas izaicinājumus un citus pasākumus lasītprasmes veicināšanai.

Metodiskais tilts jāveido no jauna

Ingrīda Zilgalve, Cēsu novada pašvaldības metodiķe valodu mācību jomā un Priekuļu pamatskolas latviešu valodas skolotāja teic, ka lasītprasmes veicināšana notiek visos priekšmetos, ne tikai latviešu valodā.

Ingrīda Zilgalve, Cēsu novada pašvaldības metodiķe valodu mācību jomā un Priekuļu pamatskolas latviešu valodas skolotāja teic, ka lasītprasmes veicināšana notiek visos priekšmetos, ne tikai latviešu valodā. Turklāt izglītībā ir akcents uz diferencētu darbu, pašvadītu darbu, tajā visā tiek integrēta arī lasītprasme, jo mērķu sasniegšanai skolēnam vispirms ir nepieciešama tekstpratība. Aizvadītajā gadā Izglītības pārvalde un Cēsu novada pašvaldības metodiķi organizēja gan domnīcas, gan seminārus, gan kursus, kā skolām integrēt lasītprasmi dažādos skolas procesos. Pagājušajā mācību gadā Valsts izglītības attīstības aģentūra sadarbībā ar IZM, pašvaldībām un skolām organizēja pārbaudes darbus, lai iegūtu objektīvus datus par izglītības satura apguves kvalitāti, kas palīdzētu pieņemt lēmumus izglītības kvalitātes uzlabošanai. "Monitoringa darbos redzam, ka daudzas kļūdas pieļautas teksta neizpratnes dēļ. Izglītības pārvalde mudina pašiem skolās šos darbus analizēt un tālāk strādāt pie vājajiem punktiem," pastāsta I. Zilgalve.

Tāpat viņa teic, ka pašvaldības metodiķi savā jomā darbojas un strādā ar skolotājiem, diskutē, pārrunā, kā labāk. "Man personīgi ļoti patīk, ka skolā akcentējam pašvadītu mācīšanos, kurā galvenais ir skolēnam apgūt prasmi uzņemties atbildību par savu mācīšanos. Skolotājs māca, vada, bet skolēns ir līdzatbildīgs par to, kā viņam veicas, izvirza mērķi, ko vēlas sasniegt, un soļus, kā to izdarīs. Un ja ir vajadzīga palīdzība, spēj to paprasīt. Savukārt skolotājam ir jāsaprot, kā viņš vēlas strādāt, kāda ir viņa pārliecība, jo pieeju ir daudz, ir reforma pēc reformas, tāpēc nav vienotas metodikas, kā strādāt, lai palīdzētu skolēniem. Līdz ar to šajā laikā skolēniem spēcīgāka kļuvusi angļu, nevis latviešu valoda. Skolēni pat domā angliski un brīdī, kad jāizsakās latviski, teikumu domās tulko no angļu valodas. Turklāt jauniem cilvēkiem angļu valoda ir biežāk un ērtāk pieejama — satura angļu valodā ir daudzkārt vairāk, izvēle lielāka, pieejamas dažādas lietotnes, kā sevi attīstīt, piemēram, to pašu valodas izjūtu. Tā latviešu valodā pietrūkst. Un tas, kas ir latviešu valodā, nav bez maksas. Pozitīvi, ka izdevniecība "Zvaigzne ABC" ir izveidojusi digitālos mācību risinājumus "Māconis", kas skolēniem ir lielisks atbalsts teksta uztverei un attīstībai, mūsu skola to ir abonējusi. Tur ir arī lasāmgrāmatas un pat klausāmgrāmatas, jo ir bērni, kas labāk uztver klausoties," vērtē pedagoģe.

Grūtības mācībās var rasties arī it kā ar tām nesaistītu iemeslu dēļ — saspīlējums attiecībās ar klases biedriem, strīds, nepieņemšana, atgādina I. Zilgalve: "Sociālās prasmes ir ļoti svarīgas. Ja skolēns ir emocionāli uzvilkts, viņam būs vienalga, kāda grāmata ir priekšā. Un ja vēl mājās nav, kas emocionāli atbalsta, tad skolēnam ir pavisam grūti. Tamdēļ, ja pamanu bērnā kādas izmaiņas, cenšos nepiespiesti parunāties, kaut vai īsu brīdi starpbrīdī, laikā un vietā, kur viņam ir ērti. Skolēnam ir svarīgi, ka viņš ir ieraudzīts, pamanīts, sadzirdēts. Tāpat būtiski palīdzēt skolēnam sev noticēt, ka viņš var. Bērniem, kuriem mācības padodas viegli, ir jādod izaicinošāki uzdevumi, lai ir lielāka motivācija darīt. Es, piemēram, lasu "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijas" grāmatas, pazīstot savu skolēnus, redzu, kuram kura grāmata varētu patikt, pastāstu kaut ko par grāmatu vai situāciju, ko tajā, iespējams, neesmu līdz galam sapratusi un vēlētos zināt bērna viedokli, tādējādi viņu arī rosinot grāmatu izlasīt. Akceptēju jebkuru grāmatu, ko bērns izlasa, katras saturs ir instruments sarunai. Tai nav jābūt nopietnai, sarežģītai lasāmvielai, tie var būt arī humora stāsti, īsi, smieklīgi teksti. Kādam tas šķiet nevajadzīgi, bet tas ir ļoti vajadzīgi — lai bērni lasa, lai smejas un smīdina citus. Taču bērniem patīk arī citi darbi, piemēram, Dzintara Tilaka grāmatas, zināmākā ir "Zlatas ceļš" par meiteni, kura pēc kara sākšanās Ukrainā mēro ceļu uz Latviju. Tāpēc katrs veids, kā mums izdodas bērnus rosināt lasīt, ir pareizs."❑

Radoši rosina bērnus lasīt vasarā

Arī publiskajās bibliotēkās ir pasākumi, kas veicina lasīšanu. Līgatnes pilsētas bibliotēkā ir gan lasītāju klubiņš, gan lasītāju pēcpusdiena, dzejas vakars. Tomēr lasītāju klubiņā piedalās tikai seniori, šogad jaunieši neapmeklēja dzejas vakaru, lai gan pērn tajā piedalījās. Vispār bibliotēkas vadītāja Agnese Osīte novērojusi, ka jaunieši ienāk arvien retāk, jo īpaši pēc tam, kad vietējā vidusskola kļuva par pamatskolu.

Vasarā bibliotēkā notika fotoakcija bērniem "Noķerts lasot 2026", kur katru nedēļu bija aicinājums atsūtīt foto par atbilstošo tematiku un tā dalīties ar saviem lasīšanas piedzīvojumiem, piemēram, visbiezākā vasaras grāmata, grāmata un hobijs, visa ģimene lasa, lasu zem koka, lietainās dienas grāmata, grāmata ceļojumā, smieklīgākais lasīšanas foto, lasu kopā ar mājdzīvnieku. A. Osīte teic: "Lasīšanas veicināšanas akcija noris katru gadu. Šogad gan bija viszemākā aktivitāte, piedalījās vien septiņi bērni. Bērniem un jauniešiem tiek rīkotas arī spēļu pēcpusdienas un kopā lasīšanas pēcpusdienas, bet aktivitāte arvien samazinās. Lai piesaistītu jauno paaudzi, krājumu papildinām arī ar grāmatām angļu valodā. Piedalāmies "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijā". Rudenī un ziemā mēdzam rīkot stāstu konkursus — ap Halovīnu un Ziemassvētkiem."

Līgatnes pagasta bibliotēkas vadītāja Madara Vorza jau otro vasaru organizēja lasītveicināšanas akciju "Lasi, krāj, saņem". Šovasar tajā piedalījās 30 bērni, kopā izlasīja 165 grāmatas, kas ir divreiz vairāk nekā pērn. Viņa pastāsta, ka pasākuma ideja radās, atceroties savu bērnību, kad patika iet uz veikalu un izvēlēties, kuras lietas nopirkt: "Doma bija dot iespēju bērniem pašiem izvēlēties savu apbalvojumu par izlasīto grāmatu. Tātad bērns izlasa grāmatu, aizpilda atsauksmju lapu un par to saņem taloniņu, turklāt, ja grāmata biezāka par 300 lapām, tad divus taloniņus. Balvinas sadalītas kategorijās — tās kuras var samainīt pret vienu, diviem vai trīs taloniem. Tā lasītveicināšanas pasākumā tika iekļauta arī neliela matemātika. Bija prieks redzēt, ka bērni pirka arī skolai nepieciešamās lietas, ne tikai rotaļlietas."

Bibliotekāre vērtē, ka ne visas bija biezas un vecumam atbilstošas grāmatas, bet svarīgākais, ka bērni ar prieku nāca pēc tām: "Nevajadzētu bērnus spiest lasīt, tas bieži panāk pretējo efektu, vienkārši jādod tāda iespēja, grāmatām jābūt pieejamām. Un nevajadzētu noniecināt bērna izvēles. Lasītprasme un vēlme attīstās, to darot. Jāļauj arī meklēt savu žanru. Jaunajiem lasītājiem vienmēr mēģinu iedot līdz vismaz divas grāmatas un tā arī saku — nepatīk, nemokies, nes atpakaļ, meklēsim citu. Vai tas vienmēr nostrādā, nē, bet ceru, ka grāmatas izvēles pieredzi tas padara nedaudz patīkamāku."❑

Palīdzēt katram atrast savu ceļu pie grāmatas

Lasītveicināšanas aktivitātes Raunas pamatskolā rūpīgi plāno un pārdomā, lai ikviens audzēknis justos iesaistīts un atrastu sev piemērotāko veidu, kā tuvoties grāmatu pasaulei. Skolas bibliotekāre Inga Cera uzsver: "Man ir svarīgi, lai lasīšana nebūtu tikai pienākums vai uzdevums, kas jāizpilda, bet gan iespēja piedzīvot ko interesantu, aizraujošu, radošu un reizēm pat neparastu. Lai katrs bērns saprastu, ka grāmata var kļūt par draugu, piedzīvojumu, iedvesmas avotu un iespēju uz brīdi nokļūt pavisam citā pasaulē."

Bibliotēka organizē daudzveidīgus lasītveicināšanas pasākumus. Inga Cera vērtē, ka spilgtākais un veiksmīgākais noteikti ir "Lielais lasīšanas BINGO". Skolēniem pērn tika piedāvātas divas atšķirīgas BINGO kartītes — viena 1.–3. klašu, otra 4.–9. klašu audzēkņiem. Katrā kartītē ir lasīšanas uzdevumi, kas mudina izmēģināt ko jaunu un paskatīties uz lasīšanu no cita skatupunkta. Aktivitāte radīja azartu un vēlmi iesaistīties. "Bija prieks redzēt, ka bērni arī seko līdzi saviem rezultātiem, priecājas par paveikto un ar aizrautību cenšas sasniegt nākamo BINGO," par pieredzēto teic bibliotekāre.

Šajā aktivitātē aizvadītajā mācību gadā izlasītas 7538 lappuses un 79 grāmatas. "Tie ir skolēni, kuri atrada laiku grāmatai, iepazina jaunus varoņus un atklāja prieku par lasīšanu," vērtē bibliotekāre un piebilst, "arī šogad jau sācies "Lielais lasīšanas BINGO". Īpašs prieks, ka izdevies iesaistīt ne tikai skolēnus, bet arī viņu vecākus, vecvecākus un pedagogus! Šogad esam arī ieviesuši papildu motivāciju — klases savā starpā sacenšas, kura aizpildīs un iesniegs visvairāk BINGO kartīšu. Uzvarētājus gaida īpaša balva — kino seanss skolas bibliotēkā! Ceru, tas vēl vairāk saliedēs klases un radīs papildu prieku par kopīgi paveikto.

Kā otru ļoti veiksmīgu un skolēnu iemīļotu aktivitāti varu minēt "Lielo lasīšanas dienu skolā". Tad uz brīdi apstājas ikdienas steiga un visa skola pievēršas lasīšanai. Skolēni kopā ar mācību priekšmetu skolotājiem, klašu audzinātājiem, bibliotekāri vai direktoru lasa pašu izvēlētās grāmatas. Katrs skolēns un katra klase var ļaut vaļu fantāzijai un izdomāt, kā padarīt lasīšanas brīdi īpašu. Šādu dienu skolā parasti organizējam februārī, un tā ir kļuvusi par vienu no gaidītajām lasīšanas tradīcijām," atklāj I. Cera.

Bibliotekāre uzsver, ka ļoti nozīmīga un vienlaikus sirsnīga skolas lasītveicināšanas daļa ir sadarbība ar skolas lasītāju klubiņu un tā vadītāju Ilzi Podnieci: "Šī sadarbība ir radījusi skaistu un īpašu tradīciju — "Kakao ar grāmatu", kas bibliotēkā notiek reizi mēnesī. Mēs patiešām dzeram kakao un sarunājamies par lasīto. Tie ir brīži, kuros bibliotēka kļūst par vietu, kur satikties, un grāmata — par sarunas sākumu. Manuprāt, tieši tādas tikšanās palīdz veidot piederības sajūtu un parāda, ka lasīšana var būt arī kopīgs piedzīvojums." Tāpat bibliotekāre uzsver, ka ne mazāk svarīga ir sadarbība ar Raunas pamatskolas pirmsskolu. Paši mazākie grāmatu pasauli iepazīst, izmantojot "Pasaku rītus ar brīnumaino koferi": "Svarīgi, lai interese par grāmatām veidotos jau agrīnā vecumā, jo mīlestība pret lasīšanu bieži vien sākas tieši ar kopīgi lasītu pasaku, pieaugušā balsi un sirsnīgu mirkli."❑

Lappusi sagatavojusi
IVETA ROZENTĀLE

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem

MAF Mediju atbalsta fonds

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par saturu atbild projekta īstenotājs izdevniecība SIA "Cēsu Druva".

Avots: Druva
Datums: 06.11.2026

Kas notiek tepat dīķī

SARMĪTE FELDMANE,
teksts un foto

Raunas bibliotēkā interesentiem bija iespēja, ielūkoties mikroskopā vērot zooplanktonu, kas dzīvo tepat vietējā dīķī, uzzināt par pētnieku darbu, meklējot risinājumus, kā attīrīt ūdeni.

"Vasarā pētnieki visos trijos mūsu dīķos ņēma ūdens paraugus, lai izpētītu ekosistēmu un rastu risinājumu, kā uzlabot ūdens kvalitāti. Kaut dīķi regulāri tiek tīrīti, ātri savairojas aļģes, rodas nogulsnes. Dīķī, kurā ir strūklaka, pirms dažiem gadiem ielaidām amūrus," stāsta Raunas pagasta pārvaldes vadītāja Linda Zūdiņa un piebilst, ka Smiltenes novada pašvaldība projektā "RE-FRESH" sadarbībā ar partneriem, meklē risinājumu, kā attīrīt dīķu ūdeni ilgtermiņā. Ar raunēniešiem tikās "Bior" vadošā pētniece un Akvakultūras pētniecības un inovāciju infrastruktūras centra vadītāja Dr. biol. Inta Dimante-Deimantoviča.

"Barības vielu piesārņojums, jo īpaši no fosfora, joprojām ir drauds ezeru un dīķu ūdens kvalitātei un ekoloģiskajai veselībai. Paaugstināts barības vielu līmenis var radīt dažādas problēmas. Diemžēl daudzi no pieejamajiem rīkiem, lai ilgtspējīgi samazinātu barības vielu slodzi un atjaunotu ūdens kvalitāti, ir pārāk dārgi vai var būt kaitīgi zivīm un citiem ūdens organismiem," stāsta pētniece un atklāj, ka Raunas dīķi ir tikai viens no izpētes objektiem.

Daudzkārt tiek uzsvērts, ka atkritumi ir resurss, tādi ir arī dzeramā ūdens attīrīšanas atlikumi. Patlaban tie nonāk atkritumu poligonā. "Tiek izstrādāta testēšanas metode "Rīgas Ūdens" ražotajiem dzeramā ūdens attīrīšanas atlikumiem, lai noteiktu, kāda pirmapstrāde ir nepieciešama, lai materiālu izmantotu. Dūņas attīrām, karsējot dažādās temperatūrās, mazgājot, lai atbrīvotu no kaitīgām vielām, piemaisījumiem un dabūtu alumīnija sāļus. Tos var izmantot ūdenstilpju tīrīšanai. Alumīnija sāļi saista ūdenī nevēlamās vielas un veicina to izgulsnēšanos. Tie saista fosforu un nodrošina tā uzglabāšanu nogulumos, novēršot nonākšanu ūdenī un samazinot aļģu augšanai pieejamās barības vielas," skaidro Inta Dimante-Deimantoviča.

Pirms tikšanās viņa Raunas triju dīķu kaskādes vidējā ūdenstilpē bija paņēmusi ūdens paraugu un mikroskopā ikviens varēja pavērot, cik dzīvīgs ir zooplanktons. Dažam tas atgādināja skrejošas blusiņas, citam mazus kurkuļus. Ne viens vien viedtālrunī iemūžināja mikroskopā redzamo.

Pētniece gan vērtē, ka parasti oktobra nogalē ūdens jau ir auksts, bet šajā dīķī tas tik ātri neatdziest. Tāpat arī reti šos organismus var ieraudzīt tik lielus, kas var liecināt, ka dīķī ir maz zivju.

"Vasarā un tagad rudenī ņēmām paraugus, nākamgad arī to darīsim vairākkārt, tad būs precīzāka ekoloģiskās situācijas analīze. Nākamgad dīķī liksim eksperimentālos cilindrus, lai pārliecinātos, kāda ir to iedarbība," pastāsta pētniece un uzsver, ja dīķis tīrīts pirms desmit gadiem, dūņas ir uzkrājušās pārāk ātri. Iemesli var būt visdažādākie, arī pīles, ūdeņi, kas lietus laikā no ielas nokļūst dīķī.

"Vasarās seklos ūdeņos aļģu augšanu veicina fosfors un slāpeklis. Aļģes atmirst, veidojas nogulumi. Alumīnija sāļi noglabā fosforu. Jo tā mazāk, jo aļģēm mazākas iespējas aug," stāsta pētniece un uzsver, ka metode var būt efektīva tikai tad, ja ūdenstilpē nepieplūst neattīrīti notekūdeņi. "Ja piesārņojums aizvien nonāk ūdenī, tad mēģinājums to attīrīt ir laika un naudas šķērdēšana. Protams, pavisam no fosfora dīķi neatbrīvosim. Putni tur dzīvos un piesārņojums radīsies," saka Inta Dimante-Deimantoviča un piebilst, ka arī jārēķina, cik izmaksā dzeramā ūdens attīrīšanas atlikumu attīrīšana un kā tos var tālāk izmantot.❑

◆TAS IR INTERESANTI. Raunēnieši ir gan ieinteresēti ūdens mikropasaulē, gan vēlas uzzināt, ko varētu darīt, lai ezeri un dīķi neaizaug. "Bior" vadošā pētniece un Akvakultūras pētniecības un inovāciju infrastruktūras centra vadītāja Dr. biol. Inta Dimante-Deimantoviča (no labās) atklāj, ko dara pētnieki.

Avots: Druva
Datums: 03.11.2026

Kad sāpes pārtop stāstos

#LaiksLasīt

Inga Grencberga: "Teicu – ja es šo uzrakstītu grāmatā, tad lasītāji apgalvotu, ka dzīvē tā nenotiek."

Inga Grencberga sarakstījusi trīs grāmatas – 2020. gadā iznāca viņas debijas romāns "Sestā sieva", 2024. gadā – "Marija /derʒə ˈv(j)u/" un 2026. gadā – "Selīna, kā tev klājas?".

Autores vārds daudziem asociējas ar īpašu atklātību, drosmi runāt par dzīvi. Pašai bijusi cīņa ar depresiju, un, kā uzsver rakstniece – ar depresiju ir jāsadraudzējas. Visos savos romānos viņa pauž personiskus un emocionālus stāstus sievietes pasaulē.

"Šis ir tavai grāmatai"

Jaunākais romāns "Selīna, kā Tev klājas?" balstīts uz patiesiem notikumiem, tā centrā ir patiess stāsts par sievieti, kurai šķietami ir viss – mīlošs vīrs, meitiņa un aizraušanās ar deju. Tomēr kādā brīdī viņas pasaule sabrūk. Kā norāda autore, tas nav stāsts par nāvi, bet gan par spēju turpināt dzīvot un atrast sevi no jauna brīdī, kad šķiet, ka dzīves mūzika ir apklususi. Romāns ieguvis 3. vietu apgāda "Zvaigzne ABC" 2025. gada romānu konkursā. "Tas ir manas labākās draudzenes Elīnas dzīvesstāsts. Elīna savā dzīvē gājusi cauri smagiem pārbaudījumiem vienlaicīgi. Man bija sajūta, ka manai draudzenei nebija dots laiks ievilkt elpu starp traģiskajiem notikumiem. Grāmata ir par tuvu cilvēku nāvi – vīra nāvi un bērniņa zaudēšanu. Viss notika pāris gadu laikā nesen dibinātā ģimenē," atklāj I. Grencberga. Tiekoties ar draudzeni, viņa Ingai vienmēr stāstīja, kā klājas, kas notiek viņas dzīvē. "Teicu – ja es šo uzrakstītu grāmatā, tad lasītāji apgalvotu, ka dzīvē tā nenotiek. Nevar būt, ka vienai sievietei vienlaikus jānes tik smaga nasta." Ik pa laikam abu sieviešu sarunās izvirzījās frāze: "Inga, šis ir tavai grāmatai."

Vairs nevēlas sacensties

Grāmatas mugurkauls ir par to, ko sieviete piedzīvo, kā spēj "nest" traģiskas lietas, nepazaudējot gaismu un dzīvesprieku. "Kad satiku draudzeni divas nedēļas pēc vīra bērēm, viņa kafejnīcā ienāca rozā žaketē. Biju gaidījusi, ka mēs satiksimies, raudāsim, Elīna būs neķemmētiem matiem, džemperī ar kafijas traipiem. Un es viņu ieraugu tādu gaišu. Tad viņa pateica: "Inga, es gribu dzīvot. Vai es drīkstu dzīvot tālāk? Vai es drīkstu sākt domāt par to, kā ir dzīvot?" Viņa savos gandrīz četrdesmit gados bija palikusi atraitne ar trīs gadus vecu meitiņu," atceras rakstniece. Grāmatā I. Grencberga minējusi to, ka abām ar Elīnu ir iszīņas ar tekstu: "Draugu vajag". "Tas nozīmē, ka tad noliec visu nost, atliec plānus un ej pie draudzenes jebkurā diennakts laikā. Kad man Elīna pajautā "Kā tev klājas?", varbūt kaut ko nepasaku skaļi, bet es iekšēji atbildu sev uz šo jautājumu. Nevis par vienkāršām lietām, bet skatos jau dziļāk," viņa stāsta.

Šo rindu autorei bija patiess prieks satikt Ingu Grencbergu Grāmatu svētkos un arī pašai izlasīt rakstnieces pēdējo romānu "Selīna, kā tev klājas?".

FOTO: NO PERSONĪGĀ ALBUMA

Sievietei vajag sievieti

Sievietei vajag sievieti. "Tas, ko sieviete spēj dot otrai sievietei, ir neatsverams atbalsts. Arī man bijuši smagi mirkļi dzīvē, un tad, kad šķita nepanesami un neiespējami kaut ko risināt, tieši sievietes bija tās, kuras palīdzēja kaut tikai ar savu klātbūtni. Sieviešu spēks ir kā īsta latviešu bize, ko sapinam kopā," uzsver rakstniece. Viņa savā dzīvē sapratusi, ka vairs nevēlas sacensties ar sievieti darbā, privātajā dzīvē vai uz ielas, piemēram, par to, kā izskatās. "Tas patērē daudz enerģijas nevajadzīgā virzienā. Svarīgāka ir vienkāršība, līdzās būšana, dzīvošana bez salīdzināšanas. Mēs viena otrai esam liecinieces," saka I. Grencberga.

Jau zina nākamās grāmatas varones vārdu

Interesanti, ka visu romānu varoņu vārdi pie Ingas "atnākuši" vēl pirms to tapšanas. "To, ka pirmās grāmatas varoni sauks Alise, zināju jau tad, kad vēl nenojautu, ka būšu rakstniece. Otrās grāmatas vārds Marija bija uzreiz pēc Alises. Savukārt Selīnas vārds man ienāca prātā neilgi pēc tam, kad biju pabeigusi rakstīt "Marija /derʒə ˈv(j)u/", man nebija ne jausmas, par ko rakstīšu, kāds būs šīs sievietes dzīvesstāsts. Interesanti, ka grāmatas varone ir Selīna, bet manu draudzeni sauc Elīna – tāda burtu spēle. Mistiski," viņa atzīst. Rakstniece šobrīd jau zina, kā sauks nākamās grāmatas varoni – tā būs Anna. "Manā galvā lēnām veidojas tēls, viņa iegūst vaibstus, izskatu. Bet kas ar viņu būs noticis un kur viņa mani aizvedīs, man nav ne jausmas," atklāj trīs grāmatu autore.

Arī toksiskas tēmas

Visas rakstnieces grāmatas ir dziļi personīgas. Romānā "Sestā sieva" izmantoti ieraksti no autores dienasgrāmatas, kas sapludināti ar izdomātiem stāstiem un notikumiem. Tikai pati I. Grencberga zina, kuri notikumi šajā stāstā ir īstenība un kuri – izdomāti. Taču patiesība ir tā, ka autore, tāpat kā grāmatas varone Alise, ir sestā sieva (bijusi laulībā ar režisoru Dž. Dž. Džilindžeru). "Grāmatā ir dažādas emocijas – no pozitīvām līdz negatīvām, gana daudz erotikas, azartspēles, narkotikas, medikamentu pārdozēšanas. Tēmas ir gana toksiskas, tāpēc grāmatas vāku rotā uzraksts "18+", par savu pirmo romānu stāsta Inga. "Ceru, beigās man ir izdevies pastāstīt, ka dzīvē notiek dažādi, arī man dzīvē daudz kas bijis. Alise ir īpaša, viņa iemīlas nepareizajā vīrietī, tas sagriež kājām gaisā visu dzīvi," sižetu atklāj rakstniece.

Izdzīvot vēlreiz traumu

Savukārt varones Marijas stāsts ir personīgākais, jo tas balstīts I. Grancmanes bērnībā. "Rakstīju par pieaugušu sievieti, kura dzīvo šķietami piepildītu dzīvi, bet kaut kādā mērā viņa ir ļoti destruktīva, nesaprotama pati sev un apkārtējiem. Rakstot nezināju, ka galvenā grāmatas varone mani aizvedīs atpakaļ manā bērnībā, kad skolas laikā piedzīvoju mobingu," atklāj Inga un atzīst, ka tas viņai pašai bija ļoti terapeitiski, izdzīvot traumu vēlreiz. "Bija svarīgi saprast, kāpēc man principā neizdodas izveidot draudzības, man ir divas draudzenes, kāpēc es līdz trīsdesmit pāri gadiem nespēju nodibināt normālas attiecības. Tā ir trauma no bērnības, kad skolā nevienam neuzticējos. Tas bija kaut kas, ko biju paņēmusi līdzi savā pieaugušo dzīvē," rakstniece ir atklāta. Caur grāmatu viņa mēģināja vest šo mazo meiteni sevi vēlreiz piedzīvot, paskatīties šodienas acīm. "Marija ir destruktīva, viņa veic paškaitējumu – sevis savainošanu. Grāmatas beigās nejauši satikts cilvēks viņai no šīm rētām izveido ļoti skaistu tetovējumu. Izrādījās, ka pāri paliek daudz brīvas vietas labajam," saka I. Grencberga.

Lasa priekšā senioriem

Papildus rakstniecībai I. Grencberga ir arī kustības #LaiksLasīt idejas autore un vēstnese. Viņai radās ideja par kustību, kas ikdienā ikvienam atgādinātu par lasīšanas prieku, par grāmatu īpašo nozīmi. "Kopš esmu ienākusi grāmatu pasaulē kā rakstniece, paralēli savai radošajai darbībai esmu bijusi tāda kā "lasīšanas un grāmatu vēstnese", daudz runājusi ar lasītājiem, cik būtiski ir mums visiem kopā sadarboties, lai popularizētu lasīšanu kā bērnu un jauniešu, tā arī pieaugušo vidē," stāsta Inga.

#LaiksLasīt ir platforma, kurā visi, kuri vēlas, var sanākt kopā – gan lasītāji, gan rakstītāji. "Šajā kustībā mēs esam ļoti atšķirīgi cilvēki, ar dažādām profesijām. Tā mēs varam būt daļa no grāmatniecības vides. Piedalāmies arī lielākos pasākumos, piemēram, Rīgas Grāmatu svētkos, dodamies uz bibliotēkām, esam dažādu pilsētu svētkos," viņa stāsta par kustību. Aptaujas dati liecina, ka pēdējā gada laikā 31 % iedzīvotāju nav paņēmis rokās un izlasījis nevienu grāmatu, un, kā atzīst rakstniece, tas ir satraucošs skaitlis.

Šobrīd aktuāla ir #LaiksLasīt sadarbība ar dakteriem Klauniem. Viņiem ir jauns novirziens, kad dodas ne tikai pie bērniem slimnīcās, bet arī apciemo sociālās aprūpes centrus, lai radītu smaidus arī senioru sejās. "Mēs katru nedēļu braucam uz šiem centriem un vienkārši lasām priekšā grāmatas vecajiem ļaudīm. Tas nav stāsts tikai par to, ka apsēžos un palasu priekšā – tas ir par kopā būšanu, sarunām. To visu dara brīvprātīgie, mēs esam bezbudžeta organizācija. Tās ir jaukas pēcpusdienas, veidojas jaunas draudzības," stāsta Inga Grencberga. AMZ

Laura Felša

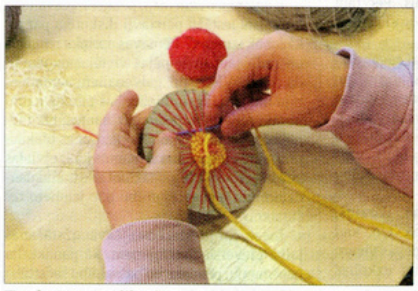
Avots: Alūksnes un Malienas Ziņas
Datums: 03.11.2026

Pustumsā pie mazas gaismiņas ir īstā atmosfēra spoku stāstiņiem.

Rūpīgs roku darbs.

Top krūzītes paliktnis.

Cīsiņspoku gatavošanas meistarstiķis.

Bibliotēkā netrūkst ne radošuma, ne piedzīvojumu

Ilona Fērmane

Skolēnu brīvdienas ir īstais laiks, lai uz mirkli noliktu malā ikdienas steigu, izmēģinātu kaut ko jaunu un ļautos piedzīvojumiem. Naukšēnu pagasta bibliotēkā šim laikam bija sagatavota īpaša programma – radošo darbnīcu nedēļa, kurā bērni varēja gan apgūt jaunas prasmes, gan izgatavot pašu rokām darinātas lietas, gatavot gardumus un piedalīties noslēpumainā Spoku vakara norisēs. Kā pastāstīja bibliotēkas vadītāja Kadrija Mičule, rosības netrūka, un par galveno ieguvumu kļuva ne vien paveiktais, bet arī kopā piedzīvotais.

Viss sākās ar nodarbi, kas prasīja pacietību, rūpību un neatlaidību. Pirmajā radošajā darbnīcā dalībnieki no dzijas uz kartona pamata auda krūzīšu paliktņus. Šāds darbiņš nav paveicams vienā acumirklī – jāapgūst paņēmiens, jāseko līdzi katrai darbībai un pamazām jāvirzās uz rezultātu. Taču arī tad, ja paliktnis vēl nebija līdz galam pabeigts, gandarījums par paveikto un lepnums par savu veikumu bija katram. Reizēm tieši šādi nelieli darbiņi māca vienu no svarīgākajām prasmēm – nepamest iesākto pusceļā.

Nākamajā darbnīcā talkā nāca krāsainas šenila stieples, no kurām tapa dažādi jautri radījumi. Bija ķirbji, divu veidu suņuki un mīļīgs briedītis. Daži dalībnieki ar darbošanos aizrāvās tik ļoti, ka paguva izveidot četrus un pat vairāk darbiņu. Katrs atrada arī savu darinājumu pielietojumu: vienam tas kļuva par galda rotājumu, citam – par atslēgu piekariņu, bet vēl kādam tapa īpašs dekors zīmulim. Tātad radošumam ne vienmēr vajadzīgi sarežģīti materiāli vai lieli izdevumi. Dažkārt pietiek ar vienkāršu izejmateriālu un ideju, ko tas palīdz īstenot.

Savukārt ceturtdiena bija veltīta kulinārijas piedzīvojumiem. Lai Spoku vakarā būtu, ar ko pacienāt apmeklētājus, bibliotēkā iekārtoja piecas gardumu gatavošanas stacijas. Tajās tapa cīsiņspoki un cīsiņzirnekļi, maizītes ar šokolādi, kurām bija gan acis, gan zobi, krāsaini rudens lapu cepumi, kā arī augļi un zefīri, ko mērcēt izkausētā šokolādē. Katrs dalībnieks izmēģināja roku visās piecās stacijās, tāpēc iespēja iejusties gardumu meistara lomā bija ikvienam.

Par to, ka pašu gatavotam ēdienam ir īpaša garša, vislabāk liecina kāda mazā meistara atziņa: «Es nemaz nevarēju iedomāties, ka tik garšīgi var būt cīsiņi, kad pats gatavo!» Šajā teikumā ir gan bērna pārsteigums, gan atklājums, ko pieaugušie reizēm piemirst: pašam darbojoties, pat labi pazīstama lieta var kļūt interesantāka. Turklāt gardumi vēlāk tika celti galdā Spoku vakarā, tāpēc bērni varēja iepriecināt arī citus. Bibliotekārēm pēc cienasta baudīšanas atlika vien novākt tukšos traukus.

Taču vakara galvenais piedzīvojums bija saistīts ar noslēpumu. Bibliotēka, kas ikdienā ir mājīga un aicinoša, šoreiz bija pārvērtusies par mazliet baisāku vietu. Sanākušie drosmīgi pievērsās arī nopietnākam jautājumam – ko latviešiem nozīmē Veļu laiks, kas ir Halovīni un kas šajās tradīcijās kopīgs, bet kas atšķirīgs. Tādējādi spocīgā noskaņa kļuva par iemeslu sarunai par kultūru un tradīcijām un arī par to, kāpēc reizēm ir pat noderīgi mazliet pabaidīties.

Un tad atklājās, ka no grāmatas nolaupīts dzejolis! Lai to atrastu, bija jāseko pēdām un jāatrisina bibliotēkā paslēpušos draudzīgo spociņu sagatavotie uzdevumi. Noderēja gan zirnekļburti spīdmākonī un mošķīšģīmji Lielgrāmatā, gan kastaņvārdi, rēbusi, mīklas un vēl citi atjautības pārbaudījumi. Uzdevumi nebija no vieglajiem, jo īpaši komandām, kurās nebija pieaugušo palīgu. Tomēr visiem izdevās atrast pazudušo dzejoli.

Ar to piedzīvojumi nebeidzās. Katra komanda izdomāja savu spoku stāstiņu un izstāstīja to pārējiem. Tātad bērniem bija jāliek lietā ne tikai atjautība un vērīgums, bet arī iztēle un prasme sadarboties. Grāmata šajā vakarā nebija vienkārši plauktā nolikta lasāmviela – tā kļuva par ierosmi meklēšanai, spēlei un pašiem saviem stāstiem.

Radošo darbnīcu nedēļa Naukšēnu bibliotēkā noslēdzās ar mierīgu, bet precīzitāti un pacietību prasošu nodarbi. Pēc spociņu aiziešanas un bibliotēkas ierastā izskata atgūšanas bērni pievērsās zvaigžņu veidošanai no grāmatu lapām un nolietotu grāmatu dekoratīvai locīšanai. Pirms darba sākšanas pārrunāja lietu, īpaši papīra, otrreizēju izmantošanu. Bērniem atgādināja arī to, ka mājās nedrīkst locīt vai plēst lapas no jebkuras grāmatas, vispirms nepajautājot vecākiem, vai tā vairs nav derīga lasīšanai un ir piemērota radošiem darbiem.

Katram bija sava iecere, kā izmantot izveidoto zvaigzni: kāds to liks Ziemassvētku eglītes galotnē, cits ar to rotās māju, bet vēl kāds zvaigznīti izkrāsos. Grāmatu dekoratīvajai locīšanai tika piedāvāti vairāki varianti, un piemērotāko izvēlējās kopīgi. Bērni pārliecinājās, ka šis darbs nav nemaz tik sarežģīts, ja vien apgūts locīšanas ritms un ievērota precizitāte.

Tā noslēdzās radošo darbnīcu nedēļa, bērniem līdzi aiznesot ne tikai pašu rokām darinātus darbiņus, bet arī jaunas prasmes, idejas un gandarījumu par paveikto. Naukšēnu bibliotekāres ir pateicīgas vecākiem, kuri rosina bērnus doties bibliotēkas piedzīvojumos, un īpaši tiem, kuri paši nāk līdzi un iesaistās kopīgajā darbošanās procesā. Bērni to novērtē, un priecājas arī bibliotēkas darbinieces. Šāda līdzdalība veido ne tikai jaukas atmiņas, bet arī kopīgu pieredzi, kurā pieaugušie un bērni ir līdzvērtīgi darītāji.

«No 9. līdz 16. novembrim ir Ziemeļvalstu literatūras nedēļa, kad, kā daudzās citās bibliotēkās, arī Naukšēnos notiks Rīta stundas lasījumi,» teic bibliotēkas vadītāja K. Mičule. «No 11. novembra līdz 12. decembrim ir Eiropas autoru dienas. To laikā 30. novembrī aicināsim uz Grāmatu draugu kluba tikšanos. Pašlaik pie mums ir arī Valmieras muzeja ceļojošās izstādes «Zīmogs – laikmeta liecinieks» un «Puzuri». Iedvesmojoties no šīs izstādes, 23. novembrī aicinām uz Puzuru veidošanas darbnīcu.»

Avots: Liesma
Datums: 30.10.2026

Kas palika starp pērn izdoto Mērsraga grāmatu rindām?

Evija Liparte

17. oktobrī Mērsraga bibliotēkā uz sarunu par grāmatās «Mērsrags. Ciemats, kam pie jūras mūžs» neizstāstīto aicināja to autore, bijusī Mērsraga TIC vadītāja Inga Hartika un bibliotēkas vadītāja Maira Petere. Gadu pēc grāmatu izdošanas lasītāji tika aicināti dalīties iespaidos, pārdomās, atmiņās un stāstos, kā arī atnest grāmatās nepublicētas fotogrāfijas par Mērsragu.

Inga Hartika katram atnākušajam pateicās par iesaistīšanos un lūdza pastāstīt, kas jauns uzzināts no Mērsraga grāmatām, kas licis aizdomāties un ar ko vēl varētu tās papildināt. Izrādījās, ka daži dalībnieki grāmatas vēl nav lasījuši, bet gaida uz tām rindā radu lokā. Mērsraga grāmatas ceļo pa pasauli: tās lasa ne vien Talsu un Tukuma novados vai Rīgā, bet arī tālbraucējs kapteinis jūrā pie Ķīnas krastiem. Bibliotēkas vadītāja Maira Petere aicināja negaidīt, bet nākt un izmantot bibliotēkā pieejamos grāmatu eksemplārus.

Vairāki lasītāji Mērsraga grāmatās atraduši ziņas par saviem radiniekiem un viņu fotogrāfijas. Vīriešiem interesējusi informācija par šeit būvētajiem buriniekiem, kam pirmajā grāmatā veltīta atsevišķa nodaļa. Dažas stāstu autores atzina: labi, ka viņu atmiņas fiksētas, jo tagad visu vairs neatceras. Inga uzsvēra, ka katrs vienu un to pašu atminas mazliet citādi. Maira ar prieku atcerējās sadarbību ar Ingu, veidojot grāmatu nodaļu par bibliotēku, un atzina, cik žēl, ka citas iestādes materiālu vākšanā bijušas mazāk atsaucīgas. Maira pauda cerību, ka būtu vērts veidot šo grāmatu turpinājumu.

Grāmatas saved kopā interesentus

Mērsraga grāmatu autore vēstīja par atgriezenisko saiti, kādu saņem: cilvēki sūta bildes, kurās viņi kopā šķirsta, apspriež šīs grāmatas. Rīgas Centrālās bibliotēkas galvenā bibliotekāre Evija Liparte atklāja, kā bibliotēkas krājumā esošās Mērsraga grāmatas ļāva iepazīties ar bijušo mērsradznieci Upīšu Aigu, kurai tagad ir cits uzvārds, tomēr Mērsrags joprojām tuvs, tāpēc arī Aiga vēlējusies izlasīt grāmatas par šo ciemu.

Bijusī mērsradzniece Līga Krikauska akcentēja: šodienas saruna liecina, ka Mērsraga grāmatas ir dzīvas, jo turpinām tajās iedziļināties, pētīt gan grāmatās aprakstītās, gan neietvertās tēmas. Līgas iecere ir projekts mērsradznieku lokālpatriotisma veicināšanai, piesaistot profesionālu dzimtu pētnieku. Līgu interesē arī lībiešu ietekme šejienes kultūrtelpā.

Jānis Krikauskis, kas pēta Krievragciema un Ķūļciema vēsturi, norādīja uz vēl neizmantotu avotu Mērsraga vēstures izzināšanai: 1920.–1940. gada pasu grāmatām, kas glabājas Rīgas arhīvā un ietver ziņas par vairāk nekā 1200 personām, lielākoties arī fotogrāfijas. Viņš rosināja iegūt to digitālās kopijas, lai informācija būtu pieejama vietējiem interesentiem.

Grāmatu «Mērsrags. Ciemats, kam pie jūras mūžs» autores Ingas Hartikas (no kreisās) aicinājumam parunāt par tajās iekļautiem un neiekļautiem atmiņu stāstiem, kā arī atnest grāmatās nepublicētas fotogrāfijas bija atsaukušies dažādu paaudžu esošie un bijušie mērsradznieki. Autores foto

Vairāki klātesošie uzreiz izrādīja interesi uzzināt vairāk par saviem radiniekiem. Savukārt Ingas Hartikas abu Mērsraga grāmatu izveidei izmantotie materiāli ikvienam pieejami Rojas Jūras zvejniecības muzeja Kaltenes filiālē.

«Mērsrags, kas nav grāmatās, varbūt sākas tieši ar Tavu stāstu!» – bija rakstīts šī pasākuma afišā.

Atsaucoties aicinājumam, klātesošie bija atnesuši fotogrāfijas un dalījās gan pašu piedzīvotajā, gan no citiem dzirdētajā. Izskanēja arī atmiņas par Mērsraga kultūras dzīvi un pašdarbības kolektīviem, kam, kā atzina to dalībnieki, vienmēr bijusi nozīmīga vieta ciema dzīvē. Dziesmotajā revolūcijā Mērsraga dziedātājus pat nofilmējis leģendārais operators Juris Podnieks.

Ar nožēlu tika runāts par fotogrāfijām, kas nereti tiek sadedzinātas (piemēram, kad mājas paliek bez īpašniekiem vai tie mainās).

Tika pieminētas konkrētas personas. Tiem, kas mācījušies Mērsraga skolā padomju laikā, spilgtā atmiņā palicis ilggadējais direktors Kārlis Baumanis – vizuāli iespaidīgs, liela auguma cilvēks, kas saistoši pasniedzis vēsturi. Bijusī vēstures skolotāja Dace Rožkalne atzinās, ka profesionālo dzīves ceļu izvēlējusies, tieši K. Baumaņa parauga iedvesmota.

Atklājās arī tēmas, kuras ļoti maz atspoguļotas Mērsraga grāmatās: lībiešu klātbūtne šajā teritorijā, sveštautiešu ierašanās un dzīve Mērsragā kā slēgtajā zonā padomju laikā, pāru mīlas un kopdzīves stāsti, atsevišķu dzimtu vēsture, pareizticība.

Grāmatu nekad nevar pabeigt, rezumēja mērsradznieks rakstnieks Guntars Ceravs. Nemitīgi nāk klāt jauni fakti, notikumi. Dienu pirms šīs tikšanās Mērsrags ieguva viedā ciema statusu. Arvien vēl atrodas cilvēki, kuri kaut ko atceras par senākiem laikiem. Guntars atzinās, ka dzīve viņu vairākkārt spiedusi meklēt nepieciešamo informāciju un to viņš atradis tieši šajās grāmatās.

«Mērsrags ir vislabākā vieta pasaulē!» bilda Ēriks Fībigs. Citi klātesošie piekrita, atzīstot, ka šo domu vajag popularizēt.

Visu pasākuma dalībnieku kopīgs viedoklis bija, ka Mērsraga stāsti vēl nebūt nav izstāstīti. Lai gan par Mērsragu jau izdotas grāmatas, visu nekad nav iespējams apzināt, aprakstīt un atklāt līdz galam. Ja vien cilvēkiem būtu interese dalīties savās atmiņās, pieredzē un dzirdētajos stāstos, tos vajadzētu turpināt apkopot un saglabāt nākamajām paaudzēm.■

Avots: Talsu Vēstis
Datums: 20.10.2026

Es būšu labākais frizieris!

BAIBA TRUMEKALNE

Reiz, vēl dzīvodams kopmītnēs, Ludvigs Bērziņš šos vārdus uzrakstīja uz lapiņas. Apkārtējie smējās, taču viņš savu apņemšanos uztvēra nopietni. Šodien, kad sociālajos tīklos kāds meklē labu frizieri Ogrē, Ludviga vārds ieteikumu vidū izskan atkal un atkal. Pie viņa brauc klienti pat no Rēzeknes. Kā puisis, kurš mācījās par juvelieri, atrada savu īsto aicinājumu? Par to Skriveros dzīvojošais meistars stāstīja Ogres Valsts ģimnāzijas jauniešiem Ogres Centrālajā bibliotēkā cikla «Iepazīsti profesiju» ietvaros.

Frizieris Ludvigs Bērziņš dalījās ar jauniešiem savā 25 gadu darba pieredzē, atklājot gan profesijas aizkulises, gan ceļu līdz savam īstajam aicinājumam

Pēc pamatizglītības iegūšanas Aizkraukles 1. vidusskolā Ludvigs vēl nezināja, ko vēlas dzīvē darīt. Vienu gan zināja – vidusskolā mācīties nevēlas. Klasesbiedra ierosinājums apgūt juveliera profesiju Ogrē šķita pieņemams. Arī mamma Tamāra to atbalstīja – darbs siltumā, ar cilvēkiem, turklāt varēs labi nopelnīt. Ludvigs iestājās Ogres 43. arodvidusskolā, taču jau otrajā kursā saprata, ka juveliera amats nav viņa aicinājums. Toties par stipendijas naudu viņš labprāt apmeklēja Ogres frizētavas, izmēģinot dažādus matu griezumus. Draugiem šādu iespēju nebija, tāpēc viņi mudināja Ludvigu pašam pamēģināt griezt matus: «Toreiz jau nebija nekāda *YouTube*, kur paskatīties, kā tas darāms. Atradu pie vectēva bārdas dzenamo mašīniti, pasaucu trīs draugus. Beigās vienam nogriezu matus, bijām pārsmējušies, viss bija robos. Nākamajā dienā viņš jau stāvēja pie frizētavas, lai matus nogrieztu normāli.»

Kad pēc četriem gadiem juveliera diploms bija kabatā, nākotnes plāni joprojām nebija skaidri. Mamma ieteica padomāt par friziera profesiju. Ludvigs sākumā šaubījās – tolaik vīrietis friziera amatā bija retums, turklāt par to sabiedrībā netrūka aizspriedumu. Draugu iedrošināts, viņš tomēr iestājās frizieru skolā. Jau pirmajā praktiskajā nodarbībā Ludvigs saprata – šī ir viņa īstā vieta. Pasniedzēja vēl tikai iepazīstinājusi audzēkņus ar darba vietu, kad frizētavā ienācis vīrietis un jautājis, vai iespējams nogriezt matus. Pasniedzēja skaidrojusi, ka pirmkursniekiem šī ir pirmā nodarbība, taču Ludvigs pieteicies to izdarīt: «Es viņam ilgi griezu matus. Bet tieši tajā brīdī sapratu – tas ir tas, ko gribu darīt visu mūžu! Es vienkārši kaifoju, izbaudīju katru mirkli. Un dabūju savu pirmo devītnieku!» Turpmākie divi mācību gadi aizritējuši nemanot.

No mācekļa līdz pasaules čempionātam

Jau pēc pirmā kursa Ludvigs vasarā sāka strādāt frizētavā Ogrē, bet pēc skolas absolvēšanas – vienlaikus trijās vietās Ogrē un Rīgā. Trīs gadus viņš bez atlīdzības bija arī pazīstamā friziera Andra Kačinovska asistents – mazgāja un krāsoja klientiem matus, gatavoja kafiju, slaucīja grīdu un mācījās no meistara. «Nevar pabeigt skolu un tūlīt gribēt pelnīt vairākus tūkstošus. Vispirms jāiegulda darbs, jāiegūst pieredze,» jauniešiem atgādina Ludvigs.

Tieši Andra pamudināts, Ludvigs sāka piedalīties frizieru konkursos Latvijā un Igaunijā. 2004. gadā nonāca arī pasaules čempionātā Itālijā, kur vairāk nekā 200 dalībnieku konkurencē ieguva 74. vietu. Konkursi iemācījuši strādāt ātri, precīzi un kvalitatīvi. Noderējušas arī juveliera skolā iegūtās zināšanas – pacietība, kompozīcijas un formas izjūta. Frizierim nepieciešama pat ģeometrija un ķīmija – jāizprot leņķi, proporcijas, matu struktūra un krāsas. Taču ar tehniskām prasmēm vien nepietiek. Ludvigs uzskata, ka tikpat svarīgi ir mācēt saprast cilvēku. Jaunajiem praktikantiem viņš vienmēr māca, ka viss sākas ar vienkāršu sasveicināšanos: «Cilvēks ienāk, tu pasaki labdien un jau pēc viņa atbildes vari daudz ko saprast – kādā valodā runā, kāds ir garastāvoklis, vai viņš ir nervozs un tamlīdzīgi.»

Frizierim jābūt arī mazliet psihologam – jāprot ieklausīties un saprast, kad cilvēks vēlas izrunāties, bet kad labāk paklusēt. Pat ar vēlamās frizūras attēlu telefonā ne vienmēr pietiek, jo meistars un klients tajā mēdz saskatīt atšķirīgas detaļas. Reizēm no friziera tiek gaidīti pat brīnumi. «Atnāk cilvēks, apsēžas krēslā un saka – dari kaut ko! Viņam šķiet, ka esmu burvis, bet es taču esmu parasts cilvēks!» smejas Ludvigs. Viņaprāt, svarīgākais ir, lai cilvēks ar savu frizūru justos labi, pat ja tā neatbilst ierastajiem skaistuma un modes standartiem.

Ludvigs jauniešus iepazīstināja ne tikai ar savas profesijas aizkulisēm, bet arī ar savu aizraušanos – senu frizieru instrumentu kolekcionēšanu. Demonstrējot dažus no saviem atradumiem, viņš atzina, ka gadu gaitā instrumenti ir pilnveidoti, taču to darbības principi palikuši nemainīgi

Trīs Ineses vienā laikā

Jauniešus īpaši interesēja kuriozi no friziera ikdienas. Ludvigam 25 darba gados tādu sakrājies ne mazums, un viņš nekautrējas stāstīt arī par savām kļūdām. Reiz vienā laikā pie viņa ieradušās trīs Ineses! Izrādījies, ka visām vārdamāsām nejauši apstiprinājis vienu pieraksta laiku. Visas trīs izdevies apkalpot, sākot ar steidzīgāko. Kopš tās reizes viņš līdzās klienta vārdam pieraksta arī tālruņa numuru.

Karjeras sākumā gadījušās arī nopietnākas kļūmes. Reiz meitenei cirtainos matus nogriezis krietni īsāk par iecerēto, jo nebija rēķinājies, cik ļoti lokas saraujas. Citā reizē, izvēloties pārāk spēcīgu balinātāju un pārklājot matus ar plēvi, tie tik ļoti sakarsuši, ka daļa nolūzuši. Abas klientes pie viņa vairs nav atgriezušās. «Ar katru kļūdu paliec gudrāks. Labi, ka mati ataug!» Ludvigs smejas.

Reiz kāda kliente, ieraugot nogriezto čolku, sākusi raudāt. Ludvigs mēģinājis griezumu labot, taču beigās ieteicis pāris dienu ar to aprast. Kliente vairs nav atgriezusies, līdz kādu dienu meistars uz ceļa paņēmis divus stopētājus. Iekāpusi automašīnā, meitene iesaukusies: «Šitais džeks man to čolku nogrieza!» Ludvigs tikai atteicis: «Nu re, cik labi, atauga!» Starp citu, viņš zina stāstīt, ka agrāk čolku Latvijā dēvējuši par bukmatiem, Liepājā to sauc par grifi, bet Ventspilī – par stilmatiņiem.

Tomēr ne visi piedzīvojumi ir jautri. Viena no emocionāli smagākajām reizēm bijusi, kad veselības problēmu dēļ sieviete lūgusi noskūt matus pilnībā. Ludvigs atzīst, ka to izdarīt bijis ļoti grūti.

Uzticība, kas mērojama kilometros

Šobrīd Ludvigs strādā Ogrē, Parka ielā 1A, kur kopā ar citiem skaistumkopšanas speciālistiem īrē telpas. Pats savu salonu viņš vairs nevēlas – saimnieciskās rūpes atņemtu laiku darbam ar klientiem. Četras dienas nedēļā Ludvigs strādā pa 12–13 stundām dienā. «Sākumā nogura kājas un rokas, tagad vairāk nogurstu morāli. Darbs ar cilvēkiem prasa daudz enerģijas,» atzīst meistars. Taču klientu uzticēšanās to atsver. Kāda sieviete reiz sacījusi: «Ludvig, es tevi pazīstu ilgāk nekā savu vīru!» Kāds vīrietis no Burtniekiem Valmieras novadā pie

Avots: Ogres Vēstis Visiem
Datums: 03.11.2026

Jaunieši ar interesi aplūkoja Ludviga līdzpaņemtos frizieru instrumentus un vēsturiskās fotogrāfijas. Šī bija jau 24. tikšanās Ogres Centrālās bibliotēkas ciklā «Iepazīsti profesiju», kas aizsākts 2023. gada nogalē un reizi mēnesī sniedz Ogres skolu jauniešiem iespēju iepazīt dažādu profesiju pārstāvjus

Ludvigs Bērziņš brīvajā laikā darbojas improvizācijas teātrī. Arī bibliotēkā viņš aicināja jauniešus iejusties frizieru lomās un improvizēt dažādas situācijas, ļaujot pārliecināties, cik svarīga šajā profesijā ir prasme atrast kopēju valodu ar klientu

viņa brauc ik pēc četrām nedēļām, savukārt mamma ar divām meitām no Rēzeknes pat rezervē viesnīcu, friziera apmeklējumu pārvēršot neliela ģimenes piedzīvojumā. Kāpēc cilvēki gatavi braukt tik tālu? «Cilvēki grib labi izskatīties un labi justies. Tā lielākā māksla ir noķert kontaktu, saprast, ko otrs patiesībā vēlas,» ir pārliecināts Ludvigs.

Vēl viena Ludviga aizraušanās ir senu frizieru instrumentu kolekcionēšana. Viņa krājumā citu starpā ir aptuveni 60 gadu vecs fēns, smags friziera krēsls ar čuguna kāju, vēsturiskas matu veidošanas ierīces un šķēres, kas atrastas Ogresgala muižā. Daļu priekšmetu viņš iegādājies sludinājumu portālos, citus atdevuši klienti. Īpašs atradums ir sens matu žāvētājs, pēc kura Ludvigs devies uz Kuldīgu, atsaucoties kādas kundzes piedāvājumam Latvijas Radio. Kolekcijā ir arī 1934. gadā uzņemta Ogres frizētavas fotogrāfija, ko viņam uzdāvinājusi kliente, kuras vecmāmiņa tur strādājusi. «Patiesībā nekas jauns nav izdomāts. Agrāk metāla instrumentus karsēja krāsniņās, tagad tiem vienkārši pievadīta elektrība,» spriež Ludvigs. Iespējams, kādreiz viņa kolekcija pārtaps frizieru lietu muzejā.

Jau divus gadus Ludvigs darbojas arī improvizācijas teātrī Madonā, kur viņu uzaicinājusi kliente, teātra vadītāja Dace Dzilna. Arī bibliotēkā viņš iesaistīja jauniešus improvizācijas spēlē, izspēlējot dažādas situācijas frizētavā.

Darbs, kas dara laimīgu

Jaunībā Ludvigs kādā brīdī esot apsvēris iespēju kļūt par bārmeni un pat domājis, ka friziera profesijā strādās tikai līdz 25 gadu vecumam. Nu viņam ir 45, un šķēres nolikt malā viņš netaisās: «Varbūt kādreiz būšu vecākais frizieris Latvijā.» Viņu nebiedē arī mākslīgā intelekta attīstība. Internetā redzēti video, kuros cilvēks ievieto galvu īpašā ierīcē un pēc mirkļa tiek pie vēlamās frizūras. Ludvigs pieļauj, ka tehnoloģijas turpinās attīstīties, tomēr netic, ka tās spēs aizstāt frizieri. Šajā profesijā svarīgs ir ne tikai matu griezums, bet arī cilvēciskais kontakts. «Man patīk, ka katru dienu redzu sava darba rezultātu. Citās profesijās cilvēki pie viena projekta strādā mēnešiem vai gadiem, bet es vienā dienā varu pabeigt daudzus mazus projektus un saņemt daudz pozitīvu emociju. Tas mani baro, dod enerģiju. Ne velti friziera profesiju sauc par vienu no laimīgākajām pasaulē.» ●

Avots: Ogres Vēstis Visiem
Datums: 03.11.2026

Sarmīte piepildīja bērnības sapni par Aļasku

Sarmīte uz krekla ar Aļaskas kontūru rāda vietu, kur viesojusies

Salacgrīvas bibliotēkā, atklājot lasītāju klubiņa *Biblioklubs* rudens sezonu, aptuveni 30 interesentu tikās ar salacgrīvieti Sarmīti Persidsku, lai uzklausītu viņas iespaidus par ceļojumu uz Amerikas Savienoto valstu (ASV) lielāko un tālāko štatu – Aļasku, kas ar savu dabu un plašumiem aizrauj ikvienu. Sarmīte tobrīd bija atgriezusies no piedzīvojuma Ķīnā, tāpēc, sasveicinoties ar klātesošajiem, ar smaidu teica: – *Tur bija jāuzkāpj 999 pakāpieni augšā, lai būtu laimīgs un ilgs mūžs. Pie sevis nodomāju – esmu pietiekami laimīgi un pietiekami daudz nodzīvojusi, es nekāpšu, bet braukšu ar liftu!* Savukārt par piedzīvoto Aļaskā Sarmīte sacīja: – *Sapņojiet! Sapņi, arī visnereālākie, piepildās. Nezinu, kāpēc, bet man no bērnības bija sapnis nokļūt Aļaskā. Jo vairāk pieaugu, jo vairāk sapratu, ka tas nav iespējams – varbūt man izdotos tur nokļūt pensijas laikā, kad vairs nestrādātu... Un tad vienā brīdī Aļaska klauvēja pie manām durvīm,* – viņa saviļņota stāstīja.

Aļaskā Sarmīte nokļuva pērnvasaras ieskaņā, pateicoties viesskolēnam Stjuartam. Viņš vairākus mēnešus AFS skolēnu apmaiņas programmā pavadīja Sarmītes mājās, mācījās Salacgrīvas vidusskolā un līdzdarbojās dažādās vietējās aktivitātēs. – *Mani mazbērni ir izauguši, tāpēc jāmeklē citi bērni,* – pasmēja stāstītāja. Pieteikties programmā viņu iedvesmoja kolēģis, kurš sociālajā platformā *Facebook* dalījās ar ierakstu par iespēju uzņemt viesskolēnus ģimenēs. – *Nolēmu, kāpēc gan nepamēģināt! Bija jau vasara, kad lielākoties visiem bērniem atrastas mājas. Itāļiem gan nebija. Gribēju uzņemt divus, jo abiem, darbojoties savā starpā, klātos vieglāk, man – mierīgāk. Tomēr programmas vadība liedza uzņemt divus vienas tautības bērnus. Iemesls tam bija vienkāršs – viņi komunicētu tikai savā valodā. Tāpēc man iedalīja itāļu un franču meiteni. Mēnesi dzīvojām draudzīgi, līdz meitenes vairs nevarēja sadzīvot. Nācās viņas izdalīt,* – skaidroja salacgrīviete, kuras paspārnē palika itāliete. Tieši viņa Sarmītei pastāstīja par puisi Salaspilī, kuram neizveidojušās tādas attiecības ar viesģimeni, lai turpinātu tur dzīvot. Tā Salacgrīvā nonāca arī Stjuarts.

Pēc pāris mēnešiem mūspusē Stjuarts atgriezās mājās, taču nepagāja ilgs laiks, kad Sarmīte saņēma uzaicinājumu uz Aļasku. Būdama aizrautīga ceļotāja, protams, tam piekrita, un uz otru pasaules malu devās Stjuarta 12. klases izlaiduma laikā. Kopā ar novadnieci tālajā ceļā posās draudzene Ilze. Abas lidoja no Rīgas caur Frankfurti (Vāciju) uz Aļaskas lielāko pilsētu Ankoridžu. Tā kā reģionā starp salām un mazākām apdzīvotām vietām jāpārvietojas galvenokārt ar nelielām lidmašīnām, pēc vakara pēdējā reisa nokavēšanas galamērķis – Kodiakas sala – tika sasniegts vien nākamajā dienā. – *Ir pagājis pusotrs gads, bet joprojām esmu emociju varā. Ja ir iespēja uzņemt savā ģimenē viesskolēnu, un ja vēl pašam mājās ir skolnieks, tā ir ļoti pozitīva pieredze gan bērnam, gan pašam. Tās ir valodas zināšanas un draugi pasaulē, ko noteikti vajadzētu izmantot,* – aicināja Sarmīte.

Aļaska austrumos robežojas ar Kanādu, bet rietumos – pāri Beringa šaurumam – ar Krieviju. Šī reģiona vēsture sākās ar vietējiem pamatiedzīvotājiem – aleutiem, kuru gadsimtiem ilgās dzīves un unikālās jūras medību prasmes vēlāk, 18. gs., sāka izmantot Krievijas Impērijas kolonizatori. Krievu tirgotāji, nepārzinot vietējos apstākļus, zvejā plaši iesaistīja aleutus un ignorēja dabas resursu ilgtspēju, kā rezultātā dažos gadu desmitos vērtīgie resursi tika pilnībā izzvejoti. Apzinoties, ka koloniālā teritorija ir iztukšota un finansiāli neizdevīga, Krievija pieņēma lēmumu no tās atbrīvoties un 1867. gadā par 7,2 miljoniem dolāru Aļasku pārdeva ASV. Lai gan sākotnēji šo darījumu dēvēja par muļķīgu, gadsimtu mijā tur aizsākās leģendārais zelta drudzis un atklāja milzīgas naftas iegulas. 1959. gadā Aļaska oficiāli kļuva par 49. ASV štatu. Līdz pat mūsdienām tur saglabājušās spilgtas agrīnās krievu tautības vēsmas un pareizticības tradīciju iezīmes, kas mijas ar vietējo kultūru. Tāpat Aļaskas vārds pasaules vēsturē iegājis ar dabas stihijām – piemēram, 1958. gadā Lituja līcī pēc spēcīgas zemestrīces notika nogruvums, kas izraisīja pasaulē augstāko reģistrēto cunami, kas sasniedza vairāk nekā 500 metru augstumu.

Visspilgtākās atmiņas ceļotājai palikušas no lāču vērošanas ekspedīcijas. Pārsteidzoši, ka lielie dzīvnieki savvaļā mierīgi laiskojušies un turpinājuši savas ikdienas gaitas, īpaši nepievēršot uzmanību skatītājiem. Tiesa, droša vērošana no tuva attāluma iespējama nacionālajos parkos, vietās, kur medības ir aizliegtas. Pārējā Aļaskas teritorijā notiek licencētas lāču medības. Šādas ekskursijas izmaksā aptuveni 1000 dolāru vienam interesentam, taču iegūtās emocijas paliek uz mūžu. Kur gan vēl Sarmīte varētu atrasties vien 18 metru no lāča!

Ne mazāk spilgta šķitusi vaļu vērošana. Interesanti, ka, dodoties šos dzīvniekus skatīt otrreiz (kad ostā bija piestājis milzīgs kruīza kuģis ar tūristiem), vaļi pēkšņi nevēlējās rādīties. Toties ostas teritorijā, kur varēja brīvi pārvietoties, bez pūlēm sastapti graciozi peldētāji un savdabīgu rēcienu izpildītāji – jūras lauvas. Sarmīte dzīvoja vien 50 metru attālumā no kanāla, ko tās ik vakaru precīzi astoņos šķērsoja, lai dotos baroties. Sekojot līdzi pulkstenim, process kļuva par draudzeņu ikdienas rituālu. Savukārt vietējā muzejā ūdens iemītnieku bagātā pasaule tika iepazīta vēl tuvāk – tur Sarmītes rokās pat nonāca jūras gurķis, kas pēc taustes atgādināja želeju.

Aļaskas laikapstākļi vasarā mēdz būt ļoti mainīgi. Saulainās dienās tie patīkami lutina, temperatūra piekrastes un dienvidu reģionos sasniedz 20 grādus. Tomēr kalnainākajos apvidos un ziemeļos vienmēr jārēķinās ar daudz vēsāku laiku. Tas ceļotājām netraucēja doties pārgājienos, kas ir lielisks veids, kā iepazīt apkārtni pa labiekārtotām un ērti pieejamām takām. Apbrīnas vērti ir koki, kuru zari mitruma iespaidā bagātīgi apzaļojuši ar sūnām un izskatās pēc ilustrācijas no pasaku grāmatas. Salām raksturīgi klinšaini krasti un melno smilšu pludmales. Tās atgādina Islandi. Visapkārt redzamie kalni ar sniegotajām virsotnēm slejas vienādā augstumā – gluži kā no bērnu zīmējumiem!

Dabā sastopamas arī savdabīgas veltes, piemēram, lašogas (*salmonberries*), kas izceļas ar savu persiku toni. Vietējie iedzīvotāji tās, tāpat kā sēnes, labprāt vāc un izmanto savā virtuvē. Savukārt tradicionālās maltītes pamatā lielākoties ir svaigas jūras veltes. Tomēr vispatīkamāk Sarmītei bija apzināties, ka papildu bērnības sapņa piepildījumam Stjuarta ģimene viņu pieņēmusi kā savējo. Otrā pasaules malā nu ir patiesi tuvi un mīļi draugi uz mūžu.

Fanijas ROMEIKO
teksts un foto

Avots: Auseklis
Datums: 04.11.2026

Laidzes lasītāju klubiņā katram savs stāsts

Kristīne Briede

Kad 30. oktobrī Laidzes bibliotēkā pulcējas aktīvie grāmatu lasītāji, telpu piepilda dzīvas sarunas, lappušu čaboņa un kopā būšanas prieks. Reizi mēnesī grāmatu draugi tiekas, lai dalītos izlasītajā, diskutētu par autoru vārdiem, pētītu jaunos izdevumus un pārrunātu ikdienu. Laidzes lasītāju klubiņš nav tikai grāmatu apspriešanas vieta. Tas ir arī vietējās kopienas vilcējspēks, kurā katram dalībniekam ir savs stāsts un īpaša vieta.

Viedokļi dzirkstī visās krāsās: cits aizrautīgi iesaka jaunāko atklājumu, cits savukārt atbild: «Šo gan labāk ne...» Taču tieši brīdinājums nereti kļūst par vislabāko āķi! Kāds tomēr atver skarbāk novērtēto grāmatu, izlasa un atskārš, ka nemaz tik traki jau nav. Personisko domu daudzveidībā literārais darbs atklājas pavisam citā gaismā.

Katru Laidzes lasītāju klubiņa sanākšanu ievada tradīcija: pirmo vārdu kuplais pulciņš dod Dacei, vienai no bijušajām bibliotēkas vadītājām un īstenai klubiņa dvēselei. Viņai piemīt īpaša spēja komunicēt, būt patiesi atklātai, runāt tieši un pamanīt citos slēptos talantus. Agrāk Dace aizrāvusies ar biogrāfijām, bet tagad priekšroku dod klasikai un ārzemju literatūrai. No latviešu autoriem viņa ciena Noru Ikstenu, Gundegu Repši un Dženu Andersoni. Viņas emocionālais stāstījums par izlasīto aizrauj pārējos.

Katram sava grāmatu gaume un lasīšanas garša

Klubiņā katram ir sava pieeja literatūrai un iecienītākie žanri. Sarunās atklājas, cik atšķirīgi varam lasīt un ko katrs grāmatās meklē. Inta mīl detektīvromānus, īpaši Leldes Kovaļovas darbus. «Jā, pašreiz uz viņas darbiem īpaši krītu,» viņa smejas. Intai svarīgi, lai grāmata parādītu, kādi patiesībā ir cilvēki un kādi paši reizēm varam būt. Arī bibliotēkas vadītāja novērojusi lasītāju īpašo pievēršanos kriminālromāniem. Rota smaida: gadās uzķerties uz skaista vāka, bet visas grāmatas izlasīt, protams, nav iespējams. Viņa izlasījusi arī biezas grāmatas, kas ne visiem pa spēkam. Lillija tiek dēvēta par īstu cilvēku enciklopēdiju. Dace piebilst, ka neviens nav izlasījis tik daudz grāmatu kā Lillija. Viņa meklē grāmatas ar koptu, bagātu latviešu valodu, ko nebojā mūsdienu sarunvalodas aizguvumi. Grāmatu cienītājai Turaidai agrāk patikuši kriminālromāni, bet tagad viņa visaugstāk vērtē tieši darbus, kuros lasāma autoru atklātība. «Man ļoti patīk cilvēki, kas raksta atklāti. Nevis tikai tā – visu caur pukšķēm. Dzīvē nemaz tā nav. Ir jāraksta un jāsauc lietas īstajos vārdos,» viņa uzsver. Laidzeniece Irēna lasa pēc noskaņojuma: kriminālromānus, autobiogrāfiskos romānus un dzeju. Viņa atklāj, ka arī stāsti var būt interesanti, kaut formāta ziņā tie ir īsāki daiļdarbi nekā tik ierastie romāni. Klubiņa draugi viņu rakstturo kā talantīgu stāstnieci.

Laidzes lasītāju klubiņš nav tikai grāmatu apspriešanas vieta. Tas ir arī vietējās kopienas vilcējspēks, kurā katram dalībniekam ir savs stāsts un īpaša vieta. Edgara Lāča foto

Savukārt Edīte klubiņā ienes māksliniecisku vēsmu: viņa arī glezno un veido māla traukus un podus, un, piemēram, lasot grāmatu, kur pieminētas smaržas, tās arī sameklējusi dzīvē, lai sajustu smaržu notis. Pašlaik Edīte vairāk lasa latviešu literatūru, bet kriminālromāni viņu nesaista nemaz. Viņasprāt, grāmata pie lasītāja var atnākt tieši tad, kad vajadzīga. Arī pašai tā neapzināti kļuvusi par ceļa rādītāju. Edīte atklāj – kad lappušēs uzzibsnī vietas, kas pašas kājām izstaigātas un ceļojumos pieredzētas, lasīšanas prieks iegūst pavisam citu garšu un dziļumu. Taču Antra mīl lasīt visdažādāko žanru darbus un uz Laidzi dodas pēc svaigām, koptām grāmatām un iespējas satikt senus paziņas. Savukārt Baibu saista vēsturiski dzimtas stāsti, kas atklāj laikmetu, valstis un cilvēkus. Viņai labas grāmatas iesaka draudzene, kas ir liela lasītāja. Klubiņa dalībnieks Andris ir mežinieks, kurš lasa smalki, filozofiski secina un atceras katru detaļu, ko nevarot nepamanīt kopīgajās sarunās. Vai nav pārsteidzoša daudzveidība vienas nodarbes mīļotāju vidū?

▶▶ 10. lpp.

Laidzes lasītāju klubiņā katram savs stāsts

6. lpp. ▶▶

Laikmetīgā dzeja un valodas spēles Ivara Šteinberga izpildījumā

Klubiņa dalībnieku sarunai laikraksta ciemošanās reizē piepulcējas arvien jauni lasītāji, katrs ar savu gaumi un stāstu. Kā dzirdams viņu vidū – bibliotēkas vadītāja Elita Lāce esot cilvēks savā vietā, kas neļauj atslābt: prot pajautāt, ieinteresēt, nolasīt dzejoli un reizēm «padzīt» uz priekšu, lai ieceres taptu paveiktas. Šeit līdzās izlasītajam allaž ir vieta arī ikdienas norisēm un priekam atkal satikties. Īpašs notikums 30. oktobrī bija arī dzejnieka Ivara Šteinberga ciemošanās uzreiz pēc lasītāju klubiņa tikšanās. Uzstāšanās izvērtās dzirksteļojošā dialogā ar lasītājiem. Viņa dzeja ir laikmetīga, spilgta un rotaļīga: var patikt un nepatikt, taču vienaldzīgu neatstāj. Dzejnieks rotaļājas ar valodu, pēta cilvēka emocijas, sasaista astronomijas tēlainību ar zinātni un ģimenes vēsturi. Izteicienus un neparastos tēlus viņš gūst pasākumos, semināros un apkārtējās pasaules vērojumos. Dzirdētais nosēžas, lai pārtaptu dzejas vārdos un tēlos.

Emocionālāko brīdi sarūpēja mazais Rihards: iedvesmojies no Ivara dzejoļu krājuma, puika pats uzrakstīja un nolasīja dzejoli «Guļava». «Es esmu sašūpots. Es jau, es jau esmu pa īstam sašūpots!» neviltotā sajūsmā atsaucās Ivars Šteinbergs. Pēc šī emocionālā lādiņa viņš nolasīja savu bērniem veltīto dzejoli par aizraušanos ar datoriem un turpināja neformālas sarunas ar lasītājiem. Nudien Laidzes lasītāju klubiņš apliecina, ka grāmata ir daudz vairāk par aprakstītām lapām. Tā ir tilts starp cilvēkiem, paaudzēm un stāstiem, kas bagātina ikdienu.■

Īpašs notikums 30. oktobrī bija dzejnieka Ivara Šteinberga ciemošanās uzreiz pēc lasītāju klubiņa tikšanās. Edgara Lāča foto

Avots: Talsu Vēstis
Datums: 03.11.2026

Tiekoties ar lasītājiem Līvbagos

Niceta Anna Stariņa

«Talsu Vēstis» turpina doties uz bibliotēkām, lai iepazīstinātu ar sevi un uzzinātu, kas aktuāls dažādās novada vietās. Šonedēļ viesojāmies Līvbagu bibliotēkā, kur mūs uzņēma vietējie iedzīvotāji ar siltiem stāstiem un patiesu interesi par laikraksta darbību.

Iepazīstinājām ar laikrakstu, tā darbiniekiem un atklājām, kā esam nonākuši līdz žurnālista profesijai. Pirmo reizi pēc stāstījuma saņēmām nevis papildjautājumus, bet gan bibliotēkas ēkas vēstures un vietējo iedzīvotāju dzīves izklāstu. Pēc tam sekoja jautājumi par dažādām problēmsituācijām. «It kā esam tepat pie Talsiem – Mundigciemā –, bet jūtamies kā aizmirstā nostūrī, jo te nav neviena veikala,» bilda lasītāji. «Ģirts Kalnbirze (*bijušais Līvbagu un Strazdes apvienības pārvaldes vadītājs – aut.*) vienu brīdi bija sācis virzīt šo jautājumu, un jau šķita, ka veikals te varētu būt, bet tā tas arī apstājās. Nepieciešams kāds uzņēmīgs cilvēks, kas to īsteno. Pie mums piebrauc autoveikali, bet, ja ikdienā ātri nepieciešami kādi produkti, tos nevar nopirkt.»

Vasarā no Talsiem uz Mundigciemu ar velosipēdiem brauc gan bērni, gan pieaugušie, lai peldētos ezerā. «Kāpēc nevar uztaisīt veloceliņu?» izskanēja jautājums. «Tas taču ir bīstami! Un ir daudzas lietas, kas nav izdarītas līdz galam. Piemēram, īpatnēji, ka ir mazs gabaliņš, kas nav noasfaltēts, pie kapiem, braucot no šosejas.» Tikmēr kādam citam lasītājam muļķīga šķiet dzīvojamās zonas teritorija ārpus Mundigciema centra, ja tur atrodas tikai darbnīcas un viena dzīvojamā māja: «Tur jābrauc uz 50 kilometriem stundā, lai gan varētu ātrāk. Šajā vietā regulāri policija ķer visus, kas pārkāpj ātrumu. Tai pašā laikā ciemā, kur ir zīme «30 kilometri stundā», visi drāž cauri kā negudri, policija nevienu nevaktē.»

Vaicājām par laikraksta lasīšanas paradumiem. «Es sāku ar pirmo lapu, tad pāreju uz pēdējo un pēc tam lasu citus rakstus. Visi raksti ir saturīgi, patīkami lasīt,» pauda kāda lasītāja. «Priecājamies, ka ar jūsu starpniecību varam uzzināt par jauniem, uzņēmīgiem cilvēkiem, kuri daudz ko prot,» sacīja cita lasītāja. Bet kādam, izrādās, patīk lasīt jaunumus, kas saistīti tieši ar Talsiem.■

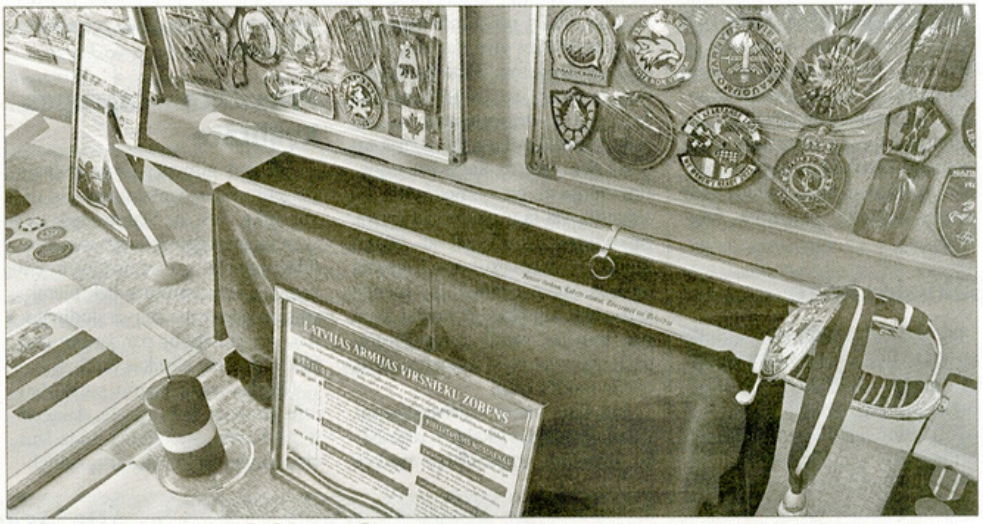
«Mums patīk sanākt kopā reizi divos mēnešos, un, ja vēl izdodas ciemos uzaicināt kādu jauku viesi, tad ir pavisam labi!» teic Līvbagu bibliotēkas senioru klubs «Sarma».

Autores foto

Avots: Talsu Vēstis
Datums: 30.10.2026

Īpaša svētku izstāde

Skrīveru bērnu bibliotēkā pieminēs brīvības cīnītājus

SKRĪVERU BĒRNU BIBLIOTĒKĀ APSKATĀMA īpaša valsts svētkiem veltīta izstāde "Ar Latviju sirdī".

Autores foto

Patriotu mēnesī, kad visā valstī iededzam sveces un pieminam Latvijas brīvības cīnītājus, Skrīveru bērnu bibliotēka aicina ikvienu novadnieku un viesi apmeklēt īpašu valsts svētkiem veltītu izstādi "Ar Latviju sirdī".

KRISTĪNE ANDRULE,
SKRĪVERU BĒRNU BIBLIOTĒKAS BIBLIOTEKĀRE

Izstādes apmeklētājiem ir reta iespēja klātienē aplūkot unikālus priekšmetus. Starp spilgtākajiem eksponātiem ir īsts virsnieka zobens un valsts apbalvojums - Viestura ordenis, armijas piemiņas monētu (coins) un dienesta uzšuvju privātkolekcijas, dienesta mirkļu fotogrāfijas, kas atspoguļo mūsdienu Latvijas armijas ikdienu un mācības, tematiskā grāmatu izstāde no bibliotēkas krājuma par Latviju un mūsu sargiem laika griežos.

Izstādes apmeklētāji aicināti piedalīties izglītojošā spēlē "Grāmatu orientēšanās" par armijas tēmu. Dalībniekiem būs iespēja piedalīties izlozē un tikt pie lieliskām balvām. Tāpat ikviens, kurš vēlēsies iejusties karavīra tēlā, varēs apskatīt un pielaikot armijas ekipējumu.

Izstādes atbalstītāji: Latvijas Kara muzejs, NBS Rekrutēšanas un atlases centrs, Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija, NBS Gaisa spēki.

Aicinām ģimenes, skolēnus un ikvienu interesentu izmantot šo iespēju un patriotiskajā mēnesī stiprināt savu valstiskuma apziņu! ◆

Avots: Staburags
Datums: 03.11.2026

Iecavas bērnudārzs «Dartija» trešo gadu pēc kārtas saņem augstāko Ekoskolu apbalvojumu

Latvijas Nacionālās bibliotēkas Ziedoņa zālē otrdien, 3. novembrī, aizvadīta ikgadējā Ekoskolu apbalvošanas ceremonija, kurā par ieguldījumu vides izglītībā godinātas arī Bauskas novada izglītības iestādes.

BAUSKASDZIVE.LV

Starptautisko Zaļo karogu 2026./2027. mācību gadam saņēmušas sešas novada izglītības iestādes, turklāt Iecavas bērnudārzs «Dartija» jau trešo gadu pēc kārtas izpelnījusies augstāko novērtējumu – Zaļo karogu ar Ekoskolu vēstnieku statusu, portālu informēja Vides izglītības fondā.

Šogad Ekoskolu programma Latvijā atzīmē 25 gadu jubileju. Par mērķtiecīgu darbu vides izglītībā, ilgtspējīgas domāšanas veicināšanu un sabiedrības iesaistīšanu vides aizsardzības aktivitātēs apbalvota 221 izglītības iestāde visā Latvijā.

Bauskas novadā augstāko apbalvojumu saņēmusi Iecavas pirmsskolas izglītības iestāde «Dartija», kas Ekoskolu programmā darbojas jau 16 gadus. Šogad Zaļais karogs ar vēstnieku statusu piešķirts tikai astoņām Latvijas izglītības iestādēm.

Iestādes vadība pauž prieku par sava darba atzinīgo novērtējumu. Par apbalvošanas pasākumā piedzīvoto iespaidos dalās skolotāja Baiba Teterļeva: «Lieliska kopības sajūta, kas vieno, katram darot savus mazos un lielos darbus vides labā un apliecinot, ka kopā tiek sasniegti lieli mērķi, redzamas pārmaiņas un vēlme turpināt!» ◆

Avots: Bauskas Dzīve
Datums: 06.11.2026

Ģimenes sāga top trīs nedēļās

„Mana grāmata ir piemineklis visām varonīgajām latviešu mātēm," tā grāmatas *Lielā laime*. Ģimenes sāga atvēršanā Kuldīgas bibliotēkā teica autors Dainis Kalns.

D.Kalnu pazīstam kā ķirurgu, Siguldas Opermūzikas svētku izveidotāju, Triju Zvaigžņu ordeņa komandieri, Spīdolas un daudzu citu balvu laureātu un nu arī kā rakstnieku. Novadnieks stāstīja par grāmatas tapšanu, dalījās pārdomās, kā skaidru prātu un labu fizisko formu saglabāt līdz sirmam vecumam.

ĪT KĀ KĀDS TO DIKTĒTU

„Šī ir mana otrā nodrukātā grāmata (pirmais bija stāstu krājums *Nepārvaramā* – aut.), bet datorā ir vēl trīs. Uz vāka ir mana māte jaunībā. Pēc laimīgās bērnības un lauku idilles Kurmāles pagasta *Segļos*, ko var salīdzināt ar Edvarta Virzas *Straumēniem*, 1949. gadā mūsu ģimenei sākās pilnīgi cita dzīve. Tēvs nonāca

Grāmatas *Lielā laime. Ģimenes sāga* atvēršanā Kuldīgas bibliotēkā tās autors, novadnieks Dainis Kalns atcerējās bērnības notikumus, kas atainoti viņa jaunajā literārajā darbā.

izsūtījumā. Lai mēs, pieci bērni, nenomirtu badā, mātei vajadzēja milzīgu izturību un drosmi. Tieši viņas dēļ man par bērnību nav bēdīgu atmiņu. Vienmēr bija, ko darīt. Es biju trešais, un visu laiku vajadzēja turēt līdzi vecākajiem brāļiem. Badā nebijām, lai gan izsalkums pavadīja visu laiku.

Es spilgti atceros visu no četru gadu vecuma – no 1944. gada līdz pat šim brīdim: lauku darbus, svētkus, cilvēkus. Atmiņas, kā arī citu stāstītais grāmatā iekļuva kā 85 gadus vecas sievietes atskats uz dzīvi. Bet darbs nav dokumentāls – tas ir daudzu atmiņu un stāstu apvienojums. Iznāca ģimenes sāga. Rakstot ar pildspalvu, man šī grāmata tapa trīs nedēļās, it kā kāds to diktētu. Pēc tam pat reizēm nevarēju saburtot, ko ātrumā esmu uzrakstījis."

PAŠAM SAVS VAGARS

D.Kalnam kā pieredzes bagātam cilvēkam un ārstam bija, ko teikt, par novecošanos: „Ja demences nebūtu, nedrīkst slinkot ne fiziski, ne garīgi. Liels prieks, ka 80 gados varu izdarīt to, ko varēju 60. Tad ir bijis vērts censties. Ar demences skartiem cilvēkiem nācies sastapties, un tas raisījis pārdomas, kāpēc tā attīstās, kāpēc radošiem cilvēkiem tā ir daudz retāk. Lai būtu radošs, vajadzīga arī jauda, spēcīgs ķermenis: sirds, plaušas, smadzenes, muskuļi. To nosaka jau vecāku attieksme un viņu veselība pirms bērna piedzimšanas. Pirmie dzīves gadi ir ļoti svarīgi, un no vecāku puses vajadzīgs vislielākais ieguldījums. Bērnā jāattīsta darbaspējas, tad sasniegumi neizpaliks. Es augu laikā, kad Kuldīgā bija ķermeņa kults – visi nodarbojās ar sportu.

Mana recepte ir vienkārša – cilvēkam vajadzīgs vagars. Ja tāda nav, sākas vecuma laiskums. Katrai dienai man ir režīms – tas ir personīgais vagars, kas liek kustēties: skaldīt malku, peldēt, strādāt dārzā, lasīt… Lasīšana ir smadzeņu treniņš, kas rosina pārdomas, veido attieksmi un viedokli. Ja nelasi, esi pūļa cilvēks. Reiz vienam kolēģim, kurš vēl 95 gados operē, jautāja, kā viņš fiziskās un garīgās spējas saglabā, un viņš atbildēja, ka jābūt kristietim, jābūt labestīgam un jāstrādā dārzā. Ja pēc 40 gadiem nav dārza, tad vecums pienāk ātrāk. Dārzā var strādāt fiziski un redzēt darba augļus."

Uz jautājumu, kas ir autora lielā laime, D.Kalns atbildēja: „Tas, ka man ir ģimene, trīs mazbērni, ir izdevies sevi apliecināt profesionāli, esmu īstenojis savas ieceres, piemēram, Opermūzikas svētkus. Man vajag maz: esmu paēdis, apģērbies, pats sev saimnieks. Dzīvē ļoti daudz kas ir noticis. Bijusi liela mīlestība, liela nodevība, daudz iespēju palaists garām… Bet viss, kas ar mani notiek, ir augstāka griba, un es tai ļaujos."

Iveta Grīniņa
Kuldīgas bibliotēkas arhīva foto

Avots: Kurzemnieks
Datums: 06.11.2026

Aicina apskatīt senlatviešu emocijzīmes

No 3. līdz 27. novembrim Smiltenes bibliotēkas Bērnu apkalpošanas nodaļā apskatāma izstāde "Iepazīsti senlatviešu *emodži*!", kas aicina bērnus un citus interesentus atklāt latviešu tradicionālo rakstu zīmju daudzveidību un to simbolisko nozīmi.

Kādas izskatās rakstu zīmes Jumis, Mēness, Saule, Auseklis, Māras krusts, Laimas slotiņa un ko tās simbolizē? To var uzzināt, apskatot izstādi "Iepazīsti senlatviešu *emodži*!".

"Izstāde piedāvā iepazīt latviešu rakstu zīmes, izzināt to nozīmi un paraudzīties uz tām mūsdienīgā skatījumā – kā uz sava veida senlatviešu *emodži*. Katrai zīmei sagatavots neliels izziņas materiāls un uzdevums, kas apmeklētājiem ļauj ne tikai uzzināt ko jaunu, bet arī pašiem iesaistīties izstādes izzināšanā," stāsta Sanita Lārmane, Smiltenes bibliotēkas vecākā bibliotekāre.

Bibliotēka aicina bērnus, ģimenes un ikvienu citu interesentu apmeklēt izstādi, iepazīt latviešu rakstu zīmes un atklāt, cik interesants un mūsdienīgs var būt mūsu kultūras mantojums.

Jau ierasts mūsdienās savas emocijas, domas un vēlējumus bieži izteikt ar *emodži* jeb emocijzīmēm. Taču arī mūsu senči izmantoja simbolus, lai izteiktu savu pasaules redzējumu, priekšstatus par dabu un dzīvi. Latviešu tradicionālajā ornamentikā sastopamas dažādas rakstu zīmes, kurām laika gaitā izveidojušies daudzveidīgi simboliskie skaidrojumi.

— Sandra Pētersone

Izzinās Variņu apkaimes vēsturi

Variņu bibliotēka ikvienu interesentu aicina uz sarunu vakaru kopā ar folkloras pētnieci, palsmaniešu novadnieci Gintu Pērli-Sīli. Pasākums bibliotēkā notiks ceturtdien, 12. novembrī, pulksten 16.

"Pievērsīsimies Variņu apkaimes ļaužu stāstiem, tradīcijām un ieražām 18. un 19. gadsimtā. Būs iespēja uzzināt vairāk par mūsu kultūras mantojumu, ieklausīties aizraujošos vēstures stāstos un kopīgi atklāt pagātnes vērtības," stāsta Variņu bibliotēkas vadītāja Madara Kušnere.

Ieeja ir bez maksas. Aicināts ikviens interesents – gan vēstures un folkloras entuziasti, gan cilvēki, kuriem patīk izzināt jaunas lietas.

Iedīglis šādām sarunām par vietējās vēstures izzināšanu tika ielikts 2025. gadā, kad Variņos viesojās rakstnieks Jānis Lejiņš un vēsturnieks Edgars Žīgurs, prezentējot apjomīgu pētījumu "Kultūrvēsturiskais mantojums – ieskats Variņu pagasta senākā vēsturē". Sarunu vakara iniciatore bija Ilze Krevica – Variņu pagasta iedzīvotāju padomes dalībniece, kura pati interesējas par Variņu apkārtnes senākajām liecībām, cilvēkiem, to darbiem un mājām.

"Atsaucība bija liela. Pēc tam sākām debatēt, ka vēstures tēmu vajadzētu turpināt, un tad ienāca prātā doma uzaicināt folkloras pētnieci Gintu Pērli-Sīli, kura ir zinoša šajā jautājumā," stāsta Madara Kušnere.

— Sandra Pētersone

Avots: Ziemeļlatvija
Datums: 06.11.2026

Kas ir fermentēšana?

OŠUPES pagasta bibliotēka sadarbībā ar Degumnieku tautas namu aicina uz izzinošu pēcpusdienu "Kas ir fermentēšana?". Šajā pasākumā savā fermentēšanas pieredzē dalīsies barkaviete Elma Inga Caune.

Fermentēšana ir sena dārzeņu saglabāšanas metode, kas padara tos ne tikai garšīgākus, bet arī vērtīgākus. Tās procesā dabīgās pienskābās baktērijas pārstrādā dārzeņos esošos cukurus, radot pienskābi. Tā darbojas kā dabisks konservants, kas uzlabo garšu, palielina uzturvērtību, pagarina uzglabāšanas laiku, ļauj tos vieglāk sagremot.

Fermentēšana ir daudzpusīgs process, un citviet pasaulē fermentē ne tikai dārzeņus, bet arī piena produktus un gaļu.

Apmeklējot Ošupes pagasta bibliotēkas pasākumu, būs iespējams uzzināt par Elmas Ingas Caunes pieredzi fermentēšanā.

Izzinoša pēcpusdiena gaidāma 4. novembrī pulksten 15. Pasākums norisināsies Degumnieku tautas nama mazajā zālē.

AGRITA NUSBAUMA-KOVAĻEVSKA

Avots: Stars
Datums: 03.11.2026

Trešdien plkst. 15.00 Rubenes bibliotēkā norisināsies tikšanās ar rakstnieci Kristīni Lubāniņu – kriminālromānu «Pīķa stunda», «Tu nekad mani neaizmirsīsi» un «Karma atlikumu neizdod» autori.

Avots: Liesma
Datums: 27.10.2026

Sestdien plkst. 10.00 – 16.00 Valmieras Integrētajā bibliotēkā galda spēļu diena. Aicinām spēlēt bibliotēkas krājumā esošās bērnu un pieaugušo galda spēles. Jaunums – apmaiņas plaukts «Mana puzle, tava puzle». Atnes puzles, kuras tavā ģimenē vairs nav aktuālas, un vietā paņem jaunas.

Avots: Liesma
Datums: 21.10.2026